

DE

DELAVSKA ENOTNOST

št. 40 — leto XXXVII

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Vojko Černelč, odgovorni urednik: Bojan Samarin

V Srbiji, Makedoniji in Črni gori navdušeno sprejeli tovariša Tita

Izhodišča za usmeritev pri uresničevanju načel delitve po delu in rezultatih dela

Referat podpredsednika RS ZSS Mirana Potrča na predkongresnem posvetovanju v Portorožu.

Strani 2-7

Ob dnevu kovinarjev Jugoslavije

Več v delavčevih rokah

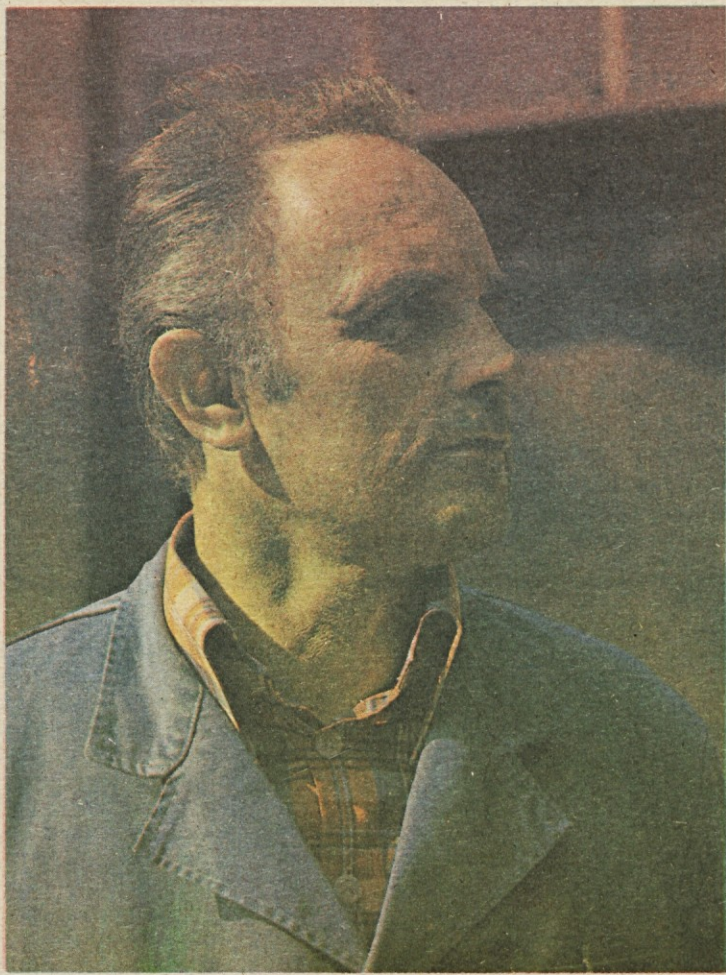
Andrej Ulaga

Deseti oktober je dan kovinarjev Jugoslavije. Seveda si naši kovinarji niso izbrali datuma svojega praznovanja kar tako. S ponosom in radostjo so razglasili prav deseti oktober za svoj praznik, saj je tega dne postal mladi kovinski delavec Josip Broz član zveze kovinarjev. Datum torej ni naključen, kot tudi ni naključje, da je dan kovinarjev Jugoslavije pravzaprav zamisel delavcev kamniškega Titana. Kmalu potem ko se je Tito vključil v vrste kovinarjev, to je bilo leta 1910, je namreč prišel v Titan, kjer se je izučil za ključavničarja. Razlogov je bilo torej več kot dovolj, da te dni obiščemo prav kolektiv kamniškega Titana in navežemo razgovor z enim izmed tamkajšnjih kovinarjev, ki ima nemalo zaslug za razvoj svoje tovarne. Nismo se pogovarjali o zgodovini, temveč o današnjem in jutrišnjem dnevu, o življenju delavca, o njegovih težavah, o njegovi sreči. Naš sogovornik je bil Kristan Pestotnik, visokokvalificirani ključavničar in ugleden družbenopolitični delavec. V Titanu bo že kmalu tri desetletja. Od mladeniča, ki se je prišel sem učiti, je napredoval do delovodje skupine vzdrževalcev v livarni. Zelo dobro pozna tovarno, njene ljudi, njihove in svoje probleme.

»Pogoji dela v naši livarni še niso takšni, kot bi si jih želeli. Delo je umazano, kot temu pravimo. Vsepovsod, na tleh, v zraku in v pljučih je polno prahu, da vročine, ropota in podobnih stvari, ki spremljajo ta naš vsakdan, niti ne omenjam. Zato smo se v Titanu odločili za veliko investicijo v našo livarno. Do leta 1980 bomo avtomatizirali livarski postopek, kar nas bo eno z drugim veljalo 190 milijonov dinarjev. Vse skupaj torej ne bo poceni, toda delavci smo sklenili, da je investicija v livarno več kot potrebna...«

»Ni kaj, delo v livarni je zahtevno, naporno in še nezdravo za nameček. So vsaj dovolj spodbudni osebni prejemki?«

»Kot za koga. Večina pa nas meni, da tistih šest tisočakov,

včasih malo manj in drugič malo več, kolikor jih dobimo vsak mesec za opravljeno delo, ni pretirano veliko. Vendar nas bolj kot to motijo še nekatere druge stvari. Na primer to, da se nam delavcem po kapljicah dvigujejo zaslužki, medtem ko se nekaterim drugim v gospodarstvu znatno hitreje. Ne razumem, kako so si nekateri v naši občini lahko v letu dni popravili plače kar za 18 odstotkov! Če bi šlo za večjo produktivnost, več dela, toliko boljše proizvodne rezultate, potem v redu. Ker pa gre v tem primeru za dohodek ljudi v gospodarstvu, ki bi pravzaprav morali biti v neposredni odvisnosti od rezultatov dela v proizvod-

nji, v gospodarstvu, potem zveni vse skupaj le malce čudno. Nesimpatično, nespodbudno, zlasti še, ko toliko govorimo o svobodni menjavi dela...«

»V kolikšni meri pa lahko delavci v livarni sami vplivajo na svoj osebni dohodek?«

»Tudi v tem grmu tiči zajec. Doslej v nikakršni! Vem, vsi se zavedamo, da je to v dobršni meri naša krivda. Zato smo visoko zavihali rokave in oblikovali nov pravilnik o nagrajevanju. Delo gre h koncu in vse kaže, da bo po novem marsikaj drugače. Marsikdo bo delal še z večjim veseljem, saj bo natančno vedel, da je marsikaj nikjer druge, kot v njegovih rokah.«

Tito: dogovarjanje moramo negovati

Predsednik republike Josip Broz Tito je v zadnjih štirinajstih dneh obiskal socialistične republike Srbijo, Makedonijo in Črno goro. V vseh krajih, kjer se je zadržal za krajši ali daljši čas, ga je navdušeno in pristržno pozdravilo na stotisoče ljudi, ki so mu s spontanim ploskanjem in mogočno pesmijo »Druže Tito mi ti se kunemo« zaželeli dobrega zdravja in podprli njegovo politiko.

V pogovoru z najvišjimi predstavniki SR Srbije o aktualnih vprašanjih družbenoekonomskega in družbenopolitičnega razvoja republike je predsednik Tito zlasti poudaril:

»Zdi se mi, da je zdaj manj težnj, da bi gradili karkoli in kjerkoli. Preden smo začeli s procesom dogovarjanja med republikami, je bilo tega precej več. Zato moramo dogovarjanje negovati, pri tem pa ne zavlačevati... Rad bi poudaril, da ima delegatski sistem veliko vlogo. Res je, ne uresničuje se še tako, kot

smo si zamislili v začetku. Delegati, proizvajalci in delavci, morajo biti seznanjeni z vsem, kar v občini ali interesni skupnosti želijo narediti. Vedeti morajo, ali je vse, kar se dela, nujno in kam gre denar... Globoko sem prepričan, da delavci ne želijo, da bi zaostajali za tistim, kar imenujemo splošni družbeni standard, radi pa vidijo, da gradimo vse tisto, kar potrebujemo. Vendar pa pretirano hitro pri tem ne moremo naprej. Poiskati moramo pravo mero — spet z dogovorom.«

V zdravici na večerji, ki jo je njemu v čast priredil predsednik predsedstva SR Makedonije Vidoje Smilevski, pa je predsednik Tito poudaril:

»V našem ljudstvu je politična zavest. Ve, kaj je dobilo z našim revolucionarnim bojem in zaveda se svoje svetle in velike perspektive. Dejstvo, da nam naši ljudje izkazujejo tolikšno zaupanje in ljubezen, pa je za nas velika obveznost... Na 11. kon-

gresu ZKJ smo sprejeli smernice za bodoče delo zveze komunistov. Uresničevanje teh smernic bo še bolj utrdilo stike med vsemi občani naše države, med vsemi našimi narodnostmi. Na svetu so le redke države s toliko narodnostmi, ki bi tako enotno gledale na svojo prihodnost in tako enotno dojemale sedanja dogajanja... Še naprej si bomo prizadevali, da bi se gibanje neuvrščenosti še bolj okrepilo. To je mogoče, kajti številne države, ki niso neuvrščene, želijo sodelovati z gibanjem in se mu pridružiti. To pa pomeni, da se načela, ki so jih neuvrščeni sprejeli in uveljavili na svojih konferencah, globoko zakoreninila v mednarodnih pojmovanjih in da so se vsi zavedali, da je treba ohraniti mir...«

Pred uradnim delom skupščine sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin Slovenije — bila je prejšnji teden v Velenju — je bila v Kulturnem domu manjša slovesnost. Srečko Mlinarič je ob viharjem aplavzu podelil nekdanjemu kovinarju, revolucionarju Francu Leskošku-Luki plaketo zveznega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije. »Še posebej smo ponosni, ker ste prehodili pot od sindikalnega poverjenika v Saturnusu do sekretarja zveze kovinarskih delavcev Slovenije,« so med drugim povedali v obrazložitvi k temu najvišjemu sindikalnemu priznanju.

Ob zaključku redakcije

Zaseda X. kongres ZSMS

Damjan Križnik

Nova Gorica, naše najmlajše mesto, ki so ga natanko pred tridesetimi leti začeli graditi prav mladi, je od četrtega do sobote, petintrideset let po legendarnem 1. kongresu v Kočevski Reki, slavnostno okrašana gostila 736 mladih delegatov, ki so se zbrali na jubilejnem 10. kongresu Zveze socialistične mladine Slovenije, da bi pregledali svoje delo in sprejeli programsko usmeritev za naslednja štiri leta.

Tridnevno srečanje mladih je bilo zelo delavno. Mladi so se seznanili s poročilom republiške konference ZSMS med 9. in 10. kongresom, poročilom odbora za

statutarna in pritožbena vprašanja, poročilom nadzornega odbora in z referatom o nalogah ZSMS v razvijanju socialistične samoupravne demokracije. Da bi njihovo delo potekalo lažje in bilo uspešnejše, so mladi delegati razpravljali o poročilih in referatih — nalogah ZSMS, kongresni resoluciji ter spremembah in dopolnitvah statuta ZSMS v petih komisijah: komisiji za družbenoekonomske odnose, komisiji za razvoj političnega sistema socialistične samoupravne demokracije, komisiji za vzgojo, izobraževanje, kulturo in znanost, komisiji za interesne dejavnosti

in v komisiji za mednarodne odnose.

Še pred uradnim začetkom kongresa je bila v Novi Gorici manjša slovesnost. Predsednik ZSMS Ljubo Jasnič je v četrtek položil temeljni kamen za dijaški dom v Novi Gorici, ki ga bodo poimenovali po pokojnem Mitji Gorjupju, glavnem uredniku dela, predsedniku Društva novinarjev Jugoslavije in znanem družbenopolitičnem delavcu, ki je prav pred devetimi leti prevzel vodstvo Zveze mladine Slovenije.

Zaradi zaključka redakcije več o kongresu prihodnjič.

KAJ SMO STORILI

Akcija ni sama sebi namen

Peter Štefanič

Prav bi bilo, da v tem predkongresnem obdobju vsaj na kratko preletimo in ocenimo naše delo na enem najbolj občutljivih področjih, to je družbenoekonomске preobrazbe združenega dela.

Približno dve leti bo od sprejetja zakona o združenem delu, ki je, kot kaže, pred samoupravne organe in druge subjektivne sile v posameznih okoljih postavil vsaj na videz skorajda neresljive naloge. Gre predvsem za uveljavljanje samoupravnih sporazumov o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodeke ter skupno porabo. Res je, da je večina zadolženih sicer z nekoliko zamudo več ali manj izpolnila predvsem časovne zahteve, res pa je tudi, da so le v malokateri temeljni organizaciji, OZD ali SOZD tudi vsebinsko dobro uredili in izpeljali ustrezne rešitve. Najnovejša poročila, ki prihajajo z občinskih svetov zveze sindikatov in ki so jih pripravile komisije za izvajanje zakona o združenem delu, kažejo, da je še veliko neurejenega in nenarejenega. Skoraj vsem do zdaj prispelim je značilna ugotovitev, da se teh nalog lotevamo preveč kampanjsko. Aktivnost se poveča zlasti »tik pred zdajci«, potem pa usahne. Vse prevečkrat tudi čakamo na nekoga drugega, da bo napravil nekakšno ustrezno formulo, ki bi jo kazalo posnemati ali celo kar prisvojiti, ne pa vsaj prilagoditi lastnim specifičnostim.

Pomanjkljivosti bi lahko strnili v naslednje ugotovitve: sprejeti samoupravni akti so preveč splošni in ne upoštevajo specifičnosti gospodarjenja v posameznih okoljih; samoupravni sporazumi o osnovah in merilih za delitev dohodka in čistega dohodka so presplošni, medtem ko so sporazumi, ki urejajo določanje mase za osebne dohodeke in njeno delitev, napisani preveč zapleteno in večkrat nerazumljivi;

oblikovanje družbenoekonomskih osnov za ugotavljanje in razporejanje skupnega prihodka je preveč formalistično; pri določanju osnov in meril za ugotavljanje delavčevega prispevka k ustvarjenemu dohodku so poleg količine opravljenega dela premalo upoštevani gospodarnost, inovacije in racionalizacije delavcev; večina samoupravnih sporazumov samo načelno opredeljuje svobodno menjavo dela, medtem ko teko odnosi v praksi še zmeraj po starem; tudi uveljavljanje minulega dela temelji samo na odvisnosti od delovne dobe delavcev itd.

Če bi ugotovitve strnili v posamezne kategorije, bi se pokazalo, da smo pri oblikovanju dohodkovnih odnosov med TOZD, delovnimi organizacijami in SOZD pri ustvarjanju in udeležbi v skupnem prihodu šele na začetku, da svobodna menjava dela še ni zaživela tako, kot predvideva zakon o združenem delu, in da tudi v delitvi sredstev za osebne dohodeke in skupno porabo še precej šepamo. Podatki kažejo, da so v večini delovnih organizacij dokaj podrobno opredelili normative za delo delavcev v neposredni proizvodnji, slabše (ali pa sploh ne) pa so opredeljena merila za administrativne in tehnične ter zdravstvene in prosvetne delavce.

Vseh teh nalog s tega področja do kongresa Zveze sindikatov Slovenije seveda ne bomo rešili. Nesmiselno bi bilo pričakovati vse rešitve tako rekoč čez noč, saj uvajanja dohodkovnih odnosov ne rešimo zgolj s sprejemanjem ustreznega samoupravnega splošnega akta. Zavedati se moramo, da je to dolgotrajen proces, stvar, ki jo je treba nenehno spremljati, dograjevati in izpopolnjevati. Preobrazba družbenoekonomskih odnosov v združenem delu bo tako ostala naša naloga tudi po kongresu.

S skupščine mestne organizacije Zveze sindikatov Slovenije v Ljubljani

Na dobri poti in drugim za zgled

Marjan Horvat

Minuli torek so se zbrali na zasedanju 4. skupščine mestne organizacije ZSS Ljubljana delegati vseh občinskih organizacij zveze sindikatov v našem glavnem mestu. Razprava delegatov in gostov na skupščini je opozorila na mnoga odprta vprašanja, s katerimi se srečujejo delavci in delovni ljudje v ljubljanskih občinah. Pri tem pa niso pozabili omeniti pomembnih vsebinskih premikov na področju uveljavljanja novega družbenoekonomskega položaja delavcev v združenem delu in v političnem sistemu socialistične demokracije samoupravljanja, pa tudi tiste rezultatov v gospodarskem razvoju Ljubljane, ki njeno podobo vse bolj spreminjajo v tem smislu, da se krepi proizvodna dejavnost. Tudi trgovina, kot drugi najmočnejši segment ljubljanskega gospodarstva, vse bolj išče čvrstih povezav s proizvodnjo na dohodkovnih in dolgoročnih osnovah.

Uvodni referat na 4. skupščini mestne organizacije ZS je imel Jože Marolt, predsednik mestnega sveta ZS. Med drugim je dejal, da bi bili pri uveljavljanju ustave in zakona o združenem delu marsikje lahko še uspešnejši. Kaže pa poudariti, da je Ljubljana po sprejemu ustave »dobila« 822 temeljnih organizacij združenega dela, ki se povezujejo v 103 delovne organizacije. Akcija subjektivnih dejavnikov v mestu je pripomogla k temu, da je vse manj enovitih delovnih organizacij, čeprav 395 takih organizacij tudi ni ravno malo. Ob teh podatkih, ki kažejo na to, da je potreba po učinkoviti samoupravni organiziranosti v organizacijah združenega dela v dobru meri prodrla v zavest delavcev, pa velja tudi omeniti, da je prav zategadelj — tako je opozorilo več razpravljalcev — moč zabeležiti tudi sorazmerno ugodne rezultate na področju gospodarjenja. V zadnjih treh letih so povečali v Ljubljani ce-

lotni dohodek za 39 odstotkov, dohodek za 6,3 odstotkov, ob tem so se realni osebni dohodki povečali za 9,4 odstotka.

Napak bi bilo, če bi nas taki rezultati uspavali, saj se tudi v Ljubljani se prečesto srečujemo s pomanjkljivostmi v družbenem planiranju prihodnjega razvoja. Za zdrav prihodnji razvoj Ljubljane bo treba v procesu oblikovanja in sprejemanja prihodnjih srednjeročnih načrtov razvoja mnogo bolj upoštevati hitrejšo medsebojno povezave v gospodarstvu. Pri tem bomo morali biti, kot je dejal Jože Marolt, pogumnejši in ambicioznejši. Sindikat ima v akciji za oblikovanje realnih, vendar ambicioznih načrtov razvoja zelo pomembno vlogo. Seveda pa bo moral skupaj z drugimi dejavniki napovedati oster boj »vrtilkarstvu« pri gospodarjenju in planiranju, ki hromi hitrejši razvoj Ljubljane. S takimi pojavi kaže razčistiti že ob sprejemanju plana za prihodnje leto, v pripravah na srednjeročni plan razvoja in še posebej tudi ob sprejemanju dolgoročnega plana razvoja »Ljubljana 2000«, kjer mora sleherna organizacija združenega dela najti svoje mesto, pa tudi dolgoročno poslovno in proizvodno usmerjenost.

Seveda pa mora biti programiranje prihodnjega razvoja v Ljubljani mnogo bolj celovito, kar pomeni, da moramo v temeljnih organizacijah združenega dela nameniti vso skrb tudi razvoju družbenih dejavnosti in še zlasti uveljavljanju svobodne menjave dela med materialno proizvodnjo in družbenimi dejavnostmi. Vse načrte pa bo moč uresničiti le, so sodili na 4. skupščini mestne organizacije ZS, če bomo mnogo več pozornosti namenili rasti produktivnosti dela in boljši organizaciji poslovnih in proizvodnih procesov. Pogoj za to pa je resnična delitev sredstev za osebne dohodeke po delovnem prispevku, saj se ta čas v delovnih

skupnostih še pre pogosto srečujemo z ocenjevanji »na pamet«, kar pogosto vnaša spore med delavce v temeljnih organizacijah združenega dela, ustvarja slabe odnose in občutno prispeva k slabšim gospodarskim rezultatom. Nekateri razpravljalci so zato še posebej opozorili na varstvo samoupravnih pravic, ki sicer na prvi pogled nima zveze s storilnostjo dela, če pa pogledamo to globlje, v praksi, je povsem drugače. K neurejenemu sistemu delitve sredstev za osebne dohodeke prispeva svoj delež tudi nesamoupravno vedenje posameznikov. Odraz so nesamoupravne razmere in, ne nazadnje, o takih razmerah najbolj zgovorno priča 19 prekinitev dela, kolikor jih je bilo v prvem polletju letošnjega leta v Ljubljani.

Delegati so se zavzeli za stalno preverjanje samoupravnih odnosov v vseh delovnih okoljih. To preverjanje pa mora biti celovito, kar ni nič drugega kot da ob soočanju s samoupravno organiziranostjo in odnosov z hotenji ustave in zakona soočamo tudi dosežene gospodarske rezultate s predvidenimi in možnimi. Pri tem pa ne smemo mimo resnice, da imamo v Ljubljani še precejšnje število posameznih delov temeljnih organizacij združenega dela ali enovitih organizacij, ki imajo sedež izven mesta, kjer ta enota deluje. Po drugi strani pa imajo takšne dislocirane obrate tudi ljubljanske temeljne in delovne organizacije širom po Sloveniji in Jugoslaviji. Marsikje imajo taki obrati vse možnosti za to, da se oblikujejo v temeljne organizacije združenega dela, vendar pa je proces samoupravne preobrazbe v takih primerih prepočasen.

Na skupščini so spregovorili tudi o stanovanjski gradnji v Ljubljani in mnogih težavah v zvezi z njo, o delegatskem sistemu, o povezovanju trgovine in proizvodnje, o skrbi za delavce iz drugih republik in drugih, ta čas

perečih vprašanjih.

Med gosti — udeleženci skupščine sta dva pritegnila posebno pozornost. Marjan Ogržen, sekretar mestnega komiteja ZK je govoril o nalogah komunistov v delu sindikalnih organizacij ter še posebej poudaril, da je utrdila zavest, da Ljubljana mora živeti le od družbenih dejavnosti in trgovine, temveč mora v prihodnje še mnogo bolj okrepiti materialno proizvodnjo.

Vinko Hafner, predsednik RS ZSS pa je dejal, da ima ljubljanska organizacija zveze sindikatov zelo pomembno mesto v slovenski ZS. V Ljubljani je zaposlenih 22 odstotkov vseh zaposlenih naši republiki, sindikalne organizacije imajo dobre kadre, kar seveda zahteva, da v prihodnje še več postorijo pri uveljavljanju novih odnosov v združenem delu. Še zlasti pa je Vinko Hafner poudaril, da bi morali prav Ljubljani biti nosilci najboljših in najbolj ustrezni rešitev za svobodno menjavo dela znotraj delovnih organizacij, kakor tudi med materialno proizvodnjo in družbenimi dejavnostmi. Pa ne samo to: Ljubljana bi morala biti zgled pri odpravljanju dilem v zvezi s svobodno menjavo dela v naši republiki. Predsednik slovenskih sindikatov je tudi opozoril na to, da je v Ljubljani osredotočena velika družbena reziža, ki sama ne ustvarja dohodka, vendar pa je od učinkovitosti njenega dela marsičem odvisno, ali bomo v organizacijah združenega dela celoti dosegali boljše rezultate. Prispevek Ljubljane bi moral biti večji; zategadelj bodo v sindikalnih organizacijah morali temeno nameniti vso skrb.

Po zasedanju skupščine mestne organizacije ZS Ljubljana se je zbral na prvi seji mestni svet, ki je za predsednika ponovno izvolil Jožeta Marolta, za sekretarja pa Radeta Ravnikarja. Člani sveta so izvolili tudi 15-člansko predsedstvo mestnega sveta.

Izhodišča za usmeritev pri uresničevanju načel delitve po delu in rezultatih dela

Ob koncu tedna je bilo v Portorožu posvetovanje o uresničevanju načel delitve po delu, ki ga je v sklopu predkongresnih priprav organiziral republiški svet ZSS. Uvodni referat na posvetu je imel podpredsednik RS ZSS Miran Potrč. Zavoljo družbene aktualnosti teme bomo njegov referat objavili v celoti v tej in naslednji številki DE.

Miran Potrč:

UTEMELJITEV POTREBE PO DRUŽBENO ORGANIZIRANI AKTIVNOSTI ZA HITREJŠE UVELJAVLJANJE NAČEL DELITVE OSEBNIH DOHODKOV PO DELU IN REZULTATIH DELA

Za razvoj dohodkovnih odnosov v skladu z zakonom o združenem delu in za utrjevanje vloge delavca kot odločujočega dejavnika razvoja družbenoekonomskih odnosov in materialnih sil družbe je bistvenega pomena dosledno in hitrejšo uveljavljanje načel delitve osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela. Osebni dohodek postaja v novih družbenoekonomskih odnosih družbenoekonomska kategorija dohodkovnih odnosov, ki izraža odnose med delavci v združenem delu pri prisvajanju sredstev za osebne dohodeke na temelju prispevka, ki ga dajejo delavci pri ustvarjanju in pridobivanju dohodka in pri gospodarjenju z njim v tekočem delu, v družbeni reprodukciji in v družbi kot celoti.

Uveljavljanje osebnih dohodkov kot družbenoekonomske kategorije dohodkovnih odnosov je pogoj za hitrejšo uveljavljanje dohodkovnih odnosov nasploh. Je podlaga za to, da v družbeni praksi zagotovimo odgovornost in motiviranost delavcev za smotrno upravljanje in gospodarjenje z družbenimi sredstvi, za ustvarjanje večjega dohodka in za kontrolo delavcev nad celotnim gibanjem dohodka in vseh tokovih družbene reprodukcije. Je podlaga za usmerjanje dohodka na tista mesta in v tiste dejavnosti, kjer bo angažiranje dohodka dajalo največje možne družbene učinke, izražene v povečani produktivnosti dela in v vse večjem ustvarjenem dohodku.

Delavci v združenem delu upravljajo z družbenimi sredstvi in dohodkom kot družbeno lastnino. Za svoj prispevek v konkretnem delu, upravljalnem delu in gospodarjenju s sredstvi prisvajajo iz dohodka tudi svoj osebni dohodek v skladu z načelom — za enako delo in enake rezultate v ustvarjanju dohodka tudi približno enak osebni dohodek.

Da bi lahko uresničili to načelno smelo sprejeti prakse, da se kriteriji in merila za ugotavljanje prispevka delavca pri delu uveljavljajo počasi ali v nasprotju z zakonom o združenem delu oziroma družbeno neuskaljeno v vsaki posamezni temeljni organizaciji združenega dela. Taka praksa namreč nujno vodi v stanje, kakršno imamo tudi danes, da se za neenako delo in rezultate dela prisvaja enak osebni dohodek oziroma za enako delo različni osebni dohodek. Družbenoekonomska vsebina in pomen osebnih dohodkov za ra-

zvoj socialističnih samoupravnih dohodkovnih odnosov, sedanje stanje v uresničevanju načel delitve po delu in rezultatih dela, načela zakona o združenem delu in družbeni značaj dohodka ter njegovogov prisvajanja za osebne dohodeke po delu in rezultatih dela terjajo zato organizirano družbeno aktivnost za hitrejšo in bolj celovito uveljavljanje načel delitve po delu v neposredni družbeni praksi. K temu lahko veliko pripomore skupna aktivnost vseh organizacij združenega dela in družbenih dejavnikov za oblikovanje skupnih načel, osnov in meril za prisvajanje osebnih dohodkov po delu ter povečana odgovornost organizacij združenega dela in vseh družbenih dejavnikov, da skupno dogovorjena stališča in usmeritve tudi uresničujejo.

Zakon o združenem delu nam je jasno nakazal celovit sistem, katerega uveljavljanje v družbeni praksi bo pomenilo trdno podlago za spreminjanje družbenoekonomskega položaja delavcev ter trajno materialno spodbudo za boljše gospodarjenje, stalno rast produktivnosti dela in dohodka. Pri uresničevanju teh določil zakona o združenem delu ugotavljamo v zadnjem letu v družbeni praksi velike napore. Sprejeta so mnoga družbena stališča, ki so usmerila aktivnost delavcev in subjektivnih sil v organizacijah združenega dela v iskanje konkretnih rešitev. Družbene usmeritve in aktivnost delavcev v organizacijah združenega dela so pripomogle k temu, da v mnogih organizacijah oblikujejo in uveljavljajo rešitve, ki pomenijo pomemben napredek v uveljavljanju delitve po delu. Te dokazujejo, kako je mogoče sistemske rešitve iz zakona uspešno uveljavljati v družbeni praksi. Sedaj je naša naloga, da se tako v organizacijah združenega dela kot tudi v družbi kot celoti organizirano usmerimo v reševanje nekaterih temeljnih nalog.

Zagotoviti moramo: da se bodo sredstva za osebne dohodeke vedno in v sleherni temeljni organizaciji združenega dela razporejala v odvisnosti od ustvarjenega dohodka. Ne zato, da bi osebne dohodeke delavcev podrejali dejansko ustvarjenemu dohodku temeljne organizacije združenega dela v posameznem časovnem obdobju, temveč da bi delavce spodbujali k temu, da hkrati s planiranjem višine osebnih dohodkov planirajo tudi tako proizvodnjo, produktivnost dela in dohodek, da bodo iz ustvarjenega dohodka lahko pridobili take osebne dohodeke, ki ustrezajo njihovim potrebam. Odvisnost osebnih dohodkov

Posvet o urejanju družbenoekonomskih dohodkovnih odnosov v revirjih

Posvet o družbenem planiranju v Mariboru

Nova kvaliteta v delu sindikata

Janez Voljč

»Pridobivanje, razporejanje, združevanje in skupna poraba dohodka med delavci v materialno proizvodnji, kakor tudi med materialno proizvodnjo in družbenimi dejavnostmi je srednje vprašanje socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov; gre namreč za to, da bomo delavci spoznali in pravilno ovrednotili pomen dohodkovnih odnosov za nadaljnji razvoj družbene reprodukcije, da bomo v njem našli svoj skupni in osebni interes, ne pa da nas bi nekdo prisiljeval k nečemu, o čemer nismo prepričani, da je dejansko potrebno in nam koristno.«

Posvet o urejanju odnosov pri pridobivanju in razporejanju skupnega prihodka in skupnega dohodka v zasavskih občinah, na katerem je bila nekajkrat poudarjena prej omenjena ugotovitev, je sklical minulo sredo med občinskimi svetovi zvez sindikatov v revirskih občinah — na pobudo predsedstva republiškega sveta ZSS in v okviru priprav na 9. kongres slovenskih sindikatov.

Vendar ni šlo zgolj za posvet, se pravi za izmenjavo mnenj nekaterih družbenih delavcev, ki poznajo razmere na tem tolikanj pomembnem področju; ta izmenjava mnenj je bila le zaključek široke razprave v nekaterih najpomembnejših organizacijah združenega dela v treh zasavskih občinah, ki jo je organiziral medobčinski svet v sodelovanju z občinskimi sveti, med katero so se delavci — na sindikalnih sestankih, na sejah delavskih svetov in komisij pa tudi na občinskih forumih — dogovorili o načelih za veljavitev ustavnih določil pri pridobivanju in razporejanju skupnega prihodka in skupnega dohodka, in te naloge tudi že začeli uresničevati. Medobčinska komisija pa je preučila razmere v osmih organizacijah združenega dela, ki so na tem področju že dosegle nekatere uspehe in katerih izkušnje bodo lahko s pridom uporabile tudi druge organizacije združenega dela v Zasavju. Na osnovi ocene te komisije in razprave na posvetu bodo izoblikovali konkretne naloge sindikatov v Za-

savju za urejanje dohodkovnih odnosov.

Osnovna določila ustave so namreč jasna. Vemo, da delitev dohodka ne konča za vrati temeljnih in enovitih organizacij združenega dela, da delavci v temeljnih organizacijah ne morejo in ne smejo upravljati z dohodkom na nekakšen skupinsko-lastniški način, saj s tem prihajajo v nasprotje z interesi drugih delavcev in celotne družbe. Vemo tudi, da je dohodek temeljne organizacije obenem materialna osnova za uresničevanje skupnih in splošnih družbenih interesov in da smo delavci v teh organizacijah dolžni združevati svoje delo in sredstva z delavci v drugih organizacijah združenega dela, da bi tako povečali skupno produktivnost dela in zagotovili razvoj proizvodnih sil.

Vendar je v vsakdanji praksi moč najti veliko starega, preživlega in tudi protustavnega.

Na posvetu so poudarili, da so se delavci v zasavskih občinah v minulih nekaj letih dokaj dobro poslovali in samoupravno organizirali, to pa je temelj, na katerem je moč graditi družbenoekonomsko dohodkovno odnose. Res pa je tudi, da večina delovnih in temeljnih organizacij še nima samoupravnih sporazumov o temeljnih srednjeročnega plana, ki morajo biti osnova za združevanje dela in sredstev. S temi sporazumi, ki jih zdaj v zasavskih delovnih kolektivih šele pripravljajo, je namreč treba določiti, kako se bo ustvarjal dohodek na podlagi planskih prizadevanj in kako se bo razporejal med udeleženci v skupnem proizvodu. Kljub temu pa bi že doslej lahko več storili za uveljavljanje dohodkovnih odnosov, če bi v to »kisló jabolko«, kot so rekli na posvetu, »že prej ugriznili« tako organizirano, pogumno in delovno, kot so to storili sedaj.

V oceni dohodkovnih razmer v Zasavju je med drugim rečeno: »Na tem področju je še toliko nedodelanega, tako v teoretičnih izhodiščih kot v praktičnih rešitvah, da bomo uspeli storiti korak naprej samo z izjemnimi napori nas vseh. Predvsem gre za dejansko nov pristop v uveljav-

ljanju novih družbenoekonomskih odnosov, za spremembo mišljenja in več desetletij ustaljene prakse preživelih kreditnih odnosov, tako da pravzaprav omejimo ledino. Primanjkuje tudi strokovnjakov, ki bi bili usposobljeni, da to izredno zahtevno področje prenesejo iz čisto teoretičnih dognanj v prakso temeljnih in delovnih organizacij. Tu ne gre za enostavno kopiranje in prenašanje modelov, ki so že dali nekatere pozitivne rezultate v praksi, temveč za izmenjavo mnenj, svetovanj in skupno reševanje te zahtevne problematike. Ugotavljamo, da združevanja sredstev v Zasavju skoraj ni. Vendar pa ne gre toliko za nepoznavanje teoretičnih dognanj oziroma za nepripravljenost na takšen način združevanja, pač pa za preprosto ugotovitev, da je reprodukcijska in investicijska sposobnost zelo nizka. Na področju svobodne mnjeave dela med delavci materialne proizvodnje in delavci družbenih dejavnosti se še vedno v celoti ne moremo otrestiti proračunske miselnosti.«

So pa tudi subjektivne slabosti, ki zavirajo razvoj dohodkovnih odnosov. Še so osnovne sindikalne organizacije, ki se teh problemov nikakor nočejo lotiti, češ da gre za preveč strokovno in zamotano zadevo. Dogaja se tudi, da o združevanju in razporejanju sredstev odločajo zgolj strokovna vodstva, delavski sveti pa prikimajo njihovim odločitvam. Vendar pa bo teh slabosti veliko manj, če se bodo v vseh organizacijah združenega dela v Zasavju tako temeljito lotili dela, kot so to storili v osmih najpomembnejših.

Na posvetu so sklenili, da se bodo čez pol leta ponovno sestali in ugotovili, kako so v delovnih kolektivih uresnili naloge, ki so si jih zastavili med nedavno razpravo.

O problemih okrog razporejanja in delitve dohodka pa bodo govorili tudi na 9. kongresu slovenskih sindikatov.

Kako iz kljuset napraviti dirkalnega konja

Boris Rugelj

Družbeno planiranje vsekakor ni naš »dirkalni konj« — kvečjemu napol hrom kljuse! Tako lahko sklepamo po nedavnem posvetu o družbenem planiranju, ki so ga pripravili sindikati podravske regije v Mariboru in na katerem so spregovorili o planiranju predstavniki nekaterih delovnih kolektivov, družbenopolitičnih organizacij, krajevnih skupnosti tega območja, pa tudi predstavniki RS ZSS, družbeni pravobranilci samoupravljanja, predstavniki SIS, delegati 9. kongresa ZSS, predstavniki družbenopolitičnih skupnosti, Ekonomskega centra in drugi. Žal na tem posvetu nismo uspeli zvedeti, koliko so se sindikati (na raznih ravneh organiziranosti) doslej posvečali temu področju, niti kaj dosti, kako nameravajo spremljati uresničevanje planiranja v svojih sredinah in kako spodbujati razvoj družbenega planiranja in osveščati delavce o pomenu te »dejavnosti«.

Vendar pa lahko o delu sindikatov sodimo po oceni stanja družbenega planiranja (podano je bilo sicer za posamezne občine podravske regije, vendar jo lahko uporabimo kar za vso Slovenijo) in po besedah Mirana Potrča: premalo — na vseh ravneh organiziranosti, se pravi od posameznih sindikalnih organizacij v TOZD pa do republiškega sveta ZSS. Tako na področju, ki je osnova uveljavljanja samoupravnih pravic delavcev (predvsem najpomembnejše med njimi, da določa pogoje za ustvarjanje in razporejanje dohodka) krepko zaostajamo (kajpak ne samo po krivdi sindikalnih delavcev). Zavaljo tega nam šepa vsebinsko uresničevanje mnogih pomembnih temeljev samoupravljanja — prek povezovanja dela in sredstev v višje oblike, pa dohodkovnih odnosov, nagrajevanja po rezultatih dela in tako naprej.

V tem prispevku ne nameravam ponavljati ugotovitev, kako pomembno je celovito, usklajeno (sočasno) ter stalno planiranje razvoja, proizvodnje, porabe itd. in kako važno je, da vsaj zdaj, v pripravah na prihodnji srednjeročni plan družbenoeko-

nomskega razvoja in na dolgoročni plan ter na prostorsko planiranje do leta 2000 pohitimo in osvojimo vsaj abecedo planiranja.

Opozorili bi radi predvsem na nekaj ugotovitev razprave, zlasti pa na ponavljajoče se dejstvo, da tudi tokrat preveč čakamo na ureditev zakonske plati, na sprejem ustreznih predpisov, ki nam naj bi dali usmeritev in spodbudo.

Toda: »Ali nam bo kaj pomagalo, če bomo (končno, op.p.) dobili zakonske osnove, toda v praksi bomo imeli še vse področje povsem nerazrešeno, neurejeno?!« je na glas vprašal eden izmed udeležencev posveta, potem ko je poslušal predstavnika velike delovne organizacije, ki je v svoji razpravi klical na pomoč predvsem sistemske rešitve. Bo res bolje, če bomo začeli šele ob izidu zakonskih predpisov razmišljati o tem, s kom naj bi se dohodkovno povezali, kaj naj bi planirali kot bodočo dejavnost, koliko sredstev, delavcev in strokovnjakov bomo potrebovali, kaj nam bo prinesla načrtovana dejavnost in tako dalje?

Jasno je, da je treba takšnega bika, kakršno je družbeno planiranje, zgrabiti za roge pri prič. Zlasti je pomembno, da slehernemu delavcu postane jasno, da je aktivna udeležba v procesu planiranja njegova pravica, hkrati pa tudi samoupravna dolžnost in da je vsako drugačno pojmovanje ali celo delovanje nasprotno duhu ustave in črki zakona o združenem delu. Delavci ne smejo dopuščati, da jih strokovne službe ali celo posamezni vodilni delavci s svojim teamom (to se dogaja pretežno v manjših podjetjih) prenesejo in pogosto tudi pri družbenopolitičnih organizacijah. Delavci morajo dobiti v roke strokovno pripravljene in utemeljene, toda

razumljivo napisane osnove planskih usmeritev v več inačicah, z opisi možnih posledic izbora sleherne inačice. Odločijo pa se sami in določijo, katero inako velja uresničevati kot najbolj primerno!

Ob tem bi morali delavci tudi vedeti, kaj vse sodi v planske dokumente, da ne bi v bodoče sprejemali pomanjkljivo sestavljenih planov. Vanje pa sodi praktično vse, saj se je treba dogovoriti tudi o tako vsakdanjih in »nevažnih« dejavnostih, kot so na primer rekreacija, družbeni standard...

O vsem tem je bilo doslej napisane dovolj in dobre literature.

Treba jo je le predstaviti delavcem in jim jo razložiti (čeprav naj bi teoretično vse to že prebrali). Prav tu pa je delovno področje sindikatov: osvestiti delavce in jih spodbuditi, da se bodo aktivneje vključevali v procese planiranja (in da si bodo to pravico oziroma dolžnost tudi znali izbriniti). Hkrati pa bodo sindikati prav gotovo morali bdeti nad uresničevanjem zastavljenih planov ter nad izboljševanjem vsebine planiranja. Za začetek — upamo, da lahko sedanjí zagnanosti v naši družbi za razmah družbenega planiranja pravimo začetek pospešenega uvajanja pravega planiranja — pa bi sindikati morali sprožiti v sleherni sredini, kjer delujejo, akcijo, v kateri naj bi ugotovili trenutno in dejansko (ne olepšano!) stanje v planiranju. Te ugotovitve z mariborskega posveta pa kajpak ne veljajo le za podravske regije — uporabne so kot napotek za delo za prav vsako okolje. Vse to smo slišali na mariborskem regijskem posvetu, bore malo pa o tem, kaj od tega so v sindikatih v posameznih sredinah že napravili in kako bodo izvrševanje te naloge organizirali v bodoče.

od dohodka mora delavce spodbujati, da s svojim delom in upravljanjem zagotavljajo stalno povečevanje družbene produktivnosti dela in dohodka. To jih mora spodbujati k temu, da sproti preverjajo, koliko tudi delo vsakega delavca prispeva k povečanju dohodka. Usmerjati jih mora v racionalno zaposlovanje, v gospodarno ravnanje z družbenimi sredstvi, v večjo odgovornost do dela ter v preseganje lažne solidarnosti, ki štiti tudi nedelo ali neodgovoren odnos do družbenih sredstev;

preobrazbo doslej še vedno pretežne delitve osebnih dohodkov po delovnem mestu v prisvajanje osebnih dohodkov po dejansko opravljenem delu in njegovih rezultatih. Da bi zagotovili to, moramo v sleherni temeljni organizaciji združenega dela in delovni skupnosti oblikovati razvid del in nalog, ki jih opravljajo delavci, ki združujejo svoje delo v temeljni organizaciji ali delovni skupnosti;

prisvajanje osebnih dohodkov po konkretnem delovnem prispevku posameznega delavca, ki ga daje s svojim živim delom ter z upravljanjem in gospodarjenjem s sredstvi kot svojim in družbenim minulim delom. Zato moramo v pravilnikih o delitvi sredstev za osebne dohodke predvideti za vsa dela, tako delavcev v proizvodnji, v delovnih skupnostih skupnih služb in v družbenih dejavnostih, konkretna merila za ugotavljanje njihovega prispevka k rezultatom skupnega dela na podlagi količine, kvalitete in gospodarnosti dela, na podlagi prispevka, ki ga dajejo z inovacijo, racionalizacijo ali z drugo obliko ustvarjalnosti pri delu z družbenimi sredstvi, ter prispevka, ki so ga dali k povečanju dohodka temeljne organizacije združenega dela na podlagi gospodarjenja s sredstvi razširjene reprodukcije kot svojim minulim delom;

oblikovanje skupnih osnov in meril za razporejanje čistega dohodka in za prisvajanje sredstev za osebne dohodke, posebej pa tudi za vse namene porabe med delavci v temeljni organizaciji združenega dela, ki so dohodkovno povezane in soodvisne, posebej pa v delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela;

oblikovanje skupnih osnov in meril za ugotavljanje sestavljenosti del in nalog ter osnov in meril za ugotavljanje prispevka delavca na podlagi količine, kvalitete in gospodarnosti dela, inovacij in minulega

dela v samoupravnih sporazumih o razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke po dejavnostih;

organizirano družbeno aktivnost zvez sindikatov, gospodarske zbornice in izvršnega sveta za oblikovanje in podpis družbenega dogovora o uveljavljanju načel delitve po delu. Z družbenim dogovorom naj bi pospešili koordinirano aktivnost in konkretne obveznosti podpisnikov za to, da se:

— oblikujejo in uveljavljajo v vseh organizacijah združenega dela enaka izhodišča sistema,

— v družbi kot celoti oblikujejo tiste skupne osnove in merila za delitev po delu, ki bodo zagotavljala uresničevanje načela — za enako delo in rezultate dela tudi približno enak osebni dohodek,

— začne opredeljevanje družbenoekonomskih instrumentov in kazalcev, ki bodo zagotavljali medsebojno primerljivost doseženih rezultatov dela,

— oblikujejo osnove za družbeno dogovorjeno politiko razporejanja čistega dohodka ter prisvajanja osebnega dohodka po delu in rezultatih dela.

NEKATERA IZHODIŠČA, NA KATERIH BOMO UVELJAVLJALI SISTEM DELITVE PO DELU IN REZULTATIH DELA

Soodvisnost doseženega dohodka ter sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev morajo biti odvisna od:

— doseženega dohodka in prispevka, ki so ga dali delavci s svojim živim in minulim delom k povečanju produktivnosti dela in dohodka;

— dogovorjene ravni sredstev za osebne dohodke, ki glede na doseženo stopnjo produktivnosti družbenega dela ustreza dogovorjeni ravni zadovoljevanja delavčevih osebnih potreb in skupnih družbenih potreb.

Glede na dogovorjeno raven zadovoljevanja osebnih in skupnih potreb delavcev ter glede na predvideni ustvarjeni dohodek in pogoje pridobivanja dohodka v samoupravnih sporazumih in dogovorih o

temeljnih planov planiramo tudi sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev. Odnosi v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov morajo biti opredeljeni tako, da zagotavljajo ustrezno razporejanje dohodka za posamezne namene porabe in hkrati razvijajo pri združenem delavcu ekonomski interes, da s svojim delom in upravljanjem prispeva k povečanju dohodka.

Pri tem velja poudariti, da morajo biti tudi sredstva za skupno porabo delavcev v temeljni organizaciji združenega dela odvisna od doseženega dohodka in morajo zato zanj veljati enaki kriteriji razporejanja čistega dohodka kot za osebne dohodke.

Poudariti tudi velja, da sredstva za osebne dohodke in skupno porabo ne morejo biti odvisna izključno od absolutne višine ustvarjenega dohodka, ne da bi pri tem upoštevali pogoje ustvarjanja dohodka v posamezni temeljni organizaciji združenega dela, predvsem pa doseženo raven produktivnosti dela. Če bi se namreč masa sredstev za osebne dohodke in skupno porabo oblikovala izključno v odvisnosti od doseženega dohodka, ne pa tudi od pogojev, v katerih je bil ustvarjen višji dohodek, predvsem pa ne od prispevka delavcev k povečanju produktivnosti dela, bi s tem v družbenoekonomskem pogledu zameglili družbeno naravo dohodka in ustvarjali vtis, kot da je višji ustvarjeni dohodek le rezultat delavcev posamezne temeljne organizacije združenega dela, ne pa tudi skupnega razvoja proizvodnih sil družbe, minulega dela tudi drugih delavcev, pogojev pridobivanja dohodka, izrednih ugodnosti v pogojih pridobivanja dohodka in podobno. Omogočali bi tudi, da se osebni dohodek prisvaja mimo dejanskih rezultatov dela in v družbi kot celoti oblikujejo zahteve po zviševanju osebnih dohodkov neodvisno od povečane družbene produktivnosti dela.

Pospešiti moramo oblikovanje osnov in meril za razporejanje čistega dohodka:

v vseh samoupravnih sporazumih o razporejanju čistega dohodka moramo oblikovati osnove in merila, po katerih se bodo sredstva za osebne dohodke razporejala v odvisnosti od prispevka, ki so ga delavci dali k povečanju produktivnosti dela in k ustvarjenemu dohodku.

Da bi lahko to načelo uresnili, moramo v organizacijah združe-

Predkongresno posvetovanje o izobraževanju in kulturi v Novem mestu

Kdo bo »vlekel«, če ne dobre izkušnje?

Tilka Blaha

Medobčinski svet Zveze sindikatov Slovenije za Dolenjsko je pripravil predkongresno razpravo o izobraževanju in kulturnem življenju delavcev. Posveta so se razen delegatov za kongres udeležili člani osnovnih organizacij in samoupravnih organov iz večjih delovnih organizacij ter predstavniki izobraževalnih in kulturnih organizacij iz vseh dolenjskih občin.

Udeleženci so se zelo dobro pripravili na razpravo, v kateri so temeljito obdelali predvsem naslednja vprašanja:

— samoupravna organiziranost in usposobljenost organizacij združenega dela za vodenje kadrovske in izobraževalne politike;

— neposredne naloge organizacij združenega dela pri preobrazbi vzgoje in izobraževanja;

— možnosti za izobraževanje delavcev (poklicno usmerjanje

ter samoupravno urejanje pravic in obveznosti do izobraževanja);

— razvijanje kulturnega življenja delavcev v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih;

Značilno za vse dolenjske občine je, da so se gospodarsko zelo hitro razvijale, da se je močno povečalo število zaposlenih ter s tem tudi potrebe po strokovnih kadrih. Ker hitremu gospodarskemu razvoju ni sledila tudi ustrezna skrb za izobraževanje mladih in že zaposlenih delavcev, se vedno bolj zastruje problem neustrezne usposobljenosti in splošnega pomanjkanja strokovnih kadrov. Možnosti za izobraževanje mladih pa so tudi sicer močno omejene zaradi nezadostnosti strokovnih šol na tem območju.

Na odločitve mladih in zaposlenih namreč močno vpliva, razen drugih elementov, tudi bli-

žina šole oziroma centra za študij ob delu. Zato je toliko bolj odgovorna in neodložljiva naloga načrtovanje bodoče mreže izobraževalnih organizacij. Le-ta mora predvsem upoštevati perspektivne potrebe gospodarskih in družbenih dejavnosti. Tega so se že doslej s posameznimi akcijami poskušali resno lotiti predvsem pri odpiranju novih oddelkov za usmerjeno izobraževanje zaposlenih ob delu. V dogovoruz ljubljansko in mariborsko univerzo so na primer organizirali visokošolski dan za organizacije združenega dela in za delavce, ki žele oziroma so zainteresirani za študij na visokih šolah. Prizadevali so si, da bi približali študij tehničnih ved (zlasti za gradbeništvo in strojništvo) zaposlenim delavcem. Ker pa se je dogovarjanje o ustanovitvi teh oddelkov predolgo zavleklo, so se delavci usmerili na študij družboslovnih

smeri.

Tudi za Dolenjsko velja, da se za nadaljnje izobraževanje ob delu odločajo predvsem posamezniki, manj pa jih v to usmerjajo organizacije združenega dela. Še vedno so redke organizacije združenega dela, ki bi, hkrati s planiranjem razvoja proizvodnje, enakovredno načrtovale tudi izobraževanje že zaposlenih ter na osnovi teh planov tudi zagotovile pogoje, da bi se najboljši in najbolj sposobni delavci lahko nadalje izobraževali. Kadrovske in izobraževalne službe so še vse premalo usposobljene za tako delo, še vse preveč pa potisnjene v vlogo, da iščejo delavce potem, ko je investicija dokončana oziroma potreba po delavcih akutna. Kršitve študentskih pogojev, visoka fluktuacija, neusmerjeno izobraževanje zaposlenih pa so ob tako velikem pomanjkanju vseh vrst

strokovnih kadrov spremljajoči pojavi, ki jih moramo odpravljati s pravočasnim načrtovanjem kadrov in zagotavljanjem pogojev za njihovo usposabljanje, ne pa le z odpravljanjem posledic.

Na posvetovanju je bilo zastavljenih še več vprašajev v zvezi s preobrazbo usmerjenega izobraževanja. Več s strani delavcev s področja izobraževanja kot s strani proizvodnih organizacij združenega dela je bilo zaznati, da mnogi še vse preveč čakajo na zakonske in druge rešitve, ki jih mora »nekdo« pripraviti. In dokler ni vse »razčiščeno« in predpisano, ni možno ničesar spremeniti. Pa vendar so tudi tu že izkušnje, ki bi jih morali v večji meri uveljaviti. Organizacije za izobraževanje zaposlenih (npr. Zavod za izobraževanje kadrov Novo mesto, Izobraževalni center Beti Metlika) so kljub skromni strokovni za-

sedbi, z jasno usmeritvijo, na srednjem dogovarjanjem in skromnim načrtovanjem izobraževanja z organizacijami združenega dela na pravi poti. Vpliva posebnih izobraževalnih skupnosti še čutiti. Morda tudi zato ne, doslej ni bilo dovolj dogovornja in neposrednega sodelovanja.

Tudi razprava o kulturnem življenju delavcev je bila, kljub pomanjkanju časa, dokaj temeljna in temeljita. Še vse prečasi si utira pot spoznanje, kultura niso samo prirediteljske občasne proslave. Tudi tu so samezni dobri primeri, prikazani na posvetu (Krka, Gozdno spodarstvo s posebno skrbjo delavce iz drugih republik) lažje ogledalo drugim, ki za ta delovljenja delavcev še nimajo pose-

Ustanovljena je skupnost klubov samoupravljalcev Slovenije

Vse manj krožki — vse bolj akcija

Ciril Brajer

Med obsežne priprave Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije na 9. kongres Zveze sindikatov Slovenije in 8. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije sodi tudi posvetovanje o družbeni vlogi, organiziranosti in metodah delovanja klubov samoupravljalcev Slovenije, ki ga je republiški svet sklical minulo soboto v Kopru. Udeležili so se ga predstavniki klubov samoupravljalcev, občinskih in medobčinskih svetov zvez sindikatov, družbenopolitičnih organizacij v republikah, zveze delavskih univerz in drugi gostje. V uvodnih besedah je Vinko Hafner, predsednik republiškega sveta ZSS seznanil udeležence z namenom in cilji posvetovanja, ki bo pomagalo plodnemu razvoju in delu klubov samoupravljalcev in pripomoglo k boljši vsebini kongresa, ki je pred nami. Dejal je, da stopa naša družba v pomembno fazo samoupravne preobrazbe. Samoupravno socialistično družbo smo institu-

cionalizirali in čaka nas pomemben korak — v samoupravno družbeno prakso, saj se tu še mnogo odnosov in aktivnosti odvija po starem. Najpomembnejše je, da odpravimo neskladje med dejanskim položajem in tistim, kar proklamiramo. Zveza sindikatov Slovenije in Jugoslavije sta že davno poudarili pomen klubov samoupravljalcev, je nadaljeval tovariš Hafner. Le-ti so se pojavili kot nova oblika med številnimi družbenimi mehanizmi, ki so se že borili za uveljavljanje samoupravljanja. Mnogi so oklevali, ali je takšna nova oblika sploh potrebna. Spet drugi so se spraševali, ali sodijo ti klubi le pod okrilje sindikatov ali tudi drugih družbenopolitičnih organizacij. Vendar so se počasi na različnih ravneh oblikovala jasna stališča in to posvetovanje bo še bolj razjasnilo vlogo in pomen klubov samoupravljalcev za uveljavitev samoupravljanja. Pogosto se dogaja, da ljudje že od same

organizacijske oblike pričakujejo vsebinske rešitve. Morda tu izvira pojav, da je v šestdesetih slovenskih občinah le nekaj čez trideset klubov samoupravljalcev in še ti niso vsi aktivni. Vendar se bo z vključevanjem in pomočjo vseh subjektivnih političnih dejavnikov naše republike to stanje gotovo izboljšalo. Tovariš Hafner je omenjene dejavnike, predvsem pa udeležence posveta pozval, da zlasti s svojim delom poskrbe, da klubi samoupravljalcev ne bodo postali le ena organizacija več. Delavci morajo v njej videti napredno in koristno institucijo, saj to brez dvoma je. Razlike v učinkovitosti posameznih klubov so še ogromne, tako zaradi splošnega odnosa do njih kot zaradi njihove lastne aktivnosti in sodelovanja z drugimi organizacijami. Naš cilj naj bo v vsaki občini najmanj en klub samoupravljalcev in seveda konec slabih odnosov občinskih sindikalnih svetov do teh klubov. Vinko

Hafner je na koncu poudaril tesno soodvisnost med samoupravljanjem in dobrim gospodarjenjem in pomen svobodne menjave dela v teh odnosih. Izrazil je upanje, da bo slovenski prispevek na prihodnjem »Rdečem praporu« v Kragujevcu, kjer bodo februarja prihodnje leto razpravljali o svobodni menjavi dela, pripomogel h krepitevi sodelovanja z drugimi republikami.

Iz razprave smo nato lahko razbrali, da se klubi samoupravljalcev v naši republici vse bolj uveljavljajo. Vse manj so nekakšni krožki in vse bolj dejanska akcija za uveljavljanje samoupravnih odnosov. V mnogih občinah so pobudnik povezovanja vseh družbenopolitičnih dejavnikov. Postajajo pomembno mesto za izmenjavo izkušenj med člani delavskih svetov, delavskih kontrol in vseh drugih samoupravnih teles. Vse bolj se iz izvajalcev spreminjajo v organizatorje posvetovanj in števil-

nih drugih oblik informiranja delavcev — samoupravljalcev. Nedvomno je njihova vloga v usposabljanju in izobraževanju samoupravljalcev velika, saj se tako tvorno in neposredno vključujejo v graditev samoupravnih odnosov. Paziti moramo, da se nanje ne bodo prenašale naloge sindikata, delavskih univerz in drugih institucij. Postati morajo del vsakdanje prakse, s posebno vlogo izmenjave izkušenj in skrbi za usposabljanje samoupravljalcev. Opozorjati morajo tudi na nedomišljene in nesprejemljive predloge in rešitve. Osnovna naloga kluba samoupravljalcev naj temelji na načelu: iz prakse samoupravljanja za prakso samoupravljanja.

V razpravi so sodelovali tudi predstavniki klubov samoupravljalcev iz Zagreba in Kragujevca. Približno 200 udeležencev posvetovanja so seznanili s svojim delom in s programom srečanja »Rdeči prapor«. Pohvalili so takšna srečanja kot koristno

obliko izmenjave izkušenj delavcev — samoupravljalcev. Dobro osnovo za boljše delovanje je prihodnje.

Ob koncu posvetovanja pooblaščenim klubom samoupravljalcev Slovenije podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije. To bo prostovoljna oblika povezovanja pri ureditvi skupnih interesov udeležencev, bodo na ta način lažje uresničevali svoje naloge. Odprli so novo pot za usklajevanje svojih prizadevanj in izmenjavo medsebojnih izkušenj pri načrtovanju in uresničevanju skupnih programov dela. Skupnost delovala kot oblika in metoda delovanja Zveze sindikatov Slovenije, ki je kot družbenopolitična organizacija delavcev oblikovna tudi za delo in razvoj klubov samoupravljalcev.

negi dela uveljaviti oblikovanje in spremljanje osnov in meril, ki bodo pokazale, koliko in na katerih osnovah so delavci s svojim delom prispevali k ustvarjanju dohodka. Dohodek kot merilo družbene produktivnosti dela opredeljujejo tri analitična merila: dohodek na enoto vloženega živega in minulega dela, dohodek na enoto proizvoda in dohodek na uporabljena sredstva. Na podlagi souporabe in soodvisnosti omenjenih meril moramo v sleherni organizaciji združenega dela oblikovati instrumente, ki bodo podlaga za razporejanje čistega dohodka v odvisnosti od dosežene produktivnosti dela in dohodka.

V samoupravnih sporazumih dejavnosti moramo razvijati sporazumevanje o različnih skupnih osnovah in merilih za razporejanje dohodka in čistega dohodka. Prav je namreč, da rezultate dela spremljamo tudi v temeljnih organizacijah združenega dela, ki opravljajo enako ali sorodno dejavnost ter tako primerjamo naše rezultate dela z drugimi in z doseženo produktivnostjo dela v vsej družbi.

Skupno dogovorjene osnove in merila v dejavnostih niso podlaga za razporejanje čistega dohodka in temeljni organizaciji združenega dela, saj morajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela čisti dohodek razporejati v skladu s skupnimi osnovami in merili, ki so jih sprejeli v delovni organizaciji ali v drugih dohodkovnih povezavah. V sporazumih dejavnosti opredeljene skupne osnove in merila predstavljajo le sporazumno dogovorjeno analitično podlago, ki delavcem v posamezni temeljni organizaciji združenega dela pokaže uspešnost njihovega dela in gospodarjenja.

V tem smislu naj zato ti samoupravni sporazumi določajo različne skupne osnove in merila, kot denimo:

- skupna merila za določanje minimalnega in normalnega poslovnega uspeha temeljnih organizacij;
- pravila vedenja pri razporejanju dohodka in čistega dohodka;
- značilne kazalce poslovnega uspeha, ki jih delavci temeljnih organizacij upoštevajo pri ocenjevanju rezultatov svojega dela in analizi pogojev pridobivanja dohodka.

V družbenem dogovoru o uresničevanju načel delitve po delu se moramo dogovoriti, kako bomo na podlagi kazalcev izkazovanja uspešnosti gospodarjenja v temeljnih organizacijah združenega dela ter na podlagi skupnih osnov in meril v samoupravnih sporazumih de-

javnosti tudi v družbi kot celoti oblikovali določene osnove in merila, ki bodo tako podlaga za odločanje delavcev v temeljni organizaciji združenega dela kot tudi podlaga za družbeno ukrepanje v primerih, ko se bo čisti dohodek razporejal za osebne dohodek in skupno porabo v nasprotju z dogovorjenimi osnovami in merili.

V skladu s sprejetimi osnovami in merili razporejamo čisti dohodek na podlagi ciljev in politike, ki mora biti opredeljena v planih. Zagotoviti moramo, da bo vsebina samoupravnih in družbenih planov zajemala tudi:

— predvidevanje in spremljanje tistih pogojev ustvarjanja dohodka, od katerih izpolnjevanja je odvisna delitev dohodka in čistega dohodka. Da bi lahko spremljali uresničevanje planiranih ciljev, moramo že v planu predvideti:

- kolikšen mora biti doseženi dohodek na enoto živega dela,
- kolikšen mora biti dohodek na enoto minulega dela,
- kolikšen mora biti dohodek na enoto proizvoda in
- kolikšen mora biti dohodek na uporabljena sredstva.

Prav je, da vse navedene kazalce spremljamo v stalnih cenah, da bi tako izločili vpliv inflacije na odločanje o razporejanju dohodka; predvidevanje tiste mase sredstev za osebno in skupno porabo na enoto dela ali pogojnega delavca, ki ustreza družbeni produktivnosti dela in družbeno dogovorjeni stopnji zadovoljevanja delavčevih osebnih in družbenih potreb;

— predvidevanje tiste količine dohodka na enoto dela ali pogojnega delavca, ki kot najnižja še zagotavlja uresničevanje dogovorjenih osebnih in skupnih potreb delavcev, hkrati pa tudi s planom predvideni razvoj proizvodnih sil družbe in potrebna sredstva za rezerve.

Te opredelitve bi morali vsebovati tako samoupravni plani organizacij združenega dela kot tudi družbeni plani. Na njihovi podlagi bi morali v družbenih planih oblikovati planski kazalec, ki bi pokazal, kolikšen je na enoto dela ali pogojnega delavca tisti najnižji dohodek, ki še zagotavlja uresničevanje družbeno dogovorjenih osebnih in skupnih potreb delavcev ter hkrati tudi dogovorjeni razvoj proizvodnih sil in potrebna sredstva za rezerve. Hkrati s tem bi morali oblikovati planski proporc, ki bi pokazal, kolikšen del tega najnižjega dohodka je mogoče razporediti za osebne dohodek in skupno porabo de-

lavcev. Z opredelitvijo takšnega planiranega razmerja bi zagotovili, da bi delavci že ob oblikovanju svojih planov lahko ugotovili, da njihov predvideni dohodek in predvidena rast sredstev za osebne dohodke niso skladni ter da bi že ob sprejemanju svojih planov podvzeli ukrepe za to, da s spremembo proizvodne usmeritve, z združenjem dela in sredstev ali na drug način predvidijo takšne pogoje, ki ustrezno ukrepanje za izboljševanje njihovega dela in položaja temeljne organizacije združenega dela v družbeni reprodukciji.

Glede na to, da konkretna aktivnost v organizacijah združenega dela pri oblikovanju osnov in meril ne bo mogla takoj dati vseh potrebnih podatkov, in glede na to, da predlagani proporcji za ugotavljanje deleža sredstev za osebne dohodek in skupno porabo delavcev ustvarjenem dohodku na enoto enostavnega dela ali pogojnega delavca še niso oblikovani, čisti dohodek pa razporejamo ob vsaki obliki obračunu, je prav, da sprejmemo določene družbene usmeritve, ki bodo že danes konkretno napotilo delavcem in ki bodo hkrati temeljna podlaga za politično delovanje sindikatov ob odločanju delavca o razporejanju čistega dohodka. Predlagam, da se opredelimo za naslednje izhodišča:

Sredstva za osebne dohodek in skupno porabo se v posamezni temeljni organizaciji združenega dela lahko povečujejo le, če v obdobju, čustskem obdobju na pogojnega delavca ali na enoto enostavnega dela dosega višji dohodek in čisti dohodek kot v preteklem letu in hkrati polnjuje tudi planirana razmerja in pogoje ustvarjanja dohodka in skupnih potreb delavcev na podlagi stalnih cen.

S tako temeljno opredelitvijo bi dosegli, da se vsaj za vnaprej sprejeto stva za osebne dohodek in skupno porabo povečujejo predvsem v

Tako in drugače o jeklu

Dobave zaostajajo

Ciril Brajer

Na problemski razpravi o dobavi jekla v SR Sloveniji za obdobje 1976-1980, ki jo je v ponedeljek pripravil republiški odbor sindikata delavcev proizvodnje predelave kovin Slovenije v okviru svoje predkongresne dejavnosti, so se udeleženci takoj začeli skušati dogovoriti. Na začetku srečanja se je pojavila konfrontacija dveh front. Najbolj pereče točke uresničevanja srednjeročnega načrta s poudarjenjem črne metalurgije in severnih delov, da bi odpravili čimveč težav, so predstavniki večkrat ponovili, pa vendar je njihovo srečanje izšlo nekoliko kot očitek na eni in drugi strani. Predstavniki jekla so se pritožili, da slovenski železarji predvsem v letošnjem letu nikakor niso bili sposobni zadovoljiti potreb naše predelovalne industrije, čeprav so se v sporazumu in pogodbah za letošnje leto dogovorili za potrebne količine, vrsto in kakovost. Nekaterim delovnim organizacijam so železarji kljub vsem dogovorom dobavili tudi za tretjino manj jekla, kot ga potrebujejo. Pri dobavi osnovnih surovin je preprosto ostajalo pri obljubah in delovne organizacije seveda ne morejo slediti svojim načrtom. Tako je mariborski TAM že zdaj v zamudi za 800 vozil. Porabniki jekla so nezadovoljni tudi z dviganjem cen — predstavniki TAM so povedali, da jekleno lino že zdaj kupujejo za 25 odstotkov dražje, preti pa jim zvišanje cen za še približno 20 odstotkov. Jeklarjem očitajo tudi nepravilno uvozno politiko. Nekateri proizvajalci si s prepovedjo uvoza štiti celo izdelke, ki jih že zdaj niso sposobni dobavljati (menda niti proizvajati). Menda se vse preveč lotevajo predelave jekla, katerega so v pogodbah obvezni dobavljati predelovalni industriji, pa tega niso sposobni. Proizvajalci jekla so na te očitek odgovorili s tem, da so pač našli svoje težave. Nikakor niso zanikali, da v oskrbi predelavcev zaostajajo, priznali so tudi nekaj svoje krivde, še več pa so našli tako priljubljenih objektovnih težav. Poraba njihovih izdelkov raste namreč mnogo hitreje, kot so predvidevali, hkrati

pa proizvodnja zaostaja (med drugim tudi zaradi zakonskih ovir). Pomemben vzrok za neizpolnjevanje dogovorjenih dobav je vsekakor velik preliv delovne sile, ki se seli predvsem v negospodarstvo, kjer so osebni dohodki večji. Kasnijo tudi z investicijskimi vlaganji — že zdaj za eno do dve leti. Ovira jih tudi industrija, ki železarstvu dobavlja opremo, saj zamuja tudi ona. Predstavniki ravske železarne so odgovorili TAM na očitek zaradi dvigovanja cen, češ da celo s povišanimi cenami livarskih izdelkov ne morejo pokrivati lastnih stroškov. Kar zadeva uvozna dovoljenja so se proizvajalci strinjali s predelovalci — nikakor ne bi smeli ovirati uvoza tistih izdelkov, ki jih sami ne morejo proizvesti. Vendar ne gre le za to, tu je še vprašanje deviz in cele vrste težav, ki se pri uvozu pojavljajo in pridelovalci so prepričani, da bo pritisk nanje kljub pristanku na uvoz še vedno velik. Sami se res usmerjajo tudi v predelavo, vendar menijo, da to ne bi smel biti kamen spotike. Za svoj reprodukcijski material porabijo namreč le 15 odstotkov svoje proizvodnje.

Na koncu so se predstavniki pridelovalcev in predelavcev jekla dogovorili, da bo potrebno predvsem ugotoviti, kaj se da storiti še letos, da bodo proizvajalci čimbolj zadovoljili naraščajoče potrebe predelavcev. Usmeritev za naslednje leto in za prihodnje plansko obdobje pa bo moral temeljiti na bolj organizirani obravnavi problematike. Točno bo treba opredeliti, koliko, katere vrste in kakšne kakovosti bodo lahko nudili slovenski železarji, kaj lahko pričakujemo od jugoslovanskih in kaj bo treba uvoziti.

Osnovne organizacije Zveze sindikatov Slovenije bodo morale v svojih delovnih organizacijah sprejeti dobršen del odgovornosti, da bodo sprejete obveznosti uresničitve in seveda uresničene.

Proizvajalci jekla so na te očitek odgovorili s tem, da so pač našli svoje težave. Nikakor niso zanikali, da v oskrbi predelavcev zaostajajo, priznali so tudi nekaj svoje krivde, še več pa so našli tako priljubljenih objektovnih težav. Poraba njihovih izdelkov raste namreč mnogo hitreje, kot so predvidevali, hkrati

S skupščine sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin Slovenije

Soodločanje še ni odločanje

Damjan Križnik

Skupščina sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin Slovenije, bila je v Velenju, je bila slavnostna, hkrati pa tudi zelo delovna. Že od 9. ure zjutraj je prihajajoče delegate pozdravljala domača Rudarska godba na pihala, ki je na letošnjem svetovnem prvenstvu tovrstnih ansamblov osvojila prvo mesto, v Kulturnem domu je mešani pevski zbor v krstni izvedbi predstavil Himno kovinarjev, pionir pa je pozdravil vse zbrane, skupščini zaželel dobro delo, hkrati pa povedal, »da bomo mi najmlajši z vso skrbjo spremljali vaš kongres in se pripravili na izpolnjevanje vseh nalog, ki si jih boste zadali, ko bomo veliki«. Slavnostnemu začetku skupščine je dajala še bolj slovesen ton prisotnost nekdanjega kovinarja Franca Leskoška-Luke, člana sveta federacije, ki mu je sekretar RO Srečko Mlinarič podelil plaketo zveznega odbora sindikata delavcev kovinske industrije Jugoslavije v znak priznanja za njegovo dolgoletno sindikalno delo.

V svojem referatu je predsednik republiškega odbora sindikata delavcev kovinske industrije Slovenije Rajko Orešnik ocenil delo v minulem mandatskem obdobju kot uspešno, čeprav »še zdaleč ni vse tako, kot bi moralo biti«. Za pomemben dosežek je štel dejstvo, da je sindikalna organizacija zaživela zlasti v bazi in da v OZD vlada pripravljenost, da brez sindikalne organizacije ni moč več odločiti o vprašanjih, ki so bistvenega pomena za delavce. Kljub ugodnim ocenam in dobri rezultati pa se je treba zavedati, da ustava in novi družbenoekonomski odnosi še zdaleč niso uresničeni, zato si bodo še nadalje prizadevali usposabljanje delavcev, da bi slednjič v celoti prevzeli svojo zgodovinsko vlogo. »Z zakonom o združenem delu imamo sindikati v rokah zelo močno orodje,« je med drugim povedal Orešnik, »toda v bitkah je in bo vedno prevladoval človeški faktor in organizacija. To pa smo v bitki za nadaljnjo graditev naše družbe tudi sindikati kot najširša organizacija delavskega razreda. Res je, da vprašanja izida bitke ni več. Vsekakor bomo uspeli. Vprašanje je le, kdaj. Zakaj ne čimprej!«

V nadaljevanju je Rajko Orešnik med drugim povedal, da

se je njihov sindikat še zlasti odlikoval pri vodenju družbene akcije za gospodarsko stabilizacijo 1975. leta, ker se je pravočasno zavedal, »da o dohodku, ki ga ni, nimamo kaj odločiti«. Tudi osnovam in merilom za ugotavljanje prispevka delavcev k delu in rezultatom dela ter razvijanju sistema samoupravnega sporazumevanja so v minulem obdobju posvečali veliko skrb. Toda nagajevanja po delu še niso dokončno izoblikovali. Ker so dosednji samoupravni sporazumi s tega zgočega področja le kompromisi njihovih hotenj, jih tu čaka še veliko dela. Tudi stanje na področju uveljavljanja svobodne menjave dela še ni zadovoljivo, kajti mnoge stare delovne organizacije z več TOZD tega načela še niso uveljavile v praksi. »Po najnovejših podatkih je še mnogo delovnih organizacij, ki nimajo samoupravnih sporazumov o skupnem prihodku niti samoupravnega sporazuma o skupnem dohodku. Pri tem se izgovarjajo, da so TOZD popolnoma samostojne in dohodkovno zaokrožene celote. To pa ne more biti res, ker potem ni praktične osnove za združevanje TOZD v delovno organizacijo. Če so njihove skupne službe samo nek servis, potem lahko te delovne organizacije. Poleg tega pa je z zakonom o združenem delu delovna organizacija postavljena kot osnovna reprodukcijska celota, v kateri naj teče dinamični proces nastajanja in odmiranja TOZD. To pa brez temeljnih aktov, ki naj urejajo dohodkovne odnose, ni mogoče.« Ko je nadaljeval o delovnih in življenj-

skih razmerah delavcev njihove dejavnosti, je Orešnik povedal, da so dosegli ugodne rezultate pri odpravljanju nočnega dela žensk, pri reševanju vprašanj v zvezi z beneficirano delovno dobo, tople malice itd., da pa so vendarle premalo obdelali celovito področje delovnih razmer. V razpravi je Srečko Koje (SIP Šempeter) poudaril nujnost vzpostaviti dohodkovne odnose med bazno in predelovalno industrijo, kajti cene so bile doslej administrativno določene, zato o kakšnih dohodkovnih odnosih ni moč govoriti. »Tudi nad ogromnimi sredstvi, ki se kopičijo v republiških blagajnah, delavci nimajo nobene besede.« Albina Tušar (Železarna, Jesenice) je razpravljala o razmerju med delovno skupnostjo skupnih služb in TOZD: »Delavci pravijo, da bi sami bolje opravljali dela, ki jih zdaj opravljajo DSSS. V ozadju takih trditvev pa se skriva podjetniška miselnost TOZD, ki bi bile rade izolirane, čeprav je dejstvo, da TOZD zunaj delovne organizacije ne more obstajati...«

Ko je govoril o integracijskih procesih in nalogah sindikata v zvezi z njimi je Jože Čebula (SOZD Iskra) dejal, da so delavci v tovrstnih procesih zavedeni, kajti sprejemajo programe, ki so jim jih priložili, za njimi pa se skrivajo interesi poslovnih struktur. Da bi presegli tako stanje, bi morali po njegovem mnenju dodelati nekakšno koordinacijsko obliko med OOS in višjo ravni. Irena Uhan (Elektromehanika, Kranj) je povedala, da še vedno ni prodrla miselnost, da morajo prav vsi delavci sode-

lovati pri oblikovanju plana. Hkrati je zahtevala, da moramo vztrajati pri realizaciji srednjeročnih planov, ne pa jih popravljati, kajti ravno plani so cilji, h katerim težimo.

Zelo zanimiva je bila razprava Franca Klemenčiča (SOZD Unial) o problematiki barvne metalurgije. »V Kidričevem imamo danes eno izmed najbolj zastarelih tovarn aluminija v Evropi. Po nečem pa je vendarle prva: plačuje največjo ceno za električno energijo v Evropi! Seveda zato nima dovolj sredstev, da bi izboljšala pogoje dela. Ti pa so izredno slabi, tako da je ta tovarna proizvajalec invalidov tretje kategorije. In čeprav je v okolici 900 brezposelnih, k nam ne pridejo. Tako pada produktivnost dela. Sindikati ne moremo dovoliti, da bi delavci delali v tako nemogočih razmerah, pa tudi barvaste metalurgije ne smemo več zapostavljati.« Ko je govoril o problematiki varstva pri delu, je Konrad Breznik (Mariborska livarna) med drugim povedal, da analize kažejo, da so se največkrat ponesrečili novinci. Zato mora biti naloga sindikata, da preprečuje nepoučenost in torej pripravlja delavce za delo. Ivan Godec, sekretar sekretariata predsedstva RS ZSS, je v svoji razpravi izrekel več konkretnih pripomb: »Ves čas smo prepričani, da je najpomembnejše vprašanje vseh, vprašanje delitve po delu. Toda, zakaj ga potemtakem rešujete načelno? Dogovorite se konkretno! Tudi naša lanska akcija je bila preveč načelna. Akti so dobili le nova imena, SDK jih je sprejela za ustrezne, ne pa tudi delavci in na to je moral opozoriti tudi tovariš Tito.« Godec je nadaljeval: »Ko načrtujemo delo posameznega sindikata, ne moremo človeka deliti na dvoje: na tisti del, ki ga preživi v delovni organizaciji, in tistega, ki ga prebije v krajevni skupnosti. O tem niste govorili.« Sekretar je imel pripombo tudi na stavek v programski zasnovi, kjer piše, da bo sindikat soodločal o rezultatih in pogojih dela. »Ne, sindikat ne bo soodločal, ampak — odločal!«

visnosti od povečanega obsega ustvarjenega dohodka na enoto dela in od povečane produktivnosti dela, ne pa predvsem od absolutne mase ustvarjenega dohodka v posameznem obdobju.

Povečanje sredstev za osebne dohodke in skupno porabo mimo dogovorjenega temeljnega načela naj bo družbeno sprejemljivo le, če se poprej preverijo in analizirajo:

- vsi pogoji ustvarjanja dohodka,
- stimulativnost sistema prisvajanja osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela,
- nujnost povečevanja obsega sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, da bi zaradi višjih življenjskih stroškov delavcem zagotovili družbeno dogovorjeno raven zadovoljevanja osebnih in družbenih potreb,
- višina osebnih dohodkov delavcev, ki opravljajo enaka ali sodna dela in dosega tudi enake rezultate gospodarjenja z družbenimi sredstvi.

Da v Zvezi sindikatov Slovenije za uveljavljanje teh izhodišč opremimo konkretna stališča in predlagamo tudi postopek, po katerem bi organizacije zveze sindikatov zagotavljale, da se sprejeta stališča v praksi tudi uresničijo. Izhodišče za politiko razporejanja člena dohodka na sredstva za osebne dohodke in skupno porabo bi ZSS: pri tem bila stališča, zapisana v predlogu sklepov za 9. kongres

»Pri planiranju dohodka in njegovem razporejanju morajo delavci temeljne organizacije združenega dela izhajati tudi iz družbeno dogovorjene ravni osebnih dohodkov.

Da bi ohranili že doseženi osebni in družbeni standard, se bomo sindikati zavzemali za zagotovljeno realno vrednost osebnih dohodkov. Ob tem bomo vztrajali, da se kot družbeno dogovorjena raven osebnih dohodkov opreueli za naslednje koledarsko leto vsaj raven, ki iz preteklega leta.

Pri razporejanju čistega dohodka bomo sindikati vztrajali, da bo pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev temeljne organizacije združenega dela v skladu z ustvarjenim dohodkom upoštevano povečanje življenjskih stroškov.

Ob slabših poslovnih rezultatih in nižjem dohodku kot v preteklem letu lahko zaradi povečanja življenjskih stroškov povečajo delavci osebne dohodke največ do stopnje povečanja življenjskih stroškov le v tistih temeljnih organizacijah, ki imajo nižje osebne dohodke, kot so v njihovi stroki, in hkrati nižje, kot so v poprečju gospodarstva, vendar s pogojem, da pri tem ne okrnijo sredstev minimalne akumulacije.

Ob doseganju višjega dohodka naj bi praviloma enakomerno naraščala tako sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev temeljne organizacije združenega dela kot za akumulacijo, dokler ne bi osebni dohodki na delavca ali na pogojnega delavca dosegli višine, ki jo dosega temeljne organizacije, ki opravljajo enako dejavnost in izkazujejo podobne poslovne in delovne rezultate. Od te ravni dalje pa morajo hitreje naraščati sredstva za razširitev materialne podlage dela kot za osebne dohodke.

Če želimo in ker moramo uveljaviti sistem razporejanja sredstev za osebne dohodke v odvisnosti od doseženega dohodka in produktivnosti dela posamezne temeljne organizacije združenega dela, moramo v družbeni praksi oblikovati jasna stališča tudi o uveljavljanju socialistične solidaritete na področju prisvajanja sredstev za osebne dohodke. Zavejamo se namreč, da obstajajo danes in da bodo obstajale tudi v bodoče temeljne organizacije združenega dela, ki na enoto enostavnega dela ali na pogojnega delavca ne bodo ustvarjale tolikšnega dohodka, ki bo delavcem omočal družbeno dogovorjeni ravni skladne osebne dohodke in zadovoljevanje skupnih potreb. Hkrati vemo, da se bodo v takšnem položaju občasno pojavljale tudi tiste temeljne organizacije združenega dela, ki imajo dolgoročno perspektivo in so pred tem, bodo pa tudi v bodoče, ustvarjale ustrezen dohodek za razporejanje sredstev tudi za osebne dohodke in za skupno porabo. Zato moramo podpirati prizadevanja, da v mejah dogovorjenih kriterijev in pogojev ter na podlagi ustreznih samoupravnih sporazumov in združevanja sredstev rezerv v temeljnih organizacijah združenega dela, ki imajo le občasne motnje v poslovanju in le občasno ne dosegajo ustreznega dohodka, izplačujejo osebne dohodke, ki ustrezajo osebnim dohodkom delavcev v drugih TOZD z enako sestavljenimi deli ali nalogami.

Predlagamo, da se v zvezi z zajamčenimi osebnimi dohodki opredelimo za naslednja stališča:

- sedanja načina določanja višine zajamčenih osebnih dohodkov ne ustreza družbenoekonomski funkciji zajamčenega osebnega dohodka. Zato predlagamo, da se uveljavi sistem, v katerem bo njegova višina odvisna tudi od sestavljenosti del in nalog, ki jih opravljajo posamezni delavci. Višina zajamčenega osebnega dohodka naj bo torej opredeljena z določenim deležem od poprečnega osebnega dohodka delavcev posameznih skupin sestavljenosti del in nalog ali od osebnega dohodka posameznega delavca v minulem letu, s tem, da mora biti določen tudi absolutno najnižji zajamčeni osebni dohodek;
- tudi v času, ko se zaradi motenj v poslovanju izplačujejo zajamčeni osebni dohodki, je nujno ugotavljati količino, kakovost in gospodarnost dela vsakega konkretnega delavca in mu osebni dohodek izplačevati v odvisnosti od prispevka, ki ga je dal s svojim delom k skupnim rezultatom. To pomeni, da se zajamčeni osebni dohodek ne zagotavlja za nedelo in malomaren odnos do dela in da se tudi v mejah zajamčenih osebnih dohodkov osebni dohodki oblikujejo v odvisnosti od konkretnega delovnega prispevka delavca.

Sodimo, da je uveljavitev teh stališč nujna zato, da bi tudi ob motnjah v poslovanju spodbujali delovni in ustvarjalni napor vseh delavcev. V skladu z navedenimi izhodišči si moramo prizadevati, da bi: — čimprej ustrezno dopolnili zakon o zajamčenem osebnem dohodku,

- sprejeta izhodišča vgradili v samoupravne splošne akte organizacij združenega dela in jih začeli uveljavljati v praksi,
- v organizacijah združenega dela razvili sistem združevanja sredstev rezerv in osnove ter pogoje za solidarnostno zagotavljanje osebnih dohodkov delavcem, katerih temeljne organizacije ne ustvarjajo potrebne dohodka,
- razvijemo tako politično dejavnost, da bodo vsi družbeni subjekti, ki sodelujejo v postopku sanacije, spoštovali sprejeta izhodišča in s svojimi odločitvami prispevali k temu, da se osebni dohodki tudi v času sanacije izplačujejo predvsem v odvisnosti od izpolnjevanja sanacijskih programov in glede na konkretne delovne prispevke vsa-

Komunist komentira za Delavsko enotnost

Ne le s »špicami«

Janez Korošec

Dolgoletna praksa je bila, da smo zlasti na občinskih ravneh reševali nekatere probleme, posebej v organizacijah združenega dela tako, da smo poklicali na pogovor po pravilu direktorja, sekretarja osnovne organizacije ZK oziroma nekdanjih svetov ali komitejev, pa še koga in se dogovarjali ter dogovorili za ukrepe. Ta praksa se je v precejšnji meri ohranila marsikje še do danes, saj je verjetno res najlažje poklicati najodgovornejše predstavnike nekega kolektiva ali krajevne skupnosti oziroma drugih organiziranih oblik in se »direktivno« dogovoriti o tem, kaj je treba storiti.

Seveda bi bilo lepo, če bi šlo po takih poteh res tako enostavno: predstavniki bi na podlagi dogovora prišli v osnovne organizacije, povedali argumente, razčistili skupaj s člani ves problem in krenilo bi na bolje.

Toda tako enostavno pač ne

gre, take metode dela niso v skladu z družbenopolitičnimi načeli, povrh pa jih je praksa že zdavnaj ovrgla. Pogosto se je namreč dogajalo, da je bil formalni dogovor sicer uspešno končan, potem pa je bilo vse drugače. Nemaokrat so navkljub vsemu prevladala subjektivna stališča, besede so ostajale na enem, dejanja pa na drugem bregu. Taki predstavniki so se namreč v takih primerih vrnili v kolektiv, sklicali sestanek, povedali svoje mnenje, kaj pogosto pa ob tem nastopili z demagoškimi metodami, postregli z dezinformacijami ali polresnicami ter v skrajnem primeru vsaj prikrito še naprej zastopali tako imenovano »osebno« stališče, četudi prikrito. Na koncu takih nastopov se je problem nemaokrat le še bolj zaostrial, namesto da bi ga začeli razreševati.

Ob takih spoznanjih moramo posebej prisluhniti nedavno po-

vedani repliki predsednika CK ZKS Franceta Popita, ko je dejal, da se na občinskih ravneh takrat, ko prihaja do problemov v posameznih okoljih, vse preveč pogovarjamo le s »špicami«, premalo pa s člani zveze komunistov oziroma ljudmi sploh. Probleme, zlasti tiste na občinskih ravneh, je treba reševati predvsem v osnovnih organizacijah. Treba je med njih, skupno z njimi analizirati razmere, jasno opredeliti koncepte in cilje, poenotiti stališča in se dogovoriti za akcije.

O tem, da je to predvsem naloga članov občinskih konferenc in komitejev, verjetno ni treba posebej govoriti, ker je to pomembna naloga predvsem političnih in operativnih teles, kajti uspeh akcij je v množičnem prepričanju in hotenju, nikakor pa ne v papirnatih direktivah ali dogovorih med štirimi očmi.

Z območnega posveta o delavskem oddihu in rekreaciji v Krškem

Sploh vemo, kaj hočemo?

Ivo Kuljaj

Občinski svet ZSS Krško je pred dnevi v dogovoru s predstavniki republiškega sveta ZSS pripravil predkongresni pogovor o žgoči problematiki oddiha delavcev. Delegati so v večurni razpravi skušali dognati, kaj smo storili na tem področju po 8. kongresu ZSS, hkrati pa spregovorili tudi o dokumentih za bližnji sindikalni kongres v Mariboru.

Razpravljali so posvetili največ pozornosti regresiranju delavskega oddiha. Ugotovili, da bo potrebno v prihodnje na tem področju več korenitih posegov, če hočemo, da bodo delavci regres dejansko koristili za letovanje. Gre namreč za to, da regres v prihodnje ne bi bil več le neke vrste dodatek k osebnim dohodkom, temveč poseben, namenski dohodek, ki bi ga delavci res uporabljali zgolj za oddih. Dosej se je namreč še vse prevečkrat dogajalo, da približno polovica vseh zaposlenih, ki so prejemale regres, sploh ni letovala, ampak je oddihu namenjen denar uporabljala v druge namene. Predvsem velja to za delavce, ki imajo doma kmetijo. Le-ti imajo v času dopustov pri spravilu sena in drugih kmečkih opravilih največ dela, tako da o kakih počitnicah na morju niti ne premišlujejo. Kajpak to ni v skladu s našim samoupravnim in socialističnim pojmovanjem družbeno-ekonomskega položaja delavcev. Zavoljo tega so delegati menili, da poslednjega ne bi izplačevali več »na roko«, ampak so se zavzemali za takšno obliko regresiranja delavskega turizma, po kateri naj bi organizacije združenega dela krile dejanske stroške letovanja svojih delavcev. Hkrati s tem se je na omenjenem srečanju v Krškem porodila tudi zamisel, da bi slovensko združeno delo združevalo del regres za povečevanje svojih počitniških zmogljivosti. Za ilustracijo naj omenimo, da v Krškem tako ravnajo že nekaj časa in da so dosegli že lepe uspehe.

Potlej so delegati govorili tudi o tem, da bi podaljšali dopustniški čas od zdajšnjih dveh mesecev na štiri, kar bi po njihovem mnenju ustrezalo tako delavcem kot tudi razpoložljivim počitniškim zmogljivostim. Gre namreč

za to, da bi razbremenili počitniške zmogljivosti in hkrati povečali število delavcev, ki bi letovali. Omenjeni predlog kajpak zahteva dogovor sindikatov z republiškim komitejem za šolstvo, saj bi morali v primeru, če bi ga sprejeli, uskladiti delavske in šolske počitnice.

»Nič zato, če bi šli nekateri med nami na morje septembra. Kje pa piše, da se predajamo soncu in morju lahko le julija in avgusta. Skrajni čas bi že bil, da bi se malce otresli naše tradicionalne togosti, kar zadeva dopustniške navade. Prav bi tudi bilo, če bi malo pogledali, kako so te stvari uredili drugod po svetu. Menda so prišli na tem področju najdlje Nemci in zakaj se ne bi ravnali po njih, če bi nam »o koristilo.« se je vprašal Vlado Žorž, predsednik republiških sindikatov.

Če smo na začetku tega pisanja omenili, da so razpravljali posvetili največ pozornosti regresiranju, pa moramo zdaj zapisati, da so sprožili največ kritik na račun »mačehovskega odnosa« istrskih občin (Buje) do počitniških zmogljivosti slovenskega združenega dela. V razpravi je bilo namreč moč ugotoviti, da istrske občine zadnje čase zanima predvsem komercialni turizem. Z drugimi besedami to pomeni, da želijo, da bi naše organizacije združenega dela vlagala sredstva predvsem v gradnjo hotelskih objektov, in sicer najmanj kategorije B. Ni treba biti posebno bister, da bi človek ob tem dejstvu ne uganil, »kam pes taco moli«. Kajpak bi Istrani rajši videli, da bi slovenski kolektivi namesto domov gradili hotele, ki bi prišli prav tudi tujim gostom.

Dogaja se celo, da v posameznih občinah organizacije združenega dela ne smejo graditi novih objektov, čeprav bi ti objekti stali na njihovi zemlji, ki so jo slovenski kolektivi kupili pred leti. V teh občinah prav tako tudi ne dovoljujejo osnovnih vzdrževalnih del ali adaptacij počitniških domov, ki so tako iz dneva v dan bolj zastareli in tako ne ustrezajo več potrebam sodobnega časa. Na drugi strani pa se ravno ti delavski počitniški domovi srečujejo z zelo »pedantno« inšpekcijsko službo, ki ob

tež stvarnosti ne »more« iz obratovalnega »blagoslova« vse to ponujajo istrske občine našim organizacijam združenega dela zemljišča v notranji Istri, ki pa komunalno niti manj niso urejena.

Ob vsem tem pa se, kot je kazal krški pogovor, doma čujemo z lastnimi organizacijskimi slabostmi. Lahko rečemo, da smo na področju oddiha delavcev v Sloveniji samoupravno zelo slabo organizirani. V nobeni omenjeni trditve nikakor ne moremo dvomiti, še posebej če vemo, da se ta čas v sindikatu ukvarjamo z dilemo, ki je pravi zaprav sploh ne bi smelo biti. Gre namreč za to, ali naj se Istrski še vedno pogovarjajo s določene organizacije združenega dela (ločeno) o manjših vlaganjih ali naj v teh investicijah nastopa celotno slovensko združeno delo prek Zveze počitniške skupnosti, v katerih bi bile zastopane vse občinske počitniške zveze? Jasno je, da brez te slednje alternative zmere na področju organiziranja oddiha delavcev še pred časom ne bodo uredile. Za to pa bo nedvomno moral v vsaki meri zavzemati tudi sindikat, doslej na tem področju še opravičil svoje nove vloge. Če je, da smo v sindikatu pred dvema letoma začeli akcijo ustanavljanja samoupravne počitniške skupnosti za oddih, vendar smo bili pri tem premo vztrajni. Še posebej, če vemo, nismo našli skupnega jezika republiškim komitejem za turizem, prav tako pa tudi ne z OZ spodarsko zbornico Slovenije. Povsem razumljivo je torej, zapišemo, da ta akcija ni dala ljenih sadov.

Pred nami je sindikalni kongres in torej dobra priložnost, se ob vsem pomenimo, da bomo v prihodnje natanko vedeli, kaj hočemo. In ko bomo vedeli, bomo tudi na področju oddiha lahko samoupravno organizirani. Moramo pa se, kajti le tako bomo lahko uspešno sodelovali v turističnem gospodarstvu, je osnovni porok, da bomo delavcu omogočali cenen in prost letni oddih.

V družboslovni zbirki založbe DELAVSKA ENOTNOST izide v oktobru knjiga

dr. Pavao Brajša:

SPLOŠNA PSIHODINAMIKA SAMOUPRAVNEGA VEDENJA

Samoupravljanje, meni avtor, psihoterapeut, ima tudi svoj psihološki oziroma psihodinamični aspekt in to je psihodinamika samoupravnega vedenja. Knjiga — napisana preprosto, razumljivo, bralno — pripoveduje o univerzalnosti samoupravnega vedenja kot specifičnega stališča do življenja in odnosov med ljudmi. Namenjena je vsem tistim, ki se žele podrobneje seznaniti s tistim, kar se dogaja v nas in okrog nas v času samoupravne preobrazbe naše družbe.

Cena 250 dinarjev.

Naročila pošljite na naslov: ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST nepreklicno naročamo izvodov knjige **SPLOŠNA PSIHODINAMIKA SAMOUPRAVNEGA VEDENJA**.

Knjige pošljite na naslov:

(Naziv DO)

(Ulica, poštna številka, kraj)

Datum, kraj naročila:

Racun bomo plačali v 15 dneh po prejemu knjig.

Žig

(Čiljiv podpis naročnika)

kega delavca.

Vsebinsko in postopek izvajanja teh stališč moramo v sindikatih podrobneje opredeliti. Pri tem pa moramo vztrajati zlasti na stališču, da morajo biti motnje v poslovanju ugotovljene pravočasno in da morajo biti pravočasno uveljavljeni tudi ukrepi, da ne bo potrebno izplačilo za jamčenih osebnih dohodkov. Smatramo, da bi k temu lahko pripomogla praksa, po kateri bi vsak delavec ob izplačilu osebnih dohodkov sprejel tudi podatke o tem, iz katerih virov so mu bili izplačani. Ali iz ustvarjenega čistega dohodka ali pa iz lastnih oziroma združenih sredstev rezerv in podobno. To bi vse delavce spodbujalo k temu, da se pravočasno lotijo odpravljanja motenj v poslovanju.

Ugotavljanje sestavljenosti del in nalog

Z ugotavljanjem sestavljenosti del in nalog določamo delež prispevka posameznega dela ali naloge pri ustvarjanju dohodka. Zato je pomembno, da se dovolj konkretno izrečemo o nekaterih izhodiščih in aktivnostih, ki bodo v organizacijah združenega dela in družbi zagotovile, da bomo v čim krajšem času dosegli pomembne premike tako v prehodu od nagrajevanja po delovnem mestu v prisvajanje osebnih dohodkov na podlagi konkretnih del in nalog kot tudi pri uveljavljanju skupnih osnov in meril za ugotavljanje sestavljenosti del in nalog. Podlaga za uresničevanje te naloge so sledeče opredelitve in aktivnosti:

Dogovoriti se moramo za skupna izhodišča ugotavljanja sestavljenosti del in nalog. Pri tem bi se morali opredeliti za to, da se sestavljenost del in nalog ugotavlja na podlagi metode, ki upošteva:

- delavčevo delovno usposobljenost,
- zahtevnost del, ki so delavcu zaupana,
- in delovne razmere.

Pri tem gre za delovne razmere, ki jih opredeljuje sama zahtevnost dela, ki opredeljuje tudi stopnjo in sestavino delavčeve odgovornosti, in za delovne razmere, ki jih opredeljuje delovno okolje.

Takšna opredelitev je pomembna, ker mnoge dosedanje metode upoštevajo le posamezne elemente sestavljenosti. Če namreč upoštevamo le delavčevo usposobljenost — praviloma na podlagi spričevala o opravljeni šoli — v celoti zanemarjamo zahtevnost dela, ki ga dela-

vec dejansko opravlja. Zahtevnost konkretnih del pa se v okviru enake stopnje izobrazbe med seboj močno razlikuje. Če pa dela razvrščamo samo po zahtevnosti, povsem zanemarjamo dejansko sestavljenost delavčeve delovne sile, kar tudi ni pravilno. Enako velja za pravilno upoštevanje delovnih razmer.

Na podlagi konkretnega ugotavljanja sestavljenosti del in nalog v sleherni temeljni organizaciji združenega dela in v delovni skupnosti skupnih služb moramo upoštevati:

- aktivnost za oblikovanje skupne metodologije ugotavljanja sestavljenosti del in nalog,
- aktivnost za sporazumevanje o nekaterih skupnih tipičnih delih in nalogah, ki so lahko konkretna podlaga za medsebojno primerjanje med delavci, ki opravljajo enaka dela in naloge,
- aktivnost za spremljanje ekonomskih in družbenih učinkov, ki jih bo imelo prisvajanje osebnih dohodkov na podlagi konkretnih razmerij med posameznimi skupinami sestavljenosti del in nalog na delavce s stališča njihovega ekonomsko-socialnega položaja in materialne motivacije za boljše delo.

Za uresničevanje navedenih nalog se morajo podpisniki samoupravnih sporazumov dejavnosti skupno dogovoriti in konkretno organizirati za delo.

Na podlagi oblikovanja, dograjevanja in preverjanja metodologije in praktičnih rešitev pri ugotavljanju sestavljenosti del in nalog v organizacijah združenega dela in med podpisniki samoupravnih sporazumov dejavnosti moramo postopoma oblikovati tudi izhodišča za enotno metodologijo. Ta mora omogočati oceno družbene ustreznosti:

- sistema ugotavljanja sestavljenosti v posamezni temeljni organizaciji združenega dela,
- vpliva posameznega elementa sestavljenosti na skupno razvrstitev posameznega dela ali naloge,
- medsebojnih razmerij med posameznimi skupinami sestavljenosti del in nalog.

Usmeritev na uresničevanje te naloge bi morala biti vsebina skupne družbene aktivnosti in zato tudi vsebina predlaganega družbenega dogovora.

Ko ugotovljamo sestavljenost del in nalog, se za družbeno prakso družbenoekonomskega položaja ter konkretni delež posameznega delavca v delitvi sredstev za osebne dohodke zastavlja še eno pomembno vprašanje: ali posamezni delavec prisvaja sredstva za osebne dohodke samo na podlagi konkretnih del in nalog, ki jih opravlja (seveda v odvisnosti od količine, kakovosti in gospodarnosti dela ter doseženega dohodka temeljne organizacije) ali pa tudi glede na sestavljenost svoje delovne sile — glede na svojo dejansko usposobljenost? Določa govedo, ali ni torej potrebno upoštevati tudi usposobljenosti delavca? Ali je podlaga za osebni dohodek samo delo in naloge, ki jih opravlja, čeprav so po sestavljenosti tudi za nekaj stopenj nižje del in nalog, ki jih je sposoben opravljati in za opravljanje katerih tudi združil svoje delo z drugimi delavci v temeljni organizaciji združenega dela?

Glede na obveznost:

- da mora razvid del in nalog sprejeti sleherni temeljna organizacija združenega dela in delovna skupnost,
- da morajo biti v njem ne le opisana posamezna dela in naloge, temveč tudi pogostost njihovega ponavljanja in njihov obseg,
- da se na tej podlagi določa tudi število delavcev za opravljanje posameznih skupin del in nalog,
- in da delavec sklene delovno razmerje z drugimi delavci za opravljanje določene skupine del in nalog, bi morali pri razreševanju tega vprašanja izhajati iz naslednjih izhodišč:
- nujno je, da ob sklenitvi delovnega razmerja predvidimo in dogovorimo z delavcem, katere skupine del in nalog bo opravljal, pa gre za več različnih skupin sestavljenosti, tudi to, v kakšnem predvidenem razmerju;
- ni mogoče sprejeti prakse, da se sestavljenost delavčeve delovne sile in konkretnih del, za katere je sklenil sporazum o združevanju, celoti izloči iz sistema prisvajanja osebnih dohodkov ter uveljavljajem, po katerem bo delavec prisvajal osebni dohodek samo na podlagi konkretnih del in nalog, ki jih je opravil v posameznem mesecu;
- če dejansko opravljenega dela bistveno odstopajo od predvidenega, je potrebno določiti, kako se bodo ugotavljal razlogi, zaradi katerih je prišlo do takega stanja (ali je kriva razporeditev delavca na delo, ali

Zasedal je svet Zveze sindikatov Hrvaške

? Predlogi kongresnih dokumentov že nared

V. Miljević

Svet zveze sindikatov Hrvaške je z nekaterimi pripombami in predlogi sprejel predlog sprememb statuta zveze sindikatov Jugoslavije. Z dopolnitvami so sprejeli tudi predlog za novi statut sindikatov in Zveze sindikatov Hrvaške, ki pravzaprav bistveno ne spreminja usmeritev, ki so bile sprejete pred štirimi leti na 4. kongresu.

Na seji sveta so poudarili, da novi statut Zveze sindikatov Hrvaške temelji na načelih in izkušnjah, ki so se v praksi potrdile v prejšnjih štirih letih, s tem da zdaj še več pozornosti posvečamo osnovni sindikalni organizaciji, njenemu organiziranju in delovanju. Osnovne organizacije bodo ustanavljali v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, da bi delavci lahko neposredno izražali in usklajevali svoje interese — oziroma — da bi s svojimi pobudami in predlogi sodelovali pri delu sindikatov in uresničevanju enotnosti delavskega razreda.

Nove oblike delovanja in združevanja sindikatov so konference sindikatov, ki jih bodo ustanavljali v organizacijah in sestavljenih organizacijah združenega dela kot oblike delovanja in

povezovanja osnovnih organizacij sindikata. Statut bo prispeval tudi k trdnemu povezovanju osnovne sindikalne organizacije v združenem delu z občinskimi organizacijami.

S takšnim načinom delovanja v temeljnih in sestavljenih organizacijah združenega dela se bo sindikat v marsičem osamosvojil v svojem delu in odstranjeni bodo še zmeraj močni in nezaželeni vplivi poslovnih in vodilnih struktur na delo sindikata.

Na seji so tudi menili, da bi morali imeti namesto dosedanjih 18 — na Hrvaškem 16 sindikatov.

Člani sveta so sprejeli še dva pomembna dokumenta, o katerih bo zadnja beseda izrečena na zveznem oziroma republičkem kongresu zveze sindikatov: osnutek resolucije 8. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije in predlog resolucije 5. kongresa Zveze sindikatov Hrvaške. V razpravi o teh dveh dokumentih so poudarjali, da je treba jasneje poudariti vlogo zveze sindikatov v koordiniranju dela organov upravljanja. Sindikat se mora tudi aktivneje zavzemati za izvajanje stanovanske politike, ki zdaj ne poteka kot je bilo predvideno. Nujno je uvesti tudi eko-

nomске stanarine in rešiti problem zemljiške rente. Okrepiti je treba reproduktivno sposobnost gospodarstva, in sicer z zmanjšanjem vseh oblik porabe. V prihodnjih štirih letih je treba preiti na 40-urni delovni teden, kar bi moralo biti jasneje poudarjeno v resoluciji kongresa Zveze sindikatov Hrvaške.

V Zagrebu je bila tudi seja predsedstva Zveze sindikatov Hrvatske, na kateri so razpravljali med drugim o izvajanju zakona o združenem delu. Poudarili so, da so bili doseženi pomembni rezultati, vendar pa v znatnem številu organizacij združenega dela prepočasno usklajujejo normativne akte z zakonom o združenem delu, kar zavira njihovo organiziranje na novih temeljih. Ta pojav vzbuja skrb, ker so preostali samo še trije meseci in naglica lahko privede do številnih napak.

Predsedstvo je tudi opozorilo, da med panogami in dejavnostmi zmeraj ne spoštujejo razmerij v razporejanju osebnega dohodka.

Se več, so primeri, da nadpovprečne zasluge izplačujejo tudi v tistih delovnih organizacijah, ki poslujejo z izgubo. To pa sindikat obsoja.

Seja sveta Zveze sindikatov Bosne in Hercegovine

Pripravljene na kongres akcije

Milorad Bašić

Svet zveze sindikatov Bosne in Hercegovine je nedavno določil predloge dokumentov za 5. kongres Zveze sindikatov te republike, ki bo 30. in 31. oktobra ter 1. novembra v Sarajevu. V organizirani javni razpravi o osnutkih teh dokumentov so v vseh sindikalnih organizacijah in organih v republikli kritično analizirali sindikalno dejavnost in samoupravno prakso med dveh kongresoma.

Nikoli doslej v javni razpravi o dokumentih za sindikalni kongres ni bilo tako množično vključeno članstvo, je v uvodu ugotovil član predsedstva sveta zveze sindikatov BiH Sead Prnjavorac. Razprave so bile tako spodbudne in ustvarjalne, da pomenijo množični dogovor in akcijo delavcev za uresničevanje stališča in sklepov kongresa Zveze komunistov, določil ustave in zakona o združenem delu. To je najboljšo potrdilo, da bo 5. kongres — kongres akcije.

Cepav bo razprava o kongresnih dokumentih trajala vse do kongresa in na samem kongresu, že lahko rečemo, je ugotovil predsednik sveta Branko Šotra, da je bila v dosedanjih pogovorih dejavnost Zveze sindikatov med 4. in 5. kongresom ugodno oce-

njena. V javni razpravi so udeleženci močno podprli bistvene naloge, ki so določene v predlogu akcijskega programa Zveze sindikatov BiH.

Delavci so v razpravi zahtevali, da je treba z večjo odgovornostjo uresničevati naloge, določene v predlogih dokumentov. V razpravi so prišli do nekaterih temeljnih usmeritev, pri katerih mora zveza sindikatov v prihodnji akciji odločno vztrajati. To še predvsem velja za zahtevo, da je treba z nezmanjšano intenzivnostjo nadaljevati proces samoupravnega organiziranja, zlasti v kolektivih družbenih dejavnosti.

Uresničevanje družbenoekonomskega razvoja in povečanje zaposlenosti ob popolnem spoštovanju družbenih dogovorov so osnovna akcijska vprašanja Zveze sindikatov, ugotavljajo v občinskem sindikalnem svetu v Ključu.

Na seji so poleg akcijskega programa določili tudi predlog statuta Zveze sindikatov BiH. S spremembami in dopolnitvami statuta se, kot je ugotovil podpredsednik sveta Branko Šotra, še bolj dograjuje družbena vloga te organizacije, kar naj prispeva k njenemu političnemu in akcijs-

skemu usposabljanju.

V razpravah o spremembah in dopolnitvah statuta je bilo precej pripomb k 4. členu osnutka. Mnoge organizacije so predlagale, da se v statutu navedejo po- glavni razlogi za črtanje iz evidence. Predlagali so, da se uvedejo kazni za nespoštovanje določil statuta, kot so opomin, izključitev in podobno, tako kot je to v statutih drugih družbenopolitičnih organizacij. Teh predlogov niso sprejeli, vendar menijo, da je treba sprejeti tiste, ki zadevajo uvedbo določila o črtanju iz evidence s tem, da bi to uporabljali samo v primeru hujšega kršenja družbenih nalog, osnovne sindikalne organizacije pa bi imele možnost, da same ocenijo, kdaj je kak član hujše kršil družbene norme. Menijo, da to ne bo mogoče zlorabljeni glede na možnost pritožbe organom, včevši Zvezo sindikatov BiH.

Svet je na seji sprejel sklep o številu, strukturi in načinu volitev delegatov v svet in nadzorni odbor ter sklepe o organiziranosti sveta. Sprejeli so tudi sklepe o nekaterih kadrovskih rešitvah. Za podpredsednika sveta so izvolili uglednega družbenopolitičnega delavca in dosedanjega jugoslovanskega veleposlanika v Maleziji Vladka Čosića.

Predsedstvo sveta ZS Kosova o zadnjih pripravah na bližnjo konferenco

Temeljito in pravočasno

Tomislav Kadić

Na seji predsedstva sveta Zveze sindikatov Kosova so obravnavali pripombe, predloge in priporočila k osnutku resolucije za 15. konferenco kosovskih sindikatov kot tudi k osnutku statuta Zveze sindikatov Jugoslavije. Ob tej priložnosti so ugotovili, da je bila javna razprava o teh dokumentih dobro organizirana, tako da je imel vsak delavec priložnost povedati svoje

mnenje k predlaganim dokumentom. Le-te so obravnavali tudi v občinskih svetih. Sekretar sveta Ramo Alihajdari pa je v razpravi med drugim poudaril, da so priprave za konferenco opravljene pravočasno, tako da je že zdaj mogoče reči, da je vse pripravljeno za njen potek. Med javno razpravo so njeni udeleženci dali številne pripombe in predloge, ki zadevajo krepitev

osnovne sindikalne organizacije, način ustanavljanja osnovnih organizacij na gradbiščih in v izmenah, dalje kar zadeva sindikalne skupine in sekcije. Z eno besedo, v javni razpravi je prišla do izraza težnja po nadaljnji organizacijski krepitvi Zveze sindikatov, da bi je ta postala temeljni nosilec nadaljnje razvoja samoupravnih dohodkovnih odnosov in graditve sistema delitve po rezultatih dela.

Delavski svet ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST objavlja prosta dela in naloge s skrajšanim delovnim časom (4 ure)

SNAŽILKE-KURIRJA

v trgovini

Pogoji: končana osemletka in enomesečno poskusno delo, OD po samoupravnem sporazumu

NAROČNINSKEGA REFERENTA

za določen čas s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom)

Nastop dela 1. novembra 1978. leta

Pogoji: srednješolska izobrazba z znanjem strojepisja (lahko tudi začetnica — začetnik) poskusno delo 2 meseca. OD po samoupravnem sporazumu.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev najkasneje v 15 dneh od dneva objave na naslov: ČGP DELO — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana (kadrovska služba).

O izbiri delavcev za posamezna dela in naloge bomo kandidate obvestili najkasneje v 30 dneh po izteku prijave.

predvidevanja organizacije dela ali izbira delavca) in kako se bo glede na ugotovljene razloge ugotavljal delavčev delovni prispevek.

Na podlagi teh izhodišč moramo v pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov poiskati konkretne rešitve, v sindikatih pa se organizirati za to, da na podlagi pobud in rešitev oblikujemo stališča za konkretizacijo sprejetih izhodišč v družbeni praksi.

Oblikovanje osnov in meril za ugotavljanje delavčevega delovnega prispevka k skupnemu rezultatu dela

Nujno je, da z organizirano družbeno aktivnostjo prispevamo k temu, da se v sleherni temeljni organizaciji združenega dela, delovni skupnosti in v družbi kot celoti uveljavi ugotavljanje konkretnega prispevka delavca na podlagi:

- živega dela,
- inovacije, racionalizacije ali druge ustvarjalnosti pri delu z družbenimi sredstvi,
- gospodarjenja s sredstvi razširjene reprodukcije.

Tudi za uresničevanje teh načel potrebujemo nekatera jasna skupna družbena izhodišča pa tudi organizirano aktivnost za njihovo uresničevanje v praksi.

Ugotavljanje in merjenje delavčevega živega dela

V zvezi z ugotavljanjem in merjenjem delavčevega živega dela — to je njegovega delovnega učinka — je potrebno upoštevati naslednja izhodišča:

Zakon o združenem delu izrecno navaja tri sestavine, na podlagi katerih smo dolžni ugotavljati in meriti delavčev delovni učinek:

— količino opravljenih nalog ali opravljenih v časovni enoti oziroma količino izdelkov, obdelovalnih faz ali drugih delovnih operacij v časovni enoti. To sestavino moramo ugotavljati, in meriti na podlagi normativov časa za kvalitetno izdelavo izdelka ali določene delovne naloge;

— kvalitete njegovega dela, ki se izraža v normativih kvalitete,

— gospodarnost pri ravnanju s sredstvi za delo in predmeti dela. To sestavino merimo z normativi obratovalnega časa, materiala, energije ali drugih sredstev, zastojev pri obratovanju, stroškov za tekoče vzdrževanje itd.

Glede na različne delovne funkcije v procesih dela in reprodukcije, ki pogojujejo tudi različen vpliv posameznega dela na uspešnost poslovanja, na ustvarjanje dohodka in večanje produktivnosti dela, moramo delavčev delovni učinek ugotavljati s specifičnimi osnovami in merili za tri temeljne skupine del, ki jih opravljajo združeni delavci:

- za dela, ki jih opravljajo delavci v procesu neposredne proizvodnje,
- za dela, ki jih opravljajo delavci v družbenih dejavnostih,
- za dela v upravnih, administrativnih in podobnih dejavnostih, ki se praviloma opravljajo v okviru delovnih skupnosti skupnih služb.

Kvaliteto proizvodnega dela moramo dosledno in z enakim poudarkom meriti po vseh treh sestavinah delovnega učinka delavca. Normativi za vsako od navedenih sestavin morajo biti vnaprej natančno določeni, praviloma za posameznega delavca, lahko pa tudi za skupino delavcev. Delovni učinek posameznega delavca merimo s primerjavo izpolnjevanja posameznih normativov s predvidenimi. Drugačno ugotavljanje ali ocenjevanje dela ni sprejemljivo.

Na teh izhodiščih moramo oblikovati naš odnos do norm in akordov. Ne sprejemamo razlag, da zaradi družbenoekonomske narave norme v kapitalizmu normiranje delavčevih nalog ni sprejemljivo za naše družbenoekonomske odnose. Tudi pri nas moramo ohraniti in še razviti normiranje delovnih nalog. Ob tem pa moramo zagotoviti, da bomo normirali vse sestavine delavčevega delovnega učinka. To ga bo

spodbujalo ne le k večji delovni storilnosti, temveč tudi h kvaliteti dela ter h gospodarnem ravnanju s sredstvi za delo in predmeti dela. Hkrati moramo zagotoviti ugotavljanje prispevka delavca tudi na podlagi inovacij in minulega dela, predvsem pa uveljaviti načelo, da je njegov osebni dohodek odvisen predvsem od rezultatov dela — to je od ustvarjenega dohodka, na kar vpliva tudi uveljavljanje vseh upravljaljskih funkcij delavca. Ko s tem zagotovimo, da se delavci uveljavljajo kot nosilci vseh dejavnikov proizvodnje ter gospodarjenja z živim in minulim delom, zagotavljamo tudi, da se iz normiranja dela izloči njegov mezdni značaj.

Strokovna dela delavca tako imenovanih družbenih dejavnosti v okviru združenega dela, kot so organizacija dela, planiranje, raziskave, razvijanje metod dela, izdelava razvojnih programov, strokovno usposabljanje delavcev, skrb za varstvo pri delu, zdravstvena preventiva in slično, posredno prispevajo k povečevanju proizvodne sile dela. Rezultati tega dela so merljivi samo posredno, s povečano družbeno produktivnostjo dela in povečanim dohodkom delavcev, ki v procesu dela uporabljajo oziroma aktivirajo te dejavnike proizvodnje. Zato je treba za ugotavljanje delovnega učinka teh delavcev oblikovati posebna merila.

Gotovo je, da količina opravljenega dela v enoti časa za ta dela ni najbolj bistvena. Zato ni smotno pri teh delavcih ugotavljati števila opravljenih delovnih nalog, zanemarjati pa vpliv na ustvarjeni dohodek proizvodnih delavcev. Poiskati moramo torej predvsem merila, iz katerih bo mogoče ugotavljati, kakšna je kvaliteta njihovega dela s stališča prispevka k ustvarjanju večjega dohodka in s stališča zniževanja proizvodnih stroškov.

Ustvarjalnost in inventivnost teh delavcev je torej temeljni kriterij za ugotavljanje njihovega prispevka. Prav te kriterije moramo razviti ter s tem postopoma tudi s pomočjo razlik v osebnih dohodkih in z odpravljanjem uravnilovke pospešiti proces večje motiviranosti teh delavcev za delo in rezultate dela. To bi morala biti ena naših pomembnih nalog in usmeritev. (NADALJEVANJE PRIHODNJIČ)

Občina Velenje praznuje

V občini Velenje praznujejo 8. oktobra občinski praznik v spomin na leto 1941, ko so v noči med 7. in 8. oktobrom borci I. štajerskega bataljona silovito napadli mesto Šoštanj, v katerem je bila izurjena in močna okupatorjeva posadka. Partizani so mesto zavzeli za kratek čas. Drzna akcija pa je imela velik moralni odmev v času, ko so bili nemški osvajalci obsedeni od zmage. Tedaj maloštevilna narodnoosvobodilna vojska ni le slavila prve uspešne zmage, pač pa je hud in organiziran udarec sredi okupatorjeve Evrope prestrašil sovražnika. Ta strah je okupator pokazal z okrutnim pritiskom na prebivalstvo, saj so Nemci dva dni po napadu pripeljali iz mariborskih zaporov 10 talcev ter jih v Šoštanju ustrelili. S tem pa so nacistični osvajalci dosegli prav nasproten učinek; slovensko ljudstvo se je še bolj ovedlo nasilja.

Šaleška dolina je krvavela. Med vojno je bilo v občini Velenje izseljenih 242 ljudi, 1.100 interniranih in zaprtih ter 135 ustreljenih. Za svobodo je dalo življenje 639 ljudi.

Zavedajoč se žrtev in deleža, ki so ga prispevali v narodnoosvobodilnem boju, občani velenjske občine vsako leto pričakajo občinski praznik z novimi zmagami. Sicer pa je občina Velenje v povojnem razvoju dosegla napredek na vseh področjih družbenega in gospodarskega razvoja. Šaleška dolina hrani pod zemljo veliko naravno bogastvo — lignit, ki so ga začeli pospešeno eksploatirati šele po vojni.

Občina Velenje je v nekaj desetletjih postalo razvito področje na Slovenskem. Po drugi svetovni vojni se je prebivalstvo podvojilo, zaposlenih pa je kar petkrat več. Zaradi industrijskega razvoja se je zelo spremenila struktura prebivalcev; zdaj živi v občini le še 9 odstotkov kmečkega prebivalstva. Znatno se je povečal tudi narodni dohodek, leta 1976 je znašal na prebivalca v Sloveniji povprečno 47 tisoč dinarjev, v občini Velenje pa 81 tisoč.

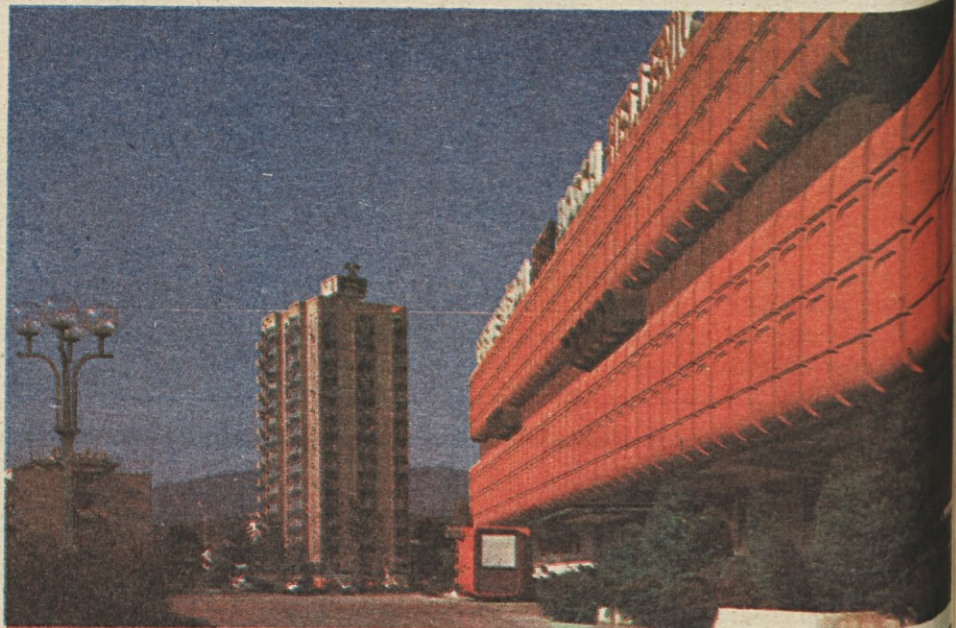
Poleg tega, da je Šaleška dolina pomemben energetski vir, saj rudnik lignita in termoelektrarna v Šoštanju zagotavljajo Sloveniji več kot 45 odstotkov električne energije, pa se je v Velenju razvila zelo pomembna kovinskopredelovalna industrija. Tovarna gospodinjstve opreme Gorenje je v 25 letih svojega razvoja dosegla izreden razvoj, lani so ustvarili 661 starih milijard prihodka, zaposlenih pa je bilo 7.800 delavcev.

rdeča dvorana velenje velenje

- organizacija in izvedba sejmskih prireditev, razstav in posvetovanj
- izvedba razstavnih prostorov od projekta do celotne realizacije
- izvedba in posredovanje vseh del s področja ekonomske propagande
- komercialna fotografija v lastnem studiu
- organizacija kulturnih, zabavnih, športnih, družabnih prireditev ter družbenopolitičnih manifestacij

- organizacija in posredovanje potovanj, izletov, ekskurzij po domovini in tujini
- organizacija in posredovanje letnega oddiha
- kmečki turizem
- zdravstveni turizem
- prodaja letalskih vozovnic za domače in zunanje linije
- posojanje avtomobilov — rent a car

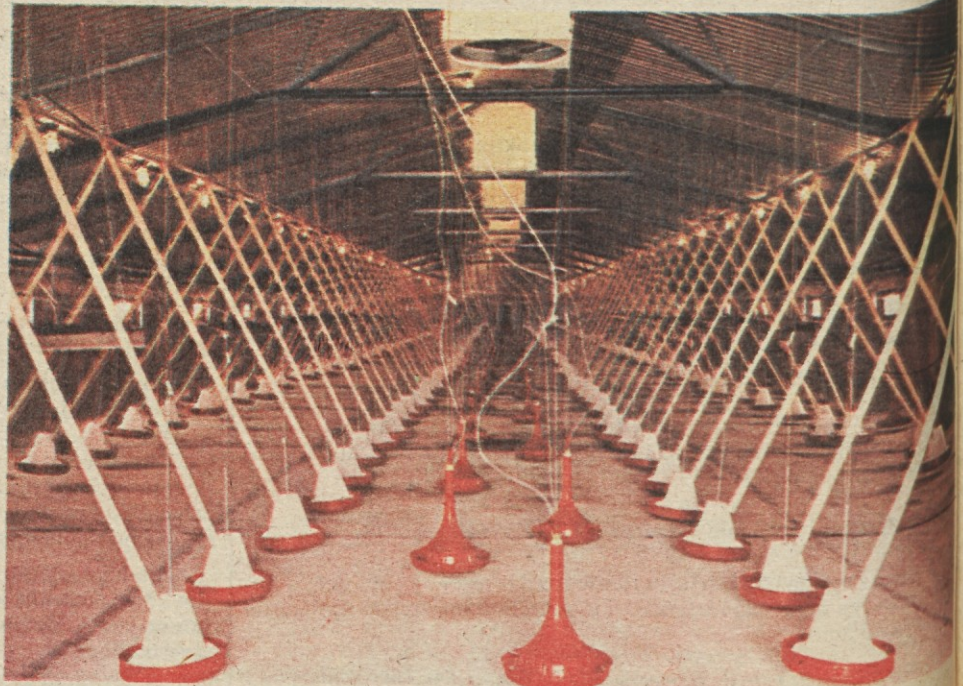

RSC iz Velenja praznuje letos dvajsetletnico obstoja. Hkrati pa pomeni to tudi dvajset let učenja in dela. V dveh TOZD pridobivajo učenci vseh šolskih usmeritev praktično znanje, ki ga bodo potrebovali pri svojem strokovnem delu.

TOZD RUDARSKI PRAKTIČNI POUK zaposluje 220 rudarjev, ki letno izkopljejo 400.000 ton premoga v posebni jami Škale. Poleg tega pa nakopljejo na dnevnem kopu še 120.000 kub. metrov peska v peskolomu. V tej temeljni organizaciji združenega dela je poskrbljeno za redno izobraževanje učencev rudarskih šol.

Temeljna organizacija so tudi ELEKTROKOVINARSKI OBRATI, so pa že dosegli razvojno stopnjo organizacije združenega dela in se bodo do konca tega leta konstituirali kot TOZD naslednje dejavnosti:

- orodjarstvo s proizvodnjo orodij za preoblikovanje pločevine, termoplastov in duroplastov
 - serijska proizvodnja (proizvajali bodo stanovanjska strešna okna Pural, pohištveno okovje, kabelske snope za potrebe bele tehnike in avtomobilske industrije)
 - inštalacijska dejavnost (montaža električnih napeljav, vodovoda, sanitarij in ogrevanja na novogradnjah, proizvodnja jakotočnih transformatorskih in usmerniških naprav)
- Dobre možnosti razvoja ima tudi nov proizvodni program za opremo kmetijskih farm.
- Programi vseh bodočih TOZD so na tržišču tržno že uveljavljeni, kar pomeni, da imajo veliko možnost nadaljnega razvoja.

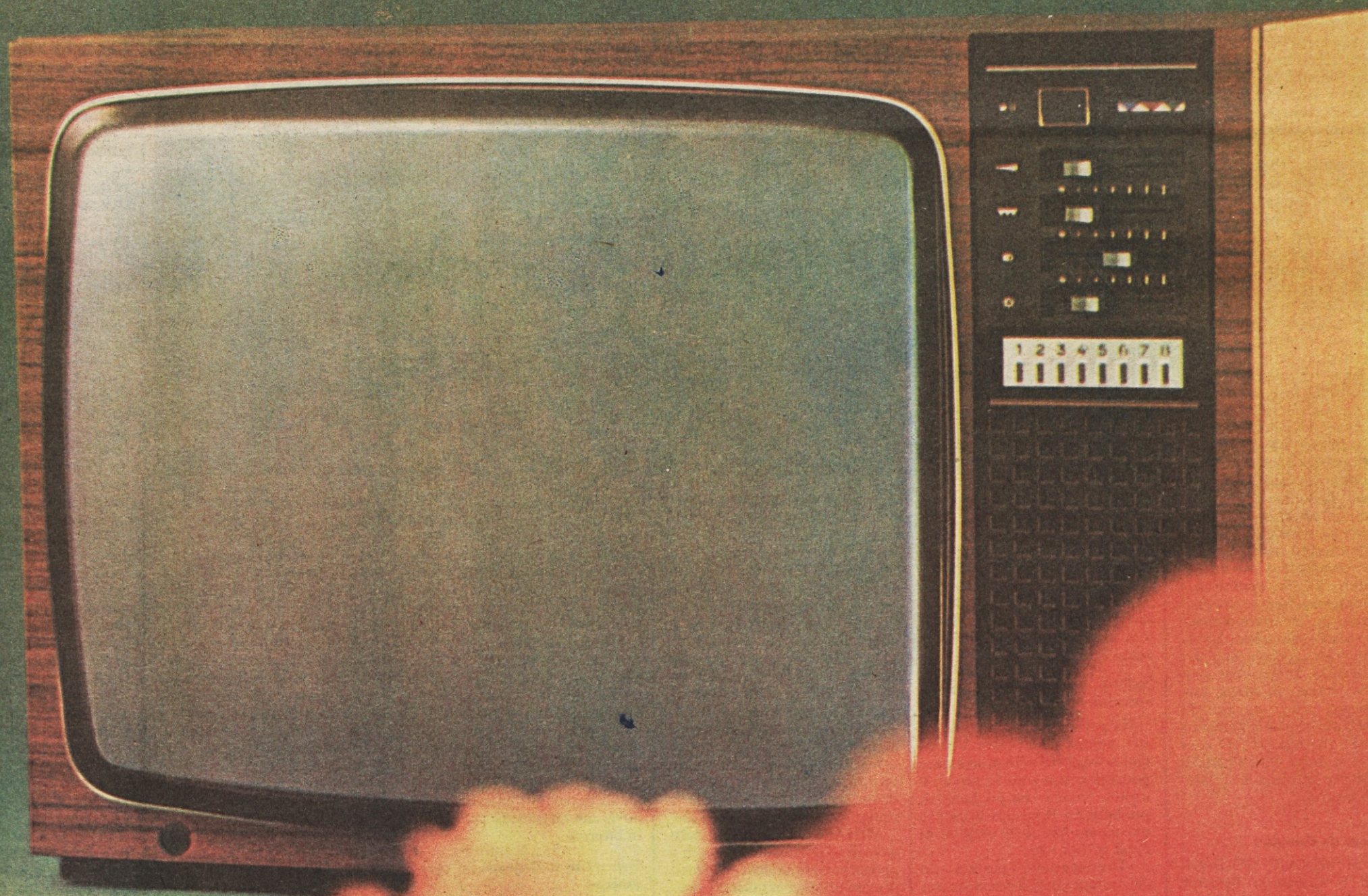
Program prehrane — usmeritev na zahtevno, a družbeno pomembno področje

gorenjetgo

barvni televizijski sprejemnik
GORENJE AKVAMARIN

izvir barv v vašem domu

- 110° in line slikovna cev
- ekran 67 cm
- izbiranje programov s senzorji
- popolnoma tranzistoriziran
- enakomerno zasičenje barvnosti
- povečana zanesljivost
- cenejše in enostavnejše servisiranje
- manjša poraba električne energije
- manjše segrevanje
- manjša globina
- daljša življenjska doba

Zasedala je XII. volilna konferenca Zveze sindikatov Vojvodine

Delavski glas postaja vse bolj odločilen

Milan Govekar

Ob udeležbi 450 delegatov — predstavnikov 523.000 vojvodinskih delavcev in skoraj 400 gostov je bila prejšnji četrtek in petek v Novem Sadu XII. volilna konferenca Zveze sindikatov Vojvodine. Z njo so se začeli delovni obračuni in programiranje nalog in usmeritev sindikatov v vseh republikah in pokrajinah, katerih vrh bo 8. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije v Beogradu.

Delegati najštevilnejše delavske organizacije Vojvodine so obravnavali in sprejeli poročilo o delu sveta ZS Vojvodine in njegovih organov v zadnjih štirih letih, akcijski program za prihodnje delovanje in novi statut Zveze sindikatov Vojvodine. Verificirali so mandate članov sveta ZS, njegovega predsedstva in nadzornega odbora ter izvolili delegate za 8. kongres ZSJ.

V uvodnem referatu o nalogah Zveze sindikatov Vojvodine v boju za razvoj socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov je predsednik sveta ZS Vojvodine MIHAJL BOGNAR opozoril na temeljne značilnosti minulega štiriletnega obdobja, ki se izražajo v prizadevanjih za rešitev bistvenih vprašanj samoupravljanja, idejno osnovo pa imajo v ustavi in zakonu o združenem delu. Ko je naštel najvažnejše uspehe (za 26,7% večji družbeni proizvod, 35% višje investicije, 18% več zaposlenih, zgrajenih je bilo 46.000 stanovanj, za topli obrok je poskrbljeno že v 85% OZD itd.) je Bognar opozoril, da gre tudi za posledico razgibane aktivnosti sindikalnih organizacij, usmerjene v krepitev aktivne in odločujoče vloge delavcev v procesih združevanja in izboljševanja samoupravne organiziranosti. V tej smeri, predvsem s krepitvijo osnovnih in občinskih organizacij zveze sindikatov, bodo v Vojvodini nadaljevali tudi v prihodnje, ker so prepričani, da se bodo le tako delavci lahko uveljavili tudi kot nosilci celovitega planiranja in kot tista sila, ki bo uveljavljala dohodkovne odnose tudi na področjih, za katera so v pokrajini še posebej zainteresirani. Eno izmed teh je uveljavljanje svobodne menjave dela na področjih, ki jih »pokrivajo« samoupravne interesne skupnosti, drugo pa je razvoj kmetijskega področja kot celote. Navkljub številnim uspehom namreč v jugoslovanski žitnici, kot pravimo Vojvodini, še zdaleč niso izkoriščene vsaj najvažnejše možnosti povezovanja kmetov v kmetijske zadruge, TOZD kooperacije in druge oblike združevanja in povezovanja na dohodkovnih osnovah.

Z delom do dohodka

Ko je MIHAJL BOGNAR govoril o spoznanju delovnih ljudi Vojvodine, da so le delo in njegovi rezultati edina sprejemljiva osnova samoupravnih odnosov na področju delitve, je ugotovil, da je bila dosedanja akcija sindikatov usmerjena predvsem v oblikovanje osnov in meril za delitev sredstev za osebne dohodke, premalo pa v problematiko pridobivanja dohodka in razporejanja čistega dohodka. Že sprejete osnove in merila je seveda potrebno dograjevati in pri tem zagotavljati boljše družbeno in materialno vrednotenje strokovnega dela, ustvarjalnosti, iznajditeljstva in novatorstva. Pri vsem tem velja upoštevati oziroma uporabiti že znane izkušnje od drugod. Vendar pa je hkrati

potrebno napeti vse sile za povečanje dohodka. Ta boj za izboljšanje osnov reproductivne sposobnosti je v tem času prvenstvena družbenopolitična in gospodarska naloga, ki bo zahtevala močno mobilizacijo vseh zavestnih sil predvsem na področju izkoriščanja zmogljivosti, delovnega časa in še vsega drugega, kar vpliva na raven družbene produktivnosti dela. Zveza sindikatov bo morala biti na tem področju eden najaktivnejših dejavnikov. Ni težak odgovor na vprašanje, kako naj to doseže: z aktivnostjo vseh svojih celic, z njihovimi prizadevanji za doseganje večje in bolj ekonomične — tržno pogojene proizvodnje, z naporji za skladnost vseh oblik porabe s proizvodnjo in doseženim dohodkom, varčevanjem z reprodukcijskimi sredstvi, sprejemanjem realnih investicijskih

Mihajl Bognar: »Razvoj samoupravljanja ne zahteva besed, ampak konkretno angažiranje«

Za uvod v XII. volilno konferenco vojvodinskih sindikatov so zadoneli zvoki internacionale

Foto: Ifju Gábor (Magyar Sze)

programov, oblikovanjem rezerv v organizacijah združenega dela in učinkovitejšim odpravljanjem »pravih vzrokov« izgub, ki se skrivajo predvsem v ne najboljšem izvajanju zgoraj naštetih nalog.

Najbolj odgovorni — najbolj »pozabljivi«

Na področju socialne politike so v zadnjih štirih letih v Vojvodini dosegli res veliko, nekatere podatke o tem smo že našli v uvodu. Vendar pa po besedah predsednika Bognarja še zdaleč ne smemo biti zadovoljni, kajti dejal je tudi tole:

»Uresničevanje pravice do dela je najvažnejša osnova materialnega in družbenega položaja delovnega človeka... Zato bodo akcije Zveze sindikatov Vojvodine usmerjene k ustvarjanju pogojev za hitrejšo produktivno zaposlovanje, in sicer predvsem z aktiviranjem slabo izkoriščenih zmogljivosti, uvajanjem večzemskega dela in pa organizirano prekvalifikacijo zdaj nezaposlenih. Pri tem moramo ugotoviti tudi število dejansko nezaposlenih in odpraviti vzroke neskladij med potrebnimi, vendar nezaposlenimi kadri.

Čeprav se neposredni interes in vpliv delavskega razreda v stanovanjski politiki in stanovanjskih razmerjih vse bolj krepi, v mnogih občinah še nimajo sa-

moupravnih sporazumov o skupnih merilih za delitev stanovanj, sredstva za stanovanjsko gradnjo pa niso učinkovito izkoriščena. Zato sindikati Vojvodine zahtevajo, naj se dejavniki, ki sodelujejo v stanovanjski gradnji, obnašajo bolj odgovorno, kajti le tako prizadevanja za hitrejšo in racionalnejšo stanovanjsko gradnjo ne bodo ostala le na papirju. Pri tem gre še posebej za reševanje premoženjsko-pravnih zadev in še vse druge za zadeve, povezane z urejanjem stavbnih zemljišč.«

MIHAJL BOGNAR je nato govoril še o drugih vprašanih s področja skrbi za človeka in med drugim opozoril na skrb za strokovno in samoupravno usposabljanje delavcev, ki se vračajo z začasnega dela v tujini, glede tistih pa, ki še ostajajo na tem delu, pa na skrb za njih informiranost o dogajanjih v domovini ter vzgojo in izobraževanje njihovih otrok.

Delavci morajo »prestopiti« tovarniške plotove

Zveza sindikatov mora aktivno sodelovati tudi v razvoju družbenopolitičnih svetov in dati pripono za reševanje zadev, za katere je zainteresiran delavski razred, je ob koncu uvodnega referata opozoril MIHAJL BOGNAR. S tem bo prispevala k poslednjemu uveljavljanju

skupščinskih teles in prevzemala svoj del odgovornosti za delovanje skupščinskega sistema. Enako obsežne in zahtevne naloge so pred zvezo sindikatov tudi na področju usposabljanja delegatov in delegacij. Uresničevanje samoupravnih pravic delovnih ljudi v združenem delu in izven njega mora temeljiti na popolni enakopravnosti. Enakopravnost pripadnikov vseh narodov in narodnosti je in ostaja neločljivi del celotnega družbenoekonomskega razvoja.

Ustvarjalno angažiranje sindikatov, organov in organizacij zveze na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozastite doprinese k demokratizaciji družbenega življenja in h krepitvi zavesti in odgovornosti vseh delovnih ljudi za obrambo neodvisnosti in pridobitev revolucije ter k še učinkovitejši zaš-

lja osnovo za programiranje in planiranje nalog v sindikalnih organizacijah na vseh ravneh, za usklajeno aktivnost in konkretno delovanje v samoupravni praksi. Sekretar sveta ZS Vojvodine Bora Kovačević je pri tem poudaril, da bo Zveza sindikatov Vojvodine še posebno pozornost namenila razvoju socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, uresničevanju materialnega razvoja in ekonomske stabilizacije. »Te naloge štejemo med življenjska vprašanja delovnih ljudi,« je dejal Kovačević, »prav zato pa se v sindikatih tudi posebej prizadevamo, da bi natančno opredelili naše naloge in obveznosti. To tudi je vzrok, da se še bolj poglobljamo v problematiko sedanjih odnosov in v vprašanja oziroma zahteve njihovega prihodnjega razvoja.«

je v Novem Sadu v prvem letu letos 84 organizacij. Novem Sadu delilo več, ko smo, če bi pri nas že lahko dovolili o vsaj približno izenačenih pogojih gospodarjenja. Sinusi mora prizadevati, da o tem bi le govorili, ampak bi kaj storili, tudi v smislu večje povezanosti med proizvodnjo in

PETAR KUJUNDŽIĆ iz botice je svojo razpravo osredotočil na dohodkovno povezanost med proizvodnjo in trgovino. Opozoril je na primere, določenih družbenopolitičnih skupnostih nastajajo taki odnosi med lokalno proizvodnjo in trgovino, ki vsaj favorizirajo »domače« proizvajalce, celo zapirajo vrata konkurenčnim drugim. Znani so tudi primeri, ko se lokalna trgovina drobno neposredno povezuje s proizvodnjo. Taki in podobni pojavi opozarjajo na še neprečiženo miselnost, da se je treba znati oziroma »vsiliti« tako v svoj žep pospraviti tisto, kar jim sicer ne bi pripadlo.

BRANISLAVA ADAMIĆ iz Kikinde je »zamenjal« ker poročilo o delu med dvema konferencama tako malo govorilo o preobrazbi izobraževanja pokrajini. Zanj so se v Vojvodini odločili, ker se želijo izboljšati izobraževanje kadrov, ki ne potrebujejo. Čeprav je vedno več zanimanja za nekatere centre za usmerjeno izobraževanje že opozoril na pozitivne premike, ki jih je razprava ponazorila s primeri iz svojih okolja. Njeno razpravo, zlasti stališča vloge sindikata v procesu preobrazbe sistema vzgoje in izobraževanja, je kasneje »podprl« STEVAN SFERO iz Pančeva.

Z več zanimivimi podatki in dostopnimi oziroma izkušnjami pri reševanju problematike dobrih prehrane, oddiha in kreative v kmetijskem kombinatu Sombor je delegatov stregel SLAVKO VUJIC iz samoupravnih preobrazbi Teološke fakultete v Novem Sadu govorila DUŠANKA ROŠKOVIC, o delu samoupravnih organov in vlogi sindikata nastajanju samoupravnih organizacij v združenem agrarnostrijskem kombinatu Apatin MARKO ŠOKAC.

PETAR IVANČEVIĆ iz Zrenjanina pa je povedal, da med proizvodnimi enotami kombinata Servo Mihajlovo vedno veljajo kupoprodajni odnosi, čeprav so v sprejetih dokumentih napisali, da jih urejajo skladno z zakonodajo združenem delu. »Doklej taka razlika med besedami in dejanji?« se je vprašal.

GORDANA VULIN iz Zrenjanina je razpravljala o povešanju žensk. Zavzela se je za večjo aktivnost sindikata za enakopraven družbenoekonomski položaj žensk v združenem delu. Le tako bodo nastali pogoji za hitrejšo delovno in moudpravno uveljavljanje žensk.

LENKE GERE iz Apatina se je, govorec o zaostajanju na področju stanovanjske gradnje, še posebej zadržala pri vlogi samoupravnih stanovanjskih skupnosti. Menila je, da v njih niso poskrbeli za usklajeno stanovanjsko gradnjo. To je najvažnejše prav so bili pravočasno sprejeti vsi načrti in čeprav sredstev manjka...

Kaj so povedali delegati?

Za razpravo se je prijavilo 79 delegatov. Dvajset jih je ugotovilo, da so podobna mišljenja pred njimi že povedali drugi delegati in so zato svoje razprave predložili v pisni obliki. Od 59 delegatov, ki so stopili za govorniški oder, pa je večina govorila brez pisanega besedila v rokah — sproščeno, kratko in jedrnat. Posebna značilnost, ki jo velja omeniti, je bila, da je devet delegatov govorilo v jeziki svojih narodov in narodnosti, dvorana in novinarji pa so jih poslušali v simultnem prevodu s slušalkami na ušesih. Tako se je tudi tokrat pokazala dejanska enakopravnost vseh narodov in narodnosti, ki skupaj živijo v SAP Vojvodini.

Udeleženci razprave so v svojih izjavah sicer pritrdili uvodnim poročilom, »dodali« pa so osebno prizadetost oziroma interes svojih okoliš za hitrejši napredek na vseh področjih dejavnosti sindikatov. Tudi konkretnih podatkov ni manjkalo. Vseh razprav seveda ne moremo zabeležiti, lahko pa povzamemo nekatere zanimivejše.

Prvi je razpravljal DJERDJEVIĆ iz Novega Sada, in sicer o kršiteljih samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Povedal je, da

KDO JE KDO

DANIEL ARAP MOI
novi voditelj Kenije

Kenija, ki je konec avgusta izgubila svojega prvega predsednika in enega izmed največjih borcev za svobodno neodvisno državo, je zdaj dobila novega voditelja, 54-letnega sodelavca preminulega predsednika Daniela Arapa Moia, ki je edini kandidat vladajoče politične stranke Kanu in tako tudi edini predsedniški kandidat.

Daniel Arap Moi se je rodil leta 1924 na obrobju severne Kenije. Ni pripadnik ne večinskega plemena Kikujcev, ne drugega največjega plemena Luov, pač pa majhnega plemena Tugen. Moiu je bil omogočen študij na učiteljski, ki ga je 20-leten končal leta 1944. Učiteljeval je tja do svojega enaintridesetega leta, ko ga je zamakala po-

TA TEDEN V ŽARIŠČU

HERCEGNOVI — Na povabilo predsednika republike Jonnasa Broza Tita je bil na večdnevem uradnem obisku pri nas predsednik Zelenortskih otokov in generalni sekretar Afriške stranke za neodvisnost Gvineje-Bissau in Zelenortskih otokov Aristides Mario Pereira. Predsednik sta izčrpno izmenjala mnenja o možnostih za razširitev dvostranskega sodelovanja kot tudi o akcijah nevrščenih dežel po beograjski konferenci zunanjih ministrov oziroma pred vrhunsko konferenco v Havani. Predsednik Tito je v Hercegnovem sprejel tudi generalnega sekretarja KP Italije Enrica Berlinguerja, ki je bil na obisku v Jugoslaviji. Pogovorila sta se o aktualnih vprašanih mednarodnega delavskega gibanja ter o sodelovanju med ZKJ in KPI.

BEOGRAD — V okviru izredno razgibane jugoslovanske minulosti teden sodili tudi obiski predsednika zveznega izvršnega sveta Veselina Džuranovića na Norveškem in Finskem ter člana predsedstva SFRJ in ZKJ Vidoja Žarkovića v LR Angoli. Veselin Džuranović se je z gostitelji pogovarjal predvsem o širjenju dvostranskega sodelovanja ter o političnem doživljanju v Evropi, Vidoje Žarković pa je angolskemu predsedniku Netu posredoval osebno sogovorniki izmenjali mnenja o možnostih za razširitev dvostranskih političnih in gospodarskih odnosov ter o sedanjih dejavnostih gibanja nevrščenosti.

Posvet o razvojnih možnostih kemične industrije Slovenije

Dobro je, pogledati se v ogledalo

Boris Rugelj

Dejstvo, da slovensko gospodarstvo od vseh sredstev, kolikor jih nameni za uvoz, kar dve tretjini potroši za nakup izdelkov kemične industrije skupaj s prehodom na lastno zunanjetrgovinsko bilanco vsake republike sili slovensko gospodarstvo — da čimprej gradi najpotrebnejše tovarne bazne kemije. V načrtu je 22 projektov, predvsem s področja organske bazne kemije, kar je v glavnem v skladu z razvojem kemije v drugih republikah. Koliko naj bi ti projekti veljali, ta trenutek seveda ni moč reči; nekateri strokovnjaki sodijo, da bo slovenska kemična industrija morala v prihodnjem srednjeročnem obdobju zbrati vsaj 4,5 milijarde dinarjev (za načrtovani razvoj Iplasa in Ineafte v Lendavi predvsem), za realizacijo vseh 22 projektov pa bo potrebnih nekaj deset milijard dinarjev.

Vprašanja, ki ta hip zanimajo ne samo delavce v slovenski kemični industriji, pač pa tudi vso slovensko družbo, so: katere od načrtovanih objektov kemične bazne industrije bo moč realizirati (načrte bo treba še dokončno uskladiti z razvojnimi načrti kemične industrije v drugih republikah, kjer so nas v razvoju te dejavnosti močno prehiteli), kdaj jih bomo dogradili, kako in koliko sredstev bomo lahko zbrali in kje jih bomo lahko gradili.

Prav v vsakem izmed naštetih vprašanj je nekaj »kavljev«, zavoljo katerih se lahko gradnja bazne kemične industrije v Sloveniji zavleče. Kako je moč usklajevati razvojne načrte proizvodnih zmogljivosti med posameznimi republikami, smo videli, ko je veljal zakon o obveznem evidentiranju investicij; tega zakona, ki ga tudi sicer nihče ni upošteval, zdaj ni več. Zatikanje pri zbiranju sredstev »pomaga« investitorjem v drugih republikah, kjer pri zbiranju sredstev niso tako tankovestni (ali dlakovepski), da ne samo dohitavajo ampak tudi prehitujejo uresničevanje nekaterih slovenskih že začetih investicij. Izredno pomembno je tudi vprašanje, kje bomo gradili kemične tovarne:

Tiskovna konferenca

Kitajski lutkarji na odru MGL

Damjan Križnik

Ljubljani se v ponedeljek obeta prvovrstni lutkovni dogodek: na povabilo ljubljanskega Lutkovnega gledališča, ki prav v teh dneh praznuje 30-letnico svojega delovanja, bo na odru MGL gostovalo Pekinško lutkovno gledališče, ki je pred kratkim že obogatilo spored dveh jugoslovanskih mednarodnih prireditvev, beograjskega Bitefa in zagrebškega esperantskega festivala lutkovnih gledališč.

Osrednja pozornost bo ob kitajskem gostovanju seveda veljala predstavi »Kralja opic v nebeškem cesarstvu«, posebej za lutkovno gledališče adaptiranih prvih sedmih poglavij znanega kitajskega klasičnega romana iz

ne samo zavoljo varstva okolja, pač pa preprosto zato, ker ustreznih lokacij v Sloveniji skorajda ni!

Odgovori na vsa ta vprašanja kažejo, da je kemična industrija Slovenije pred sila zahtevnimi nalogami. Ker jih otežkočajo tudi razdrobljenost te dejavnosti na majhne tovarne, visoki proizvodni stroški in zavoljo le-teh nizka akumulativnost, majhna tradicija in s tem povezano pomanjkanje strokovnih kadrov in še kaj, bi bilo seveda zanimivo vedeti, kako so delavci v kemični industriji, te tako imenovane notranje težave in stiske uspeli razreševati doslej in kako naj bi jih v bodoče. Nedavni posvet o razvojnih hotenjih kemične industrije, ki ga je organiziral republiški odbor sindikata delavcev kemične industrije Slovenije, je skušal najti odgovor tudi na to vprašanje.

Posvet je navrgel vrsto napotkov in predlogov. O večini bo svojo sodbo prav gotovo dal tudi deveti kongres zveze sindikatov Slovenije, saj se razpravi o položaju in razvojnih težnjah kemične industrije nikakor ne bo mogel ogniti. Ob vsej pahljači vprašanj, ki jih je ob kemični industriji Slovenije moč načeti, pa so se na posvetu najbolj in najgloblje zadržali pravzaprav ob eni sami: ob povezovanju dela in sredstev te dejavnosti v višje oblike.

To kajpak ni nič nenavadnega: slovenska kemična industrija je razdrobljena, prav združevanje dela in sredstev v večje organizacije združenega dela in usklajevanje proizvodnih programov (zlasti v verigah od proizvajalcev surovin prek raznih stopenj predelovalcev le-teh do končnih izdelkov in trgovine) je edini temelj, na katerem je moč snovati in uresničevati nadaljnji razvoj te dejavnosti. Prav tu pa, kot je razprava na posvetu pokazala, v kemični industriji — kljub nekaterim uspehom in živahni dejavnosti — krepko zaostajajo za tistimi, kar bi lahko dosegli.

Vse preveč je namreč še delovnih organizacij — med njimi so nekatere velike in pomembne — ki niso člani nobene sestav-

ljene organizacije združenega dela. V le-teh, višjih oblikah povezovanja, pa kar naprej nastajajo organizacijske spremembe. Združbe, ki so pred časom nastale, spreminjajo obliko in kar je še huje, namen povezave, nekatere razpadajo. Skratka, v kemični industriji so zelo zaposleni z združevanjem dela in sredstev, kar naprej iščejo boljše rešitve...

To bi bilo seveda zelo spodbudno — če ne bi to »iskanje« bilo posledica dosedanjih slabosti pri združevanju dela in sredstev. Na posvetu so jih »kar preveč« izbežali na plan. Sestavljene organizacije združenega dela so nastajale le po megleh predstavih združenih delovnih organizacij, kakšni naj bi bili skupni cilji razvoja. Tako v njih v eni SOZD (v kemični industriji so nastale štiri) razmišljajo o preoblikovanju v poslovno skupnost, ena, kot kaže, v resnici (formalno ne) razpada, združevanje sredstev za skupne naložbe komajda dosega omembe vredne zneske (čeprav so v posameznih primerih uspehi večji), prav tako borne so dohodkovne povezave in še slabše je usklajevanje proizvodnih razvojnih načrtov med delovnimi organizacijami, članicami posameznih SOZD. Potemtakem kajpak ni čudno, če posamezne delovne organizacije ne marajo vstopiti v takšno ohlapne združbe, ki nimajo trdno postavljenih ciljev, če posamezne delovne organizacije izstopajo iz teh združb.

Nadaljnji razvoj kemične industrije Slovenije je sila pomemben za gospodarsko rast naše republike. Zavoljo tega delavcev v tej dejavnosti družbena skupnost ne bo puščala brez pomoči in podpore njihovim prizadevanjem za hitrejši razvoj te dejavnosti. Toda, kot je posvet jasno pokazal, je v tej industrijski veji še veliko notranjih slabosti, ki pa jih bodo morali zaposleni v tej dejavnosti odpraviti sami. Šele potem bodo tudi prizadevanja družbene skupnosti za boljši ekonomski položaj kemične industrije zadela v polno.

OD SOBOTE DO SOBOTE

Nedelja, 8. oktobra

Predsednik republike Tito je končal obisk v Makedoniji in prišel v Črno goro, kjer je gost v letovišču Igalo. Tako ob odhodu kot prihodu so mu prebivalci Makedonije in Črne gore ter Dalmacije priredili svečan sprejem.

Tovarna Beti je v Zakanju, vasi na hrvaški strani ob Kolpi, odprla novo tovarno otroške konfekcije. Na otvoritvi sta bila navzoča tudi predsednika izvršnih svetov obeh republik dr. Vratuša in Flekovič.

Občinske praznike so počastili s številnimi prireditvami, razstavami in proslavami v Velenju, Konjicah in Radgoni.

Ponedeljek, 9. oktobra

Predsedstvo CK ZKJ je obravnavalo program dela predsedstva in drugih teles CK do konca letošnjega leta. Posebno pozornost so namenili organiziranosti in metodam dela organov Centralnega komiteja.

Predsedstvo skupščine SRS je skupaj s predstavniki IS obravnavalo program skupščinskega dela do konca leta. Program je zelo obsežen in zahteven, zato bo terjal po več sej na mesec.

Torek, 10. oktobra

Predsednik Tito je v Igalo sprejel sekretarja KPI E. Berlinguerja in se zadržal z njim v prijateljskem pogovoru.

Koordinacijski odbor RK SZDL je obravnaval gradivo o dosedanjem uresničevanju zakona o odnosu družbe do verske skupnosti. Poročilo o tem bodo obravnavali tudi zbori slovenske skupščine.

Sreda, 11. oktobra

V SR Makedoniji so svečano proslavili dan vstaje makedonskega ljudstva.

Iz Slovenije je odšel na pot tradicionalni »Vlak bratstva in prijateljstva«, ki je tokrat usmerjen v Pomoravje in končno postaja Kraljevo.

Na obisk v Slovenijo je prišel predsednik Skupščine SFRJ Dragoslav Marković.

Četrtek, 12. oktobra

V Novi Gorici se je začel 10. kongres Zveze slovenske mladine, ki se ga udeležuje 735 delegatov iz osnovnih organizacij. V počastitev kongresa so položili temeljni kamen za nov dijaški dom, ki bo nosil ime po mladinskem funkcionarju, novinarju in publicistu Mitji Gorjupju.

V Kranju poteka tradicionalni festival športnih filmov.

Slovenski izvršni svet je na svoji redni seji obravnaval problematiko računalništva in informatike.

Petek, 13. oktobra

V Novi Gorici so sklenili 10. kongres ZSMS in izvolili novo vodstvo ter sprejeli kongresne dokumente.

V Novem mestu se je začelo zasedanje Stalne konference mest Jugoslavije, ki se ga udeležil tudi predsednik skupščine SFRJ Dragoslav Marković.

Združevanje dela in sredstev

Papirničarji daleč pred grafiki

Ivo Virnik

Glede na to, da je slovenska papirna industrija združena že nekaj let, grafiki pa še vedno krepko cpaljšajo za njo, je zanimivo približno pogledati rezultate, ki so jih delovne organizacije, združene v SOZD Slovenija papir, dosegle v zadnjem času pri skupnem urejanju nekaterih pomembnih vprašanj, denimo, na področju združevanja sredstev. Tako so za novo tovarno celuloze v Krškem uporabnice celulozne lesa — Papirnici Vevče in Količevo ter Sladkogorska tovarna papirja združile sredstva v višini 75 milijonov din, medtem ko je Kartonažna tovarna Ljubljana za novo proizvodnjo kartona v Količevem združila sredstva v višini 60 milijonov din. Prav tako so nekatere delovne organizacije v okviru SOZD Slovenija papir za pokritje izgub Tovarne lepenke v Ceršaku v zadnjih dveh letih združile sredstva rezerv v višini 1,3 milijonov din, za raziskavo v Rudniku kaolina Crna-Kamnik pa so združile milijon din. Omembe vredno je tudi dejstvo, da za delovanje Inštituta za celulozo in papir v Ljubljani za raziskave, ki jih inštitut

opravlja za potrebe članice SOZD Slovenija papir, slednje vsako leto združujejo sredstva v dogovorjeni višini; letos 1,3 odstotka od celotnega prihodka TOZD delovnih organizacij združene papirne industrije.

Papirničarji so izdelali tudi obširno informacijo o ekonomskem položaju industrije papirja in celuloze v Sloveniji, ki je bila osnova za razpravo zveznega izvršnega sveta o problematiki te panoge v Jugoslaviji, v največji meri pa za sprejemanje ustreznih ukrepov, s katerimi bi zavoljo kritične surovinske oskrbe vplivali na doseg ugodnejšega položaja papirne in celulozne industrije. S sklenitvijo samoupravnega sporazuma o enotnem nastopanju delovnih organizacij v okviru SOZD Slovenija papir na tujih trgih pa so si slovenski papirničarji po dolgih letih pridobili skupno pravico do uvoza reprodukcijskega materiala za potrebe domače industrije papirja in celuloze (tudi za Aero-TOZD Tovarna celuloze Medvode, ki sicer ni članica SOZD Slovenija papir).

Sodeč po tem, je slovenska

papirna in celulozna industrija dosegla na področju združevanja dela in sredstev lep razvoj, brzkone že tak, ki ji nudi vse možnosti, da doseže pri usklajevanju bodočih razvojnih težnj delovnih organizacij, združenih v SOZD Slovenija papir, seveda pa tudi zunaj svojih okvirov, predvsem z grafično industrijo, še spodbudnejše rezultate.

Na drugi strani pa v zadnjih letih v Sloveniji pri združevanju dela in sredstev v grafični dejavnosti niso bili doseženi pričakovani rezultati. Res je sicer, da je prišlo do nekaterih fizičnih in deloma tudi horizontalnih integracij manjših delovnih organizacij: ČGP Delo, ZGP Mladinska knjiga, ČGP Mariborski tisk, Primorskim in Pomurskim tiskom, celjska tiskarna pa se je združila z Aerom, vendar je vse to odločno premalo. Z integracijami so grafiki dosegli oblikovanje večjih in poslovno močnejših delovnih organizacij, vendar so zato potisnili ob stran akcijo za združevanje slovenske grafične industrije v SOZD Grafis. Vsi dosedanji dogovori o tem združevanju niso uspeli zaradi po-

djetniškega vedenja, ozkih celohovskih in često tudi lokalističnih interesov, regionalne zaprtosti grafičnih delovnih organizacij, v precejšnji meri pa tudi zavoljo premajhne odločnosti subjektivnih dejavnikov, da naposled urednišči dogovorjene naloge. In čeprav se navidezno med grafiki domala vsi strinjajo z nekaterimi oblikami združevanja dela in sredstev, s katerimi bi dosegli toliko pričakovano specializacijo in delitev proizvodnje, hkrati pa bi prišlo tudi do nujno potrebnega združevanja sredstev za skupne naložbe, še do danes niso našli skupnega jezika.

Zaradi vsega tega se bo treba čimprej odločiti za akcijo, na osnovi katere bi slednjic le odkrili dejanske vzroke, ki ovirajo povezovanje v tej panogi, vse to pa bi prispevalo k objektivni analizi odprtih vprašanj združevanja dela in sredstev v slovenski grafični industriji.

NAMESTO KOMENTARJA

»Sestankarski« sestanek

Boris Rugelj

Pri gradnji stanovanj se nam zatika zdaj tu zdaj tam: včasih ni dovolj zmogljivosti ali materialov bodisi pri gradbincih ali pri zaključnih delih, včasih ni dovolj sredstev, pa zemljišč. Včasih se zdi, kot da so dejavniki v stanovanjski gradnji po naporni in kot je pokazala statistika, tudi uspešni akciji za dograditev 26000 stanovanj v dveh letih lani in letos malo predahnili... Tako ostajajo akcije bolj pri besedah kot pri dejanjih — včasih, kot je pokazal posvet o stanovanjski gradnji na Koprskem, pa še pri besedah ne.

Kraško-obalni sindikalni svet je torej pripravil posvet o stanovanjski gradnji — kot eno izmed oblik priprave na deveti kongres zveze sindikatov Slovenije. Na posvetu naj ne bi le proučili sindikalna stališča o tem sila pomembnem vprašanju, pač pa tudi »pogledali«, kaj bi morali storiti tako v Sloveniji kot na obali, da bi stanovanjska gradnja stekla, kot bi morala.

Posvet je »ostal« le pri besedah posameznih funkcionarjev in družbenopolitičnih delavcev. Ti so sicer tehtno razpravljali in

opozorili na dosedanje napake ter tudi nakazali, kako bi se jih lahko izognili. Toda na sestanku ni bilo mnogih, ki bi jih »moralo« slišati, saj je od njihovega dela in hotenja neposredno odvisen tako obseg kot tempo gradnje stanovanj: predstavniki delovnih organizacij (bili so samo iz sedemih, od tega le iz dveh velikih) predstavniki organizacij za urejanje zemljišč ita. Od 150 povabljenih je prišla na posvet slaba tretina!

Zato je posvet izzvenel slabše kot bi lahko. Tisti, ki se »ubadajo« s stanovanjsko problematiko, so povedali, kam naj bi sindikat usmerili svojo pozornost in kaj naj bi posebej poudarili v dokumentih devetega kongresa. Mnenj delavcev, če izvzamemo Luko in Tomos, katerih delegacija sta tudi spregovorila o posvetu, konkretnih primerih neustreznega obravnavanja tega vprašanja, pa na posvetu ni bilo slišati. Sicer pa so vsi udeleženci posveta soglašali z ugotovitvijo, da je ta sestanek minil preveč sestankarsko: preveč besed in premalo akcijskega dogovarjanja.

Črna pri Kamniku:

Domači kaolin uporaben!

Porabniki plavljenega kaolina — papirnice, proizvajalci barv, gume, plastičnih elektrod in nekaterih drugih izdelkov — se skupaj z rudarji iz Črne pri Kamniku resda še niso odločili, kako naprej, kljub temu pa je razveseljiva novica, da se bo v bodoče splašalo vlagati v raziskave ležišč rude in v izkoriščanje rudnika. Kajti zadnje raziskave so pokazale, da bo kaolin, pridoben v Črni, moč uporabljati tudi tiste namene, za katere ga mo-

rajo sedaj papirnice kot njegovi največji porabniki uvažati. Pri tem ne gre prezreti, da so papirnice v zadnjih letih z manjšim odkupom domačega plavljenega kaolina precej »prispevale« k prekomernemu upadanju proizvodnje v rudniku.

Skratka, prvi korak k zagotovitvi domače proizvodnje kvalitetnega kaolina je storjen. V sodelovanju s skupnimi službami SOZD Slovenija papir, predvsem pa radeške papirnice in inšti-

tuta za celulozo in papir iz Ljubljane, so rudarski strokovnjaki iz Črne ob ugotavljanju abrazivnosti kaolina s pomočjo centrifugiranja prišli do dobrih začetnih rezultatov. Z majhnim odstotkom abrazivnosti (od 15 do 20%) namreč popolnoma ustreza zahtevam papirne industrije in je v tem pogledu enak kvaliteti uvoženega kaolina.

Glavna ovira, abrazivnost, je torej odpravljena, sedaj pa bo treba razmišljati o spremembi

oblike končnega izdelka. Prizadevanja strokovnjakov iz Črne in drugih naj bi šla v dveh smereh: ali dobava kaolina za papirnice v suhem stanju ali v obliki tako imenovane suspenzije. Tako bi rešili velik problem, s katerim se ta čas srečujejo papirničarji pri dodajanju kaolina v proizvodnjo hitro tekočih papirnih strojev. Vse kaže, da bo rudnik iz Črne že prihodnje leto sposoben ponuditi svojim odjemalcem kvalitetno ustrezen kaolin. I. V.

Seja koordinacijskega odbora za napredek gospodarstva in tehnologije pri Gospodarski zbornici Slovenije

Tudi domača pamet nekaj velja

Ciril Brajer

Na seji koordinacijskega odbora za napredek gospodarstva in tehnologije (KONGT) pri Gospodarski zbornici Slovenije so med drugim razpravljali o osnutku družbenega dogovora o usmerjanju vlaganj tujih oseb v domače OZD, o usmerjanju dolgoročne proizvodne kooperacije, poslovno tehničnega sodelovanja s tujino ter o odstopanju in pridobivanju materialne pravice na tehnologiji.

IS SRS, republiška SIS za ekonomske odnose s tujino, Gospodarska zbornica Slovenije, združenje poslovnih bank Slovenije in Narodna banka Slovenije namreč pripravljajo družbeni dogovor o usmerjanju vlaganja sredstev tujih oseb v domače OZD. Ta družbeni dogovor, ki bo uresničeval tudi naša načela sodelovanja z deželami v razvoju in z gospodarstvom obmejnih področij, mora biti podpisan do konca tega meseca in omenjena razprava naj bi dopolnila njegov osnutek.

Jugoslovanske organizacije

združenega dela se skušajo čim hitreje in uspešneje vključiti v mednarodno menjavo dela, pričemer jih ovira cela vrsta težav. Naštetimo jih le nekaj: nesmotno uvajanje tujih standardov, tipov in sistemov, nesmotna izraba surovin, energije in okolja, neloyalna konkurenca, gradnja neustreznih zmogljivosti... Še posebno nas pesti brezglavo kupovanje tujih licenc, med katerimi je vse preveč neusklajenih — in celo nasprotujočih domačim proizvodnim programom. Nemalo je delovnih organizacij, ki so imele dobro začrtane razvojne poti na osnovi domačega znanja in surovin, pa jih je takšno kupovanje licenc ustavilo že na začetku. Še bomo potrebovali in kupovali tuje znanje, pričemer pa bomo morali misliti na čim boljše izkoriščanje domačega. Še tako sodobna in popolna tuja tehnologija na naših tleh brez domačega znanja ne more prav zaživeti, saj je treba vsako prilagoditi konkretnim razmeram. Prav usklajevanje licenc z

domačimi razvojnimi načrti je eden osnovnih vzrokov za nastanek omenjenega družbenega dogovora. Ta dogovor bo skušal v sodelovanje s tujino vnesti več organiziranosti in strokovnosti in tesno povezati vse dejavnike, ki sodelujejo s tujino. Gospodarska zbornica kadrovske ni dovolj močna, da bi nadzirala vsa področja gospodarskega sodelovanja s tujino in nudila pomoč, kjer je to potrebno. Zato bo skušala sodelovati s čim večjim številom strokovnjakov — z inženirji, pravniki, gospodarstveniki, ki so v stalnem, živem stiku s prakso. Mnenja in stališča teh strokovnjakov, ki jih bodo verificirale panoge, bodo osnovno merilo, ali, kje in kdaj bomo podpirali domače znanje. Bolj bo moralo zaživeti tudi načrtovanje. Gospodarska zbornica bo morala tesneje sodelovati z raziskovalno skupnostjo, da bo takoj jasno, kaj hočemo kupiti, kaj že imamo, kaj je dobro in kaj ni. Srednjeročne načrte bo treba po panogah vsebinsko uskladiti, saj se

moramo točno zavedati, kdo kaj ima v svoji razvojni usmeritvi. Načrtovanje seveda ne bo smelo biti »rezervacija« — določena stopnja konkurenčnosti bo preprečevala, da si bo nekdo v planu rezerviral program in potem na njem spal. Na koncu so udeleženci seje zadolžili službo KONGT, naj upostavi ustrezno mrežo strokovnjakov prek panog in delovnih organizacij, ki so v njih nosilci razvoja. Poskrbeti bo morala, da bodo dobili prednost razvojni načrti, ki so že obdelani in utemeljeni. Takoj bo stopila v stik s sekretarji vseh panog, saj je še nekaj takšnih, ki se na družbeni dogovor še niso pripravile. Z njimi bodo konkretizirali oblike delovanja posameznih panog, kar naj bi zagotovilo ustrezno družbeno organiziranje in vključevanje čim večjega števila dejavnikov v pomoč delovnim organizacijam pri stikih s tujimi partnerji.

OŠNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA!

OBČINSKI SINDIKALNI SVETI!

REPUBLIŠKI ODBORI SINDIKATOV!

DELAVSKA ENOTNOST, glasilo Zveze sindikatov Slovenije, bo v času 9. kongresa ZSS izšla v četrtek, 26. 10. 1978, ter v ponedeljek, 30. oktobra. V obeh številkih bo objavljeno celotno gradivo 9. kongresa slovenskih sindikatov v Mariboru. Zato opozarjamo vse osnovne organizacije sindikata, da za svoje člane pravčasno naročijo dodatno število izvodov obeh števil DE.

Cena kompleta (dveh števil DE) je 10 din.

Izpolnjeno naročilnico nam pošljite najkasneje do petka, 20. oktobra 1978, na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, Ljubljana, ali naročilo sporočite po telefonu na številko: (061) 322-947.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, kompletov (dveh kongresnih števil DE) po 10 din za komplet.

Pošljite nam jih na naslov:

(ulica, poštna št., kraj)

Naročeno, dne, kraj:

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu DE.

Zig

(podpis naročnika)

Srečanje športnikov Slovenijalesa v Ljubljani

Prireditve bo postala tradicionalna

Ob 30. obletnici obstoja je delovna organizacija Slovenijales — Trgovina pripravila veliko športno manifestacijo v športnem parku Kodeljevo v Ljubljani. Srečanje športnikov praktično celotne družine Slovenijalesa ni bilo le borba za točke in najboljša mesta, ampak je bila priložnost za medsebojna spoznavanja in tesnejše navezovanje športnikov. Srečanje bo po izjavah sodelujočih postalo stalna prak-

Slabemu vremenu navkljub se

je na Kodeljevem zbralo 450 tekmovalcev iz šestnajstih delovnih organizacij SOZD Slovenijales — Proizvodnja, delovne organizacije Slovenijales — Trgovina in še posebej poslovne enote Trgovine, in sicer iz Sarajeva, Splita in Maribora.

Tekmovalci so se pomerili v malem nogometu (20 ekip), kjer je zmagala ekipa Slovenijales — Trgovina pred Žičnico iz Ribnice in Opremo iz Izole. V kegljanju žensk so bile najboljše trgovke pred tekmovalkami Alpleša iz

Železnikov in Savinje iz Celja. Med moškimi ekipami v kegljanju so bili prvi tekmovalci Alpleša, drugi Brest in tretja Lesna industrija Kočevje.

Tekmovalci so tudi v šahu. Med ženskimi ekipami je zmagala ekipa Slovenijalesa — Trgovine, druge so bile iz KLI Logatec in tretje iz Bresta Cerknica. Najboljša moška ekipa v šahu je bila Tovarna meril Slovenj Gradec, 2. KLI Logatec, 3. Tovarna Lignošper — Bosanski Novi.

A. A.

V Trbovljah so se sestali športniki ZPS

Najuspešnejši STT, Metalna in Litostroj

V Trbovljah so bile četrte tradicionalne letne športne igre Zdrženih podjetij strojegradnje Slovenije. Pokrovitelj velikega športnega srečanja so bile strojne tovarne Trbovlje, ki letos praznujejo trideseto obletnico obstoja in sto let tradicije. Športne igre, ki so trajale dva dni, so se začele v petek popoldne s tekmovalcem v balinanju in kegljanju. Uradni začetek je bil šele naslednjega dne, ko so se tekmovalci in predstavniki delovnih organizacij ZPS v slavnostnem sprevedu napotili iz predstavnih tovarn na igrišče športnega društva Rudar, kjer jih je pozdravil predsednik prireditvenega odbora Leopold Kovačič.

Tekmovalci, ki jih je kaj kmalu prevzela tekmovalna vema, so takoj po zaključku svojih tekmovalnih odhiteh na druga tekmovalna mesta in zavzeto spodbujali svoje soigralce. Tekmovalnih mest v Trbovljah ni bilo težko najti, saj so nanje že od daleč opozarjali vidni napisi. Čvrstive so bile naslednje:

Balinanje: 1. INDOS (Ljubljana), 2. STT (Trbovlje), 3. Kladivar (Žiri).

Tekmovalci v balinanju je potekalo na štirih baliniščih, tek-

movalo pa je 11 ekip.

Kegljanje (moški): 1. Litostroj (Ljubljana), 2. STT (Trbovlje), 3. Gostol (Nova Gorica).

V moških ekipah je nastopilo po 6 tekmovalcev, vsak tekmovalci je nastopil na dveh stezah po 50 lučajev mešano. Tekmovalo je 13 ekip po izrabanem vrstnem redu.

Kegljanje (ženske): 1. STT (Trbovlje), 2. Riko (Ribnica), 3. Metalna (Maribor).

Vsaka ženska ekipa je imela na razpolago tri steze po izrabanem vrstnem redu. Posameznice so imele 50 lučajev mešano, tekmovalo pa je 10 ekip. Moške in ženske ekipe so tekmovali na kegljišču KK Rudar.

Mali nogomet: 1. STT (Trbovlje), 2. Gostol (Nova Gorica), 3. Atmos (Hoče).

V tekmah v malem nogometu, ki so bile na igrišču SD Rudar, je tekmovalo 14 ekip.

Namizni tenis: 1. Litostroj (Ljubljana), 2. Metalna (Maribor), 3. Agrostroy (Ljubljana).

V dvorani TVD Partizan je tekmovalo 12 ekip.

Streljanje (ženske): 1. STT (Trbovlje), 2. Metalna (Maribor), 3. Agrostroy (Ljubljana).

Streljanje (moški): 1. STT (Trbovlje), 2. Litostroj (Ljub-

ljana), 3. Gostol (Nova Gorica).

Tekmovalci v streljanju so bila le »streljaj« stran od ostalih objektov, sodelovalo pa je 10 ženskih in 13 moških ekip.

Šah: 1. Litostroj (Ljubljana), 2. STT (Trbovlje), 3. Metalna (Maribor).

V šahu je tekmovalo 13 ekip. Rezultati končnih ekipnih vrstitev pa so bili naslednji: 1. STT (100 točk), 2. Metalna (88), 3. Litostroj (87). Sledijo: Gostol (84), Indos (67), Atmos in Riko (60), Agrostroy (59), Mlinostroj (55), Kladivar (51), Stroj Radlje (41), Projekt (17), Hidrometal (16) in Kovind (12).

Tekmovalci, ki jih je oba dneva spremljalo po vreme, so bila zaključena okrog dveh popoldne, dve uri kasneje pa je že bila slavnostna podelitev priznanj. Najbolj so se veselili Trbovljčani, ki so kot pokrovitelji tekmovalca že drugič obdržali prvo mesto. Drugo mesto je le za las ušlo Litostrojčanom, priborili pa so si ga Mariborčani, ki so imeli precej izenačene ekipe. Vse to pa ni motilo veselo razpoloženih tekmovalcev, ki se jim je ob zaključku zahvalil in jim čestital direktor delovne organizacije STT Janez Srobot.

M. H.

Velika prireditev šolarjev — športnikov na Ravnah

»Šport združuje mlade«

Stane Urek

Na Ravnah je bila mednarodna prireditev mladine osnovnih šol, znana pod geslom »Šport združuje mlade«.

Pred dobrimi desetimi leti je dal prof. Metod Klemenc pobudo, naj bi se v Celju srečali učenci višjih razredov osnovnih šol nekaterih mest in se pomerili med seboj v atletiki. Prireditve je občinska skupščina podprla in na sklepnem sestanku vodij mestnih osnovnošolskih reprezentanc prijateljskih mest se je rodila ideja, naj bi taka srečanja postala redna, po možnosti naj bi jih organizirali vsaki dve leti, panogi, s katero so začeli, to je atletiki, pa naj bi se z leti pridružile še druge. Ustanovili so komite za igre osnovnošolske mladine; pripravili so pravilnik za tekmovalca, nenehno usklajujejo delo, iščejo organizatorje in v splošno zadovoljstvo so bile osme mednarodne igre letos spet v Sloveniji (doslej so bile že v Celju in Murški Soboti).

Prekaljeni ravenski organizatorji tako velike prireditve — zlasti kar zadeva število udeležencev — še niso imeli; toda pod vodstvom Jožeta Šaterja so celoten program speljali od začetka do konca v zadovoljstvo vseh.

Nastopili so učenci in učenke do petnajstega leta starosti. Deset šolskih reprezentanc — Sombathely, Darmstadt, Mödling, Zgonik, Sele, Lozana, Mur-

ska Sobotna, Velenje, Crvena zvezda Beograd in Ravne — se je v konkurenci fantov in deklet pomerilo v treh panogah, v atletiki, plavanju in v namiznem tenisu.

Izredna kakovost atletov iz Železne županije, plavalcev Darmstadta in Raven ter namiznega tenisa ravenskih in soboških šolarjev bo gotovo spodbuda za udeležence, da se bodo na naslednje srečanje še bolj pripravili.

Toda načela pravilnika tekmovalca pravijo, da so na prireditvah »Šport združuje mlade« rezultati, zmage in porazi drugotnega pomena! Veliko pomembnejša so srečanja med mladimi, pa prijateljski stiki, vezi, ki se stkejo med njimi. In tudi v tem primeru so se »Ravne 78« posrečile. V treh dneh so bile Ravne pravecavi babilon mladih prijateljev športnikov iz šestih držav. Ravenske družine so na stečaj odprle svoja vrata in sprejele mlade udeležence. To je bila priložnost, da slovenski otroci spoznajo vrstnike iz Madžarske, ZRN, Švice, Avstrije in Italije. Tuji šolarji so spoznali, kako pri nas živi in dela mladina. Preskušali so znanje tujih jezikov, znanje, ki si ga nabirajo v šolah.

Posebne pozornosti so bili med reprezentancami deležni mladi slovenski športniki iz Zgonika na Tržaškem in iz Sel na Ko-

roškem; oboji so v hudi konkurenci z mestnimi reprezentancami pokazali, da so tudi med njimi dobri športniki. Povedali so, da jim bo obisk na Ravnah in sodelovanje na igrah velika spodbuda pri nadaljnjem delu in vadbi.

Ravenci so izkoristili prisotnost mladih gostov tudi za to, da so jim predstavili svoje kulturne spomenike, kulturne vrednote, študijsko knjižnico pa ljudske plesne in običaje, delo vzgojnovarstvenih ustanov, izvenšolsko aktivnost; celotna prireditev pa je prelepo izvenela v nedeljo, ko je prof. Sušnik vsem udeležencem pred študijsko knjižnico najprej predstavil Prežihovega Voranca, njegovo življenje in delo, nato pa so vsi skupaj peš krenili po delu znane Voranceve poti in obiskali Prežihovino!

Tak šport imamo radi, take športnike cenimo. Tako mladino, pri kateri hodita z roko v roki prešernost in resnost, zanimanje za igro in šport z zanimanjem za kulturo, pri kateri se nagajivost ob pravem času umakne resnosti, kjer ostanejo prijateljske vezi trdne in kjer poštenost v športnem boju rodi spoštovanje do nasprotnika in kjer slast zmage ne odtuji in ne pokvari prihodnjih športnih zvezd!

Ob 15-letnici »Kolektorja«

400 športnikov in športnic je tekmovalo v 6 panogah

Silvo Kovač

Na dvodnevni športni tekmovalni prireditvi, ki so jih ob občinskem prazniku in 15-letnici Tovarne kolektorjev Idrija organizirali v tej največji delovni organizaciji v Idriji, je sodelovalo 400 športnikov iz idrijske občine, kot gostje pa tudi športniki in športnice iz »Prvomajske« Raša, Carinarnice Nova Gorica, Transjuga iz Ljubljane in Bistre pri Vrhniki.

Čeprav je tekmovalca oviralo deževno vreme, so predstavniki

nastopajočih ekip na sklepni slovesnosti izjavili, da so bili zelo zadovoljni z organizacijo tekmovalca in si podobnih srečanj še želijo.

Najboljše ekipe v posameznih panogah so organizatorji nagradili s pokali, plaketami in diplomami.

KONČNI VRSTNI RED EKIP: »PRVOMAJSKA« Raša 99 točk, »KOLEKTOR I.« Idrija 98, »IMP-TIO« Idrija 61,

»ETA« Cerkno 58, »CARNARNICA« Nova Gorica 38, »SLOVENIJALES« Sp. Idrija 33, »KOLEKTOR II.« Idrija 31, »TRANSJUG« TOZD Ljubljana 29, »KS ČRNI VRH« 15, »ERCI« Idrija 15, »UPOKOJENCI« Idrija 13, »ALKALOID« — BISTRA Vrhnika 12, »KIŠ« Idrija 7, »ZIDGRAD« Idrija 7, »INVALIDI« Idrija 6, »GOSTOL« Idrija 6, »KS GODOVIČ« 3 točke.

Obveščanje, propaganda in založniška dejavnost — pomembne naloge pri organizaciji rekreacije (V.)

Za hitrejši razvoj športne rekreacije

Herman Berčič

Ti centri bi morali biti organizirani tako, da bi lahko sledili modernim tokovom ekonomske propagande, kar pomeni, da bi moralo strokovno delo v okviru propagande, informatike in založništva sloneti na delu skupine ali teama strokovnjakov različnih profilov (pedagogi, zdravniki, psihologi, sociologi, književniki, novinarji, ekonomisti itd.). Tako ustanovljeni centri naj bi predstavljali osnovo celotnega propagandnega sistema na širšem področju telesne kulture in rekreacije. Delovali naj bi prek sredstev množičnega obveščanja in mreže telesnokulturnih organizacij, z ustreznimi kadri, ki bi svojo dejavnost posebej usmerjali na to področje.

7. Svojo dejavnost moramo usmeriti tudi v analizo ter pridob-

ivanje podatkov in povratnih informacij o učinkih obveščanja, propagande in založniške dejavnosti.

Analiza torej posega v odzivnost delavcev na propagandne akcije ter ugotavljanje povezanosti te odzivnosti in aktivnosti na področju športne rekreacije v delovnem in bivalnem okolju.

Za proučevanja vpliva informativne in propagandne dejavnosti na vzorce aktivnosti in vedenja posameznih delavcev in skupin na področju športne rekreacije lahko uporabljamo eksperimentalne in druge metode.

8. Vlaganje določenih finančnih in materialnih sredstev je na tem področju prav tako pomembno kot na drugih.

Ustrezno finančno ovrednotenje propagandnih projektov lahko hitreje vodi k uspešnemu

delu in doseganju zastavljenih ciljev.

Naložena oziroma vložena sredstva se nedvomno vračajo z obrestmi.

Planiranja in programiranje informativne, propagandne in založniške dejavnosti na področju športne rekreacije v organizacijah združenega dela

V okviru propagandnega in informativnega projekta ter založništva moramo posebno pozornost nameniti planiranju in programiranju navedene dejavnosti na področju športne rekreacije v OZD.

Na podlagi pogojnih dejavnikov, ki smo jih navedli, naj bi tovrstna dejavnost v praksi tekla po posameznih fazah in sicer:

1. Analize potreb ter že omenjenih interesov, stališč in mnenj posameznih delavcev, kakor tudi neformalnih skupin in delovnega kolektiva nasploh.

Pri tem je potrebno porušiti tako imenovano dinamično ravnotežje (homeostazo) ali »status quo« v delovnem in bivalnem okolju in povzročiti, da bodo ljudje postali aktivni na področju športne rekreacije.

Nekateri delavci prihajajo na delovno mesto v OZD z določenimi izkušnjami tudi na področju športno-rekreativne dejavnosti, z utrjenimi gibalnimi navadami, z znanjem te ali druge športno-rekreativne aktivnosti in z oblikovanimi ideomotornimi strukturami. Za take delavce je planirana in programirana informativna ter propagandna dejavnost

le še spodbuda več za večjo aktivnost.

Bistveno drugačno vlogo (bolj zahtevno) pa ima tovrstna dejavnost pri tistih delovnih ljudeh, pri katerih telesno-vzgojna in športno-rekreativna dejavnost v šoli in življenju nasploh ni pustila vidnejših sledi. Z drugimi besedami povedano, določeni motivi — bodisi biološki ali socialni — so za športno-rekreativno aktivnost pri takih delovnih ljudeh ugasnili ali pa v preteklosti nikoli niso v večji meri vplivali in usmerjali posameznike in skupine k rednemu udeleževanju na področju športne rekreacije.

Tako naj bi v prvi fazi zbudili kar največje zanimanje in interes za nenehno aktivnost na navedenem področju.

2. Ko se poruši homeostaza, se rodijo želje, ki jih moramo

spoznati in ovrednotiti ter klasificirati. Ugotoviti moramo, kako delavci v skladu s svojimi željami mislijo in čutijo in kako jih zadovoljujejo.

Razumljivo je, da se v različnih delovnih in življenjskih okoliščinah porajajo različne želje tudi na področju športne rekreacije, obenem s tem pa je različen tudi čas, ko se interes in zanimanje spremenita v konkretno željo.

Pri tem je velikega pomena kvaliteta informatike in propagande ter trajanje in moč v praksi usmerjenega informativnega in propagandnega vektorja. Poznavanje in spoznavanje želja je torej pomembna in bistvena naloga v drugi fazi planiranja in programiranja propagande in informativne ter založniške dejavnosti.

(Se nadaljuje)

Delavsko gibanje na Slovenskem od začetkov do leta 1889

(VI.)

Razgibani in uspešni desetletji

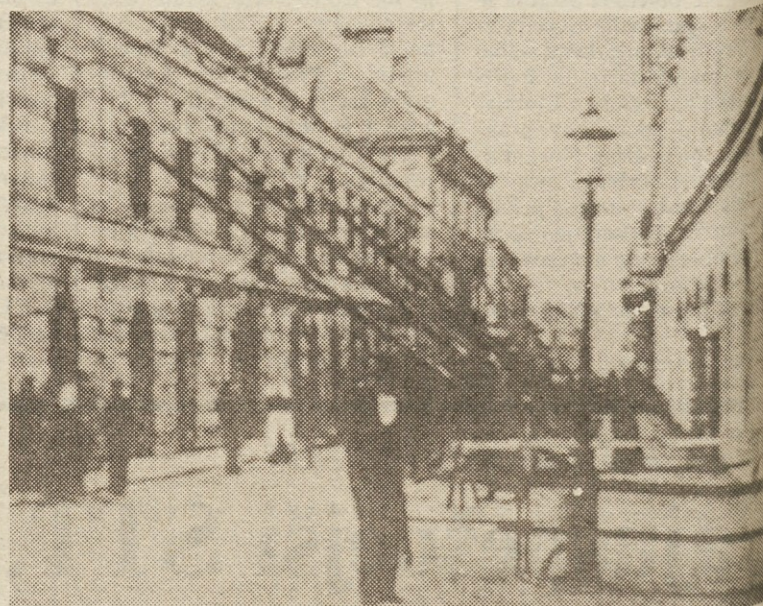
Piše: Franc Rozman

V začetku leta 1888 se je v Trstu začelo razvijati drugo središče slovenskega socialnodemokratskega gibanja. Drug za drugim so v mesecih marec, april in maj tega leta sledili trije javni shodi tržaških delavcev italijanske, nemške in slovenske narodnosti. Še v istem letu so ustanovili Delavsko zvezo (Confederazione operaia), ki je bila po svoji naravi mednarodna delavska organizacija, vendar je bila sorazmerno hitro razpuščena že 1891. leta. Za svoj cilj si je zadala povezovanje delavcev ne glede na narodnost, jezik in vero ter napovedovala boj za splošno izboljšanje položaja delavskega razreda. Glede organizacijske strukture pa je bilo določeno, da bodo zvezo sestavljale jezikovne skupine z odbori na čelu, ki bodo potem volili glavni odbor zveze. Že v novembru 1888. leta, torej tik pred kongresom v Hainfeldu, je bil ustanovljen tudi slovenski odsek, s čimer se je začelo slovensko socialnodemokratsko gibanje v Trstu, ki se je nato naglo krepilo in se širilo iz mesta tudi v okolico.

Na Koroškem je bilo leta 1879 razpuščeno delavsko-izobraževalno društvo v Celovcu, kmalu po procesu proti ljubljanskim »krvavcem« v decembru 1884, leta pa so bila v letu 1885 razpuščena ali pa so se prostovoljno razšla še preostala delavska društva skupaj z največjim, ki je bilo v Beljaku. Radikalna smer je v začetku 80. let prevladovala nad zmerno in leta 1885 je v Beljaku izšlo nekaj številnih osrednjega lista radikalnoanarhistične skupine Die Arbeit. Za delavsko gibanje na Koroškem je pomenila hud udarec leta 1881 ustanovljena Österreichische Alpen Montangesellschaft, ki je v nekaj letih povsem uničila koroško železarstvo in fužinarstvo. Čeprav je bil najmočnejši udarec gospodarski, ne smemo podcenjevati tudi političnih posledic, ki jih je imela ustanovitve ter močnejše železarske družbe za delavsko gibanje. Po letu 1885

Rudniška uprava v Hainfeldu z žandarji in vojaštvom, ki je avgusta 1889 zatrla prvo splošno stavko rudarjev trboveljskega revirja.

Selenburgova ulica (današnja Titova cesta) v Ljubljani, kjer so se v delavski zbirali delavci-socialisti

se je delavsko gibanje začelo obnavljati in močno je naraščalo tudi slovensko gibanje na Koroškem. Na kongresu v Hainfeldu je Koroško zastopal Ferdinand Perlornik, ki se je na tem prvem zboru stranke zavzemal za izdajanje delavskega lista v slovenskem jeziku.

Vsekakor pa je potrebno omeniti, da so bili delavci na Slovenskem kljub težkemu položaju deležni nekaterih socialnih reform, ki so jih v socialni

zakonodaji postavile na najvišji položaj med jugoslovanskimi narodi. Največ je bilo storjenega v času konservativne vlade »železnega obroča« grofa Taaffeja v letih 1879 — 1893, kateri je bila socialna zakonodaja ena od treh vodilnih elementov njene ekonomske doktrine, in to s stališča, da bi se ustvarila delavska aristokracija in omilila borbena ost delavstva. Najprej je bil leta 1881 reformiran obrtni red iz leta 1859. Novi red je izboljšal položaj v majhnih podjetjih in je bil v prid rokodelcev in obrtnikov. Leta 1883 je izšel zakon o obrtnih inšpektorjih in čeprav jih je bilo v začetku malo, so vendar predstavljali instrument za kontrolo izvajanja delavske zaščitne zakonodaje. Leta 1885 je novela k obrtnemu zakonu prepovedala tovarniško delo otrok, mlajših od 14 let in nočno delo žensk ter mladoletnih. Zakon je prvič uvedel maksimalni delovni dan, ki je trajal 11 ur in uzakonil nedeljski počitek. Prav tako je prepovedal osvoženi »truck sistem« ali plačevanje v blagu. Leta 1889 je bilo uvedeno nezgodno in bolniško zavarovanje, v katerega se je že do leta 1890 vključilo 1,5 milijona delavcev. Ta socialna zakonodaja je nedvomno zelo pozitivno vplivala na položaj delavskega razreda, na drugi strani pa je bila tudi odgovor vlade na radikalno anarhistično propagando dejanj, ki je kljub relativno skromnemu številu anarhističnega delavstva močno odmevala v javnosti, ustvarjala v prebivalstvu nasprotovanje do delavcev in delavskemu gibanju zelo škodovala.

Gibanje na Slovenskem pod močnim vplivom Gradca in Dunaja

Če povzamemo razvoj delavskega gibanja na Slovenskem v začetnem obdobju, lahko ugotovimo, da se je delavsko gibanje socialistične smeri na slovenskem etničnem ozemlju pojavilo vzporedno z delavskim gibanjem v drugih, ekonomsko in družbeno mnogo bolj razvitih deželah Avstrije, kot so bile, denimo češke dežele ali Dunaj. Tako tudi na tem področju političnega življenja ne moremo govoriti o zamudništvu. Res je sicer, da tudi ne moremo govoriti zgolj o slovenskem delavskem gibanju, ampak je bilo to gibanje nacionalno zelo mešano, saj je bila prav delavska plast nacionalno najbolj heterogena; saj so se na poti s trebuhom za kruhom na Slovenskem srečevali nemški, italijanski, hrvaški in češki delavci s svojimi tovariši slovenske narodnosti. Ne glede na to, da ima delavsko gibanje na Slovenskem do leta 1889 na večini slovenskega ozemlja pretežno nemški zunanji videz, ki so mu ga dajali nemški voditelji delavsko-izobraževalnih društev, nemški jezik, ki je prevladoval na shodih in zborovanjih, tako rekoč izključno nemški delavski tisk, ki se je širil na Slovenskem, pa so v tem delavskem gibanju vendar v znatni meri sodelovali slovenski delavci. Nemško govoreči delavci, voditelji delavskih društev v večih primerov niso bili prišleki iz nemških dežel, ampak obrtniški pomočniki in delavci, ki so prihajali iz obubožanega podeželja v mesta. Na rokodelskih potovanjih pa tudi pri iskanju zaposlitve so prepotovali obširne predele Avstrije in Nemčije, se naučili nemškega

jezika in se navzeli socialističnih idej. Jezik na shodih in zborovanjih pa ni bil pretežno nemški le zaradi precejšnje dvojezičnosti sodelujočih, ampak tudi zato, ker slovenski delavci ob branju nemških delavskih listov, slovenskih pač ni bilo, prepričani so bili večji predavati in razpravljati v slovenskem jeziku. Poudariti moramo, da sta vodilni delavsko-izobraževalni društvi na Slovenskem, torej ljubljansko in mariborsko, v bistvu vseskozi zagovarjali stalno naprednejša krila v avstrijskem delavskem gibanju. Radikalno-anarhistične ideje so tudi na Slovenskem imele določen vpliv, prijemala pa se je le vodilna plast v delavskih društvih, medtem ko je večina delavcev stala ob strani in ni razumela razsežnosti v delavskem gibanju. Sodelovanje različnih strokovnih zborih avstrijskega delavstva pri organiziranju neudoflskega kongresa, ob čemer zmerno precejšnjem številu izvodov delavskega tiska, ki je prihajal na Slovensko, lahko ugotovimo, da delavsko gibanje na Slovenskem ni bilo ob strani v razvoju delavskega gibanja v Avstriji in je vedno in sproti zasledovalo razvoj delavskega gibanja in sploh političnega in socialnega življenja v državi. Potrebno pa je tudi omeniti, da so bili slovenski delavci v stiki s slovenskimi delavci drugih goslovanskih narodov, ki so postajali intenzivnejši od devetdesetih let dalje, kar je treba pripisati tudi nepoznavanju jezika in pregradam, ki so postavljale meje tako s tranlajtanskimi deželami, kot s mejo meddržavne meje. Nekaj stikov pa je bilo tudi temu bilo.

Delavsko gibanje na Slovenskem je bilo vedno in zelomočno in vplivom iz Gradca in Dunaja. Izvirnih akcij ali razmišljanj v tem prvem obdobju delavskega gibanja skorajda ni. Tudi razvoj marksistične izobrazbe je bila nizka, kar pa je bilo časih značilnost vsega avstrijskega delavskega gibanja. Prvi poudarek, da je slovenski delavec v delavstvu našel svoj kapital, je iz leta 1887. Poudariti pa je treba, da so bili slovenski delavci v stikih z nemškimi sekcijo prve internacionale v Zenevi in pred šestdesetih in v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Obdobje od leta 1868 do polovice leta 1874 je bilo zelo plodno razgibanje. V tem obdobju se je delavsko gibanje zelo hitro širilo, nakar je bilo delavsko gibanje zelo hitro razširilo, kar je bilo delavsko gibanje pod hudim pritiskom državnih organov, znotraj pa so ga razjedali frakcijski boji. Kakor pa lahko rečemo, da je dvajset let delavskega gibanja na Slovenskem pred ustanovitvijo socialnodemokratske stranke v Avstriji postalo takšne temelje, da se je po letu 1889 delavsko gibanje v sorazmerno kratkem času hitro razširilo in prodrlo v vsa naselja, kjer je bilo delavstvo pomembnejše zastopano in kjer delavskega gibanja do leta 1889 skoraj ni, kot so to, Idrija, zasavsko premogovniki, Jesenice. Pionirsko delo prvih slovenskih voditeljev Franza Wiesthalerja, Marjana Kunca, Franceta Železnikarja in drugih, se je kmalu obrestovalo.

M založba mladinska knjiga

Priporočamo vam novosti

Vladimir Kenda SEV V MEDNARODNI MENJAVI

Delo je teoretična in empirična analiza vzhodnoevropskega tržišča in razvoja naših ekonomskih odnosov s SEV. Eno osrednjih vprašanj, na katero želi odgovoriti avtor, je, kako se veliko in razmeroma zaprto vzhodnoevropsko tržišče odziva na gibanje svetovnega gospodarstva. Poglobljena osvetlitev tega in podobnih vprašanj, ki so bila kot raziskovalni prispevek avtorju le kot podlaga, da je lahko na koncu količinsko izmeril celoten problem, omogoča našim delovnim organizacijam kar najboljši vpogled v možnosti vključevanja in v razvoj tržišča v vzhodni Evropi, posameznikom, ki delajo na tem področju, pa bo knjiga zanesljiv kazipot pri reševanju konkretnih vprašanj. Knjiga ima 327 strani.

Igor Vrišer REGIONALNO PLANIRANJE

Prostor postaja čedalje bolj dragocen; neusklajeno gospodarjenje z njim in različne napake, ki jih zagrešimo, ko izkoriščamo naravne vire ali kako drugače posegamo v pokrajino, lahko povzročijo celo nepopravljivo škodo. Zato avtor v tej knjigi najprej obravnava bistvo in razvoj regionalnega planiranja, položaj regionalnega planiranja v tem sistemu in planerski postopek, pri čemer posebej

obrnava jugoslovanske razmere. V nadaljevanju oriše različne koncepte in teorije o regionalni razvojni politiki, njene prvine in posledice, do katerih pride v razvoju pokrajin, če regionalni razvoj ni ustrezen. Pretežni del knjige pa je posvečen zasnovi regionalnega plana in njegovim najpomembnejšim sestavinam, kot so naravno okolje, prebivalstvo, naselja, infrastruktura, industrija in podeželje. Na koncu je še kratko razmišljanje o sintezi plana. Knjiga obsega 356 strani.

Andrej Kim MARXOVO RAZUMEVANJE ZNANOSTI IN TEHNIKE

Avtorjev osnovni cilj raziskovanja, katerega plod je ta knjiga, je bil čimbolj izčrpno odkriti vse pomembne Marxove misli o znanosti in tehniki, jih povezati med seboj in vključiti v najširši kontekst Marxove misli ter jih soočiti z novejšo teoretično in empirično obdelavo podobne problematike. Delo je toliko bolj pomembno, ker so Marxove misli o znanosti in tehniki raztresene po vseh njegovih delih, avtor pa jih je zbral ter povezal med seboj in jih vključil v najširši kontekst Marxove misli. Hkrati jih je tudi soočil z novejšo teoretično in empirično obdelavo podobne problematike. Knjiga se torej poglobljeno ukvarja s pomembnimi vprašanji človekovega dela in ustvarjanja. Obsega 386 strani.

Frane Jerman IZ FILOZOFIJE ZNANOSTI

V tej knjigi se je avtor na zelo zanimiv in poljuden način lotil orisa zgodovine tistega načina mišljenja, ki je omogočilo nastanek znanosti. Ni si torej prizadeval prikazati razvoja znanosti same, temveč je razčlenil in analiziral nekatere ustaljene pojme in pojmovanja s področja znanstvenih metodologij ter prikazal njihovo poreklo. V osrednjem poglavju je orisal spor med deduktivizmom in induktivizmom, skratka med modeloma znanosti pred novim vekom in v našem času. Zavaljo omejenega prostora je lahko avtor večino vprašanj zgolj nakazal in jih med seboj povezal. Toda vsem, ki jih bo snov podrobneje zanimala, bo zelo dobrodošel seznam dosegljive domače in tuje prevedene literature, ki se ukvarja s podobnimi problemi, in je natisnjen na koncu knjige, za katero sam avtor pravi, da je nekje med zgodovino filozofije in metodologijo znanosti, je nekakšen uvod v filozofijo znanosti. Knjiga obsega 120 strani.

Predstavljene knjige lahko kupite v vseh knjigarnah ali pa jih naročite pri založniških poverjenikih Mladinske knjige oziroma neposredno na naslov: ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA, prodaja po pošti, Titova 3, 61000 Ljubljana.

delje: blišč in beda inovacijske dejavnosti

Koliko je vredna lastna pamet

Clani komisij za inventivno inovacijsko dejavnost ter delni občinski sindikalnega sveta v Celju so podrobno analizirali dosežanje delo in uspehe na področju novotarij in tehničnih izboljšav, ki poleg investicij namenita za naše gospodarstvo največjo spodbudo. Žal ugotavljajo, da so kljub velikim premijam na tem področju še vedno od uspehov razvitih držav, ki mnogo bolj cenijo lastno pamet. Po drugi strani ugotavljajo, da mnogi še vedno razmišljajo o vrednosti novosti, čeprav kolektivom navržajo izredno prihranke. Prav tako še niso jasni, kaj je delovna dolžnost pri inovaciji.

Maks Pečnik, predsednik komisije za inventivno in inovacijsko dejavnost pri občinskem sindikalnem svetu v Celju je poudaril, da je delež delavcev na tem področju še zelo nizek. »Prepogosto se vedno dogaja, da ponekod na najrazličnejše načine povzročajo razvrednotiti predloženo novost, da bi s tem zmanjšali navedeno novotarij, čeprav po drugi strani ugotavljajo, kolikšno korist je od novosti dejansko imel kolektiv. Ta dejavnost še vedno zajeta v razvojne programe,

prav tako pa k njej niso pritegnjeni strokovnjaki. Lep primer, kako vrednotiti in obravnavati to dejavnost, sta Železarna Štore in Emo, kjer so za to dejavnost že razpisali mesto analitika in organizirali posebno službo. Drugod pa inovacijsko in raziskovalno delo še vedno obravnavajo kot postransko dejavnost.

Komisija pri občinskem sindikalnem svetu in občinska raziskovalna skupnost, ki so jo v Celju že ustanovili, ugotavljata, da je na celjskem območju še vedno velika nepovezanost med strokovnjaki, premalo izmenjav med dosežki v posameznih delovnih kolektivih in uspehov na mnogih področjih, kot so, denimo organizacija dela, promet in zveze, varstvo pri delu.

»Delavec, ki predloži določeno novost, iznajdbo ali izboljšavo, se pogosto znajde v težkem položaju, ko mu poskušajo razvrednotiti njegov izum samo zato, da ne bi dobil deleža, ki mu gre,« je poudaril MARTIN ANDRIJAS. »Imeli smo primere, da je kolektiv zavoljo izboljšave prihranil več milijonov dinarjev, predlagatelju pa niso hoteli priznati niti minimalnega deleža. Tudi člani komisij so imeli

pred očmi tistih nekaj tisočakov, ki bi jih naj dobil predlagatelj, pri tem pa so spregledali, da so predloženo izboljšavo dosegli več milijonov dohodka.«

»Naši delavci so dokazali, da ni stroja ali naprave, ki je ne bi bilo moč izboljšati,« je poudaril predstavnik INGRADA in pribil, da so prav z inovacijami na uvoženih strojih in uvajanjem novosti v gradbeništvu v kolektivu že prihranili 35 milijonov dinarjev.

V Železarni Štore je bilo samo v prvi polovici letošnjega leta predloženih 64 inovacij, od katerih so sprejeli 52. Tako je kolektiv prihranil kakih 8 milijonov dinarjev, predlagateljem pa izplačal 200 tisoč dinarjev.

Po mnenju predstavnice republiškega odbora zveze sindikatov je ta dejavnost na celjskem območju poleg Maribora doživela največji razmah in dosegla največje uspehe. Pri tem je med drugim poudarila, da inovacijska in inventivna dejavnost ne dosega večjega razmaha tudi zato, ker jo uzakonjuje 18 let star zakon, ki ni v skladu niti z ustavo niti z zakonom o združenem delu.

NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 40

DE	GEOMETR. LIK, PODOBNA VICA, KROGA	VETRNI JOPIČI	TRGOVSKO BLAGO	NATVISJI BOB, PRI EGIPČANIH	SREDSTVO ZA PREVOZ PO MORJU	GRŠKA ČRKA	LAURENCE OLIVIER	POLDRAG OKRASNI KAMEN	VISOK HRIB	BOKSARSKA ARENA	SREDIŠČE VI PAVSKE DOLINE	POBORJE NA MATIŠKEM
GEOMETR. LIK, PODOBNA VICA, KROGA												
POSREDOVANJE NARAVNIH GLASOV Z BESEDAMI												
ŠPINAČI PODOBNA RASTLINA							NEM. KNJIŽ. IN ZBODOVNI. TOREADOR.					
GORENJSKA METROPOLA							SREČA, BLAGOSLOV LJVARSKA KOV. FORMA					
RADIO			APARAT ZA SNEMANJE MOZGANIJSKIH TOKOV	ČOLN GRS ANGLEŠKI POLARNI RAZISKOVALEC				IGRALEC SHARIF	VRSTA RAZGVEJTA	VIKTOR AMBELJ IRIDIJ		
VRSTA RIJENJE PRAVILNOSTI					RAJON, TEREN, PODROČJE							POLDRAG KAMEN
LOLO-BRIGIDA					GORA V BOHINJU DZKA DESKA							
SESTAVILA N. R.	NEKDANJI JAPONSKI PREMIER	SAMSKO STAN VOZNIKI MOTOCIKLOV								IVAN HROVATIN DANSKA DEN. ENOTA		
NAZIV				OTOK VMA- IEM SUND. OTOKU PESNITEV						ORIENT. PRAŠEK ZA LAŠE STREHA		
STRASTEN VOJVALEC KAVE								ZNAK ZA MNOŽENJE KRAPNOV NASTROJNIK				
DEL KOLESARSKA DIRKE							ŠPANSKA REKA					VNETJE REKA V EGIPTU
DOLINA				ZATEMNITEV SONCA	MESTO V ZRN. OB REKI KOCHER	AVTOR DELA ZVEZDE GLEDADJO Z NEBA						
PRIJETEN VONJ						MESTO IN REKA V SUMADIJI	STAR IZRAL ZA VRATA KINEMA-TOGRAF					
DE	DRAMSKA UMETNICA IZVIR									IVAN LEVAR VRSTA UZEDE		
SPOSOBNOST VSRKAVANJA												NIKOLAJ KOPERNİK
RINA				»OČE« REATIVNOSTNE TEORIJE (ALBERT)								
GOROVE MAROKU				JUŽNOVIER POLITIK (DINH. DIEM)				MESTO POD VRALOM (ZELEZARSTVO)				

Rešitve pošljite do 25. oktobra 1978 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA št. 40. Nagrade so 200, 150 in 100 dinarjev.

Rešitve nagradne križanke št. 38
 Totalitarist, obelodanitev, redar, TOSAMA, AL. Be, Kir, kepanje, sani, ožemalnik, AN, teta, Avrora, OV, kokain, Marinko, Vava, intka, Prager, JJ, paralela, Aero, satirik, APA, Viš, Ka, napon, noč, AN, Otorino, eon, goratost, ski, alt, Asta, TAM.

Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 38
 1. nagrada 200 din: Drago Trplan, O. Županciča, 69000 Murska Sobota; 2. nagrada 150 din: Mira Primožič, Na plavžu 80, 64228 Železniki; 3. nagrada 100 din: Alojz Košir, Markovec 19, 61386 Stari trg pri Ložu. Nagrade bomo poslali po pošti.

»Katra, vidiš, kako nas podcenjujejo? Ne uporabljamo ne bencina ne premoga ne plina in vendar nam ne priznajo inovatorskega statusa!«

Težave z obveščanjem v Zlatorogu

Malica v Radgoni

Kolektiv delovne organizacije »Avtoradgona«, ki se je pred nekaj leti preselil v nove, sodobnejše delovne prostore, sodi med tiste, ki imajo že od nekdaj dobro poskrbljeno tudi za družbeno prehrano svojih zaposlenih.

Predsednik DS delovne organizacije Valter Horvat nam je ob razgovoru povedal: »Res je, pri nas imamo organizirano toplu malico že skorajda 20 let. Spoznali smo, da so naša delovna območja sadove. Delavci se namreč veliko bolje počutijo, mimo tega pa delajo tudi na takšnih delih, da so tople malice še kako potrebni.«

Izvedeli smo tudi, da imajo v »Avtoradgoni« vsi zaposleni malico brezplačno. Posebej pa so poskrbeli še za tiste delavce, ki

imajo zaradi zdravstvenih razlogov predpisano dietno prehrano.

»Izjema pri plačilu malice so samo tisti zaposleni, ki jim ne ugaja malica ob posameznih dnevih. Takrat jim je na voljo po izbiri hladna malica, seveda pa morajo za to prispevati iz lastnih žepov. Tovarna plača namreč samo topli obrok. Edina izjema so naši šoferji, vendar tudi ti malicajo v naši menzi, kadar so doma,« pove Valter Horvat.

Ob topli malici pa nudijo delavcem med delovnim časom še brezalkoholne pijače, ki jih vozijo dvakrat v izmenjujočih proizvodnih prostorih. Tako praktično pripeljejo delavcem pijačo, da se odžejajo kar na delovnem mestu. Pijačo si morajo delavci sami plačati, s tem da so cene bistveno nižje kot v trgovini.

Janez Kurbus

V mariborski tovarni »Zlatorog« imajo že deset let svoj tovarniški časopis, žal pa se srečujejo prav ob njem s težavami. Le-te so v glavnem kadrovske narave, saj so doslej vsi ustvarjalci njihovega tovarniškega glasila sodelovali prostovoljno. Takšno delo pa se je v zadnjem času izkazalo za neuspešno, saj so včasih morali celo odložiti kakšno številko zaradi pomanjkanja gradiva.

»Cena izvoda našega časopisa je sorazmerno visoka, saj smo samo lani plačali za 8 številik oziroma 208 strani našega časopisa kar 42 starih milijonov. To niso majhni stroški in prav zato bi si morali še bolj prizadevati, da z vsebino naših Informacij opravičimo izhajanje našega glasila,«

meni glavni urednik tega glasila Božo Frajman.

Treba je reči, da sicer na številnih sestankih tudi v »Zlatorogu« o obveščanju veliko govorijo, prav tako tudi na ravni celotne mariborske občine in da so prav na takšnih sestankih uvrščali glasilo mariborskega »Zlato-

roga« med najboljše. Res pa je tudi, da v »Informacijah« — tako je namreč ime njihovega časopisu — manjkajo prav tisti prispevki, ki so v pravilniku o izdajateljskih razmerjih oz. izdajanju njihovega časopisa zapisani kot najvažnejši. Pogrešajo prispevke, ki bi obravnavali družbeno ekonomski položaj temeljnih organizacij in delovne organizacije kot celote; vprašanja, ki obravnavajo položaj delavcev, njihove pravice in dolžnosti ter delo in poslovanje posameznih TOZD in DSS nasplo.

Urednik Božo Frajman o tem meni: »Upajmo, da se bo tudi na tem področju premaknilo na bolje, saj smo v marcu letos sprejeli pravilnik, ki ureja izdajanje našega glasila, še zlasti pa že v

uvodnih členih zelo podrobno navaja vprašanja, ki bi jim morali v naših »Informacijah« posvečati več pozornosti.«

V tej mariborski delovni organizaciji pa se hkrati zavedajo, da glasilo še ne pomeni dobrega sistema informiranja v kolektivu. Prav zato nameravajo v bližnji prihodnosti zaposliti poklicnega delavca tudi za takšna dela in naloge. S tem bi — tako so vsaj prepričani — lahko dosegali boljše rezultate na tem področju.

Urednik Frajman o tem pravi: »Naš časopis bi bil gotovo po vsebini bogatejši, če bi nam uspelo pridobiti večji krog dopisnikov. Žal pa je bilo vsa leta nazaj tako, da so bili dopisniki bolj ali manj iste osebe. To moramo odpraviti!«

Iz domačih delavnic

A. Agnič

Minuli teden je bila v prostorih Umetnostnega paviljona v Slovenjem Gradcu II. slovenska razstava domače in umetne obrti. Na razstavi je sodelovalo 133 izdelovalcev predmetov domače in umetne obrti. Svoje izdelke je prijavilo več razstavljalcev, vendar je strokovna komisija precej izdelkov izločila, ker niso ustrezali kriterijem. Še vedno pa je bilo razstavljenih več kot 2000 izdelkov. Med njimi največ izdelkov iz tkanin in vezenin, tako v domači kot v umetni obrti. Po številu so tudi izstopali izdelki pletarstva, kovaštva, suhe robe in drugih lesenih izdelkov.

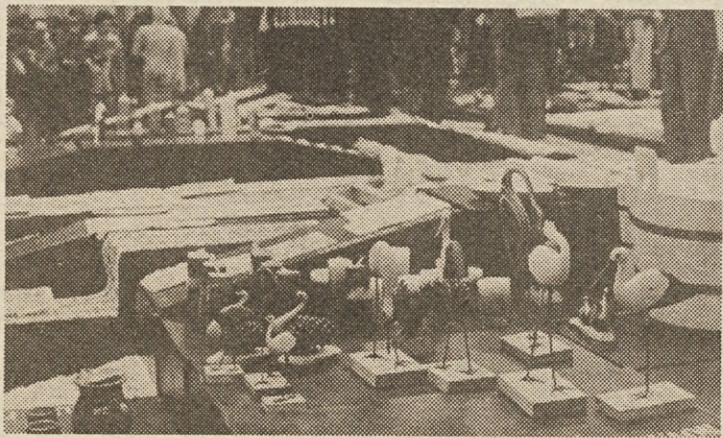
Strokovna komisija je med razstavljenimi izdelki podelila 110 znakov za kvaliteto. Devet razstavljalcev pa je dobilo častni naslov mojster domače oziroma umetne obrti za posamezne izdelke. Poleg posameznih izdelovalcev so na razstavi s svojimi izdelki sodelovali tudi Šola za oblikovanje iz Ljubljane, Čipkarska šola iz Idrije. Z delom stalne zbirke majolik je sodeloval tudi Narodni muzej iz Ljubljane, sodelovale pa so tudi nekatere organizacije združenega dela.

Razstavo v Slovenjem Gradcu je organizirala Zveza združenj samostojnih obrtnikov Slovenije skupaj z Gospodarsko zbornico Slovenije, da bi oživila že izumirajočo dejavnost domače obrti na Slovenskem. Delo strokovne komisije, ki naj bi bilo bolj ali manj stalno, naj bi izdelovalce predmetov domače in umetne obrti usmerjalo pri njihovem delu in jih odvrčalo od kiča. S tem namenom so pripravili tudi občni zbor izdelovalcev oziroma razstavljalcev. Ustanovili bodo novo sekcijo pri Zvezi združenj samostojnih obrtnikov Slovenije,

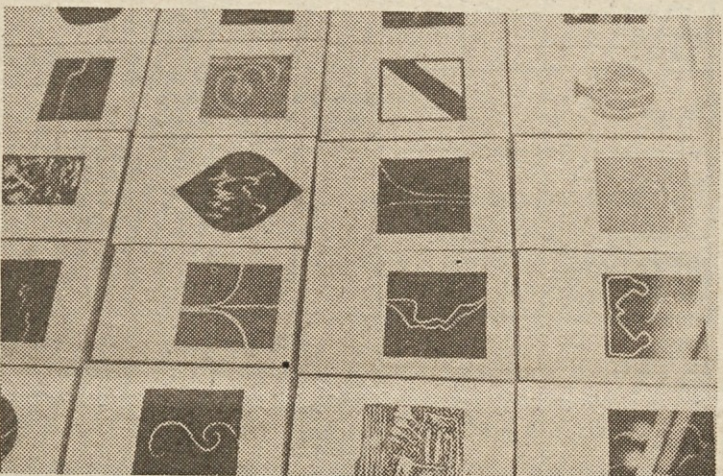
ki bo skrbela predvsem za vzgojo posameznikov in za razširitev te dejavnosti. Na tiskovni konferenci ob otvoritvi razstave so tudi povedali, da pripravljajo predlog za davčne olajšave oziroma za oprostitev davka za iz-

delke, ki so na razstavi dobili znak kvalitete.

Sklep Zveze združenj samostojnih obrtnikov Slovenije ob letošnji razstavi je bil, da bodo podobno razstavo pripravili najmanj vsako drugo leto.

Štefan Novak iz Ljubljane je poslal na razstavo prikupno izdelane pomurske štoklje in zanje dobil tudi znak kvalitete.

Učenci Šole za oblikovanje iz Ljubljane so na slovenjgraški razstavi prikazali najuspešnejše idejne osnutke novih oblik.

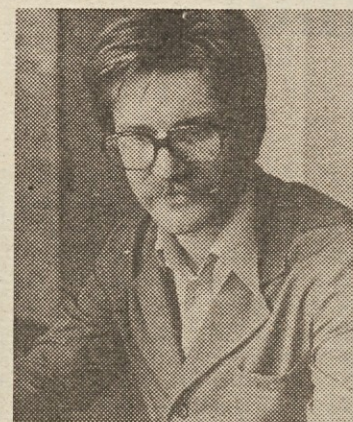
Otvoritev razstave v Umetnostnem paviljonu v Slovenjem Gradcu sta se udeležila tudi predsednik Skupščine SRS Milan Kučan in predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič.

Med devetimi najuspešnejšimi razstavljalci, ki so za svoje izdelke dobili častni naziv mojstra domače oziroma umetne obrti, je bila tudi planšarica Jožefa Humer iz Vodice nad Kamnikom, ki je v resnici mojster v izdelovanju trničev za pisave.

PREDSTAVLJAMO VAM

Alojz Gostenčnik: kandidat za RS ZSS

Alojz Gostenčnik je eden od delegatov na 9. kongresu ZSS, predlagali pa so ga tudi za kandidata za novi republiški svet Zveze sindikatov Slovenije. Star je 29 let, je diplomirani psiholog in je zaposlen kot v.d. vodje organizacijsko-kadrovskega sektorja tovarne poljedel skega orodja, kmetijske mehanizacije in livarskih izdelkov Gorenje Velenje v Muti. Doma je iz Vuzenice, osemletko je končal v Dravogradu, gimnazijo v Ravnah, psihologijo pa v Ljubljani. Pred tremi leti se je zaposlil v Muti, najprej kot pripravnik, kmalu pa je prevzel dolžnost vodje kadrovskega sektorja.

»Ali ni morda malo nenavadno, da ste kot psiholog na mestu vodje kadrovskega sektorja?»

»Niti ne. Prav zadnje čase je že precej psihologov na teh delovnih mestih in kot sam ugotavljam, je taka izobrazba zelo primerna, še posebej, ker imaš veliko opraviti z ljudmi. Organizacija proizvodnje, seveda v povezavi s človekom, me že dolgo zanima. Sedaj ugotavljam, da je moje delo zelo raznovrstno in izredno zanimivo. Ze staro pravilo, ki še kako velja v proizvodnji, da je treba postaviti pravega človeka na pravo delovno mesto, zahteva, če ga hoče vsaj približno uveljaviti, kar precej časa, truda in tudi teoretičnega znanja.

So pa še druge stvari, s katerimi se ukvarjam, »se je razveljal Alojz. »Teorija nas uči, da posebno pri težkih delih delavec potrebuje krajše prekinitev, in to v določenem časovnem zaporedju. V livarni v Vuzenici smo napravili anketo in odgovori so skorajda do pičice potrdili teorijo. Uvedli smo tri dodatne odmore

po deset minut. Uspeh je bil očiten — tako v počutju delavcev kakor tudi pri delovni storilnosti.«

O Alojzu Gostenčniku moramo povedati tudi to, da se je že v gimnaziji aktivno ukvarjal z družbenopolitičnim delom. Bil je dlje tudi predsednik mladinskega aktiva v Dravogradu. Ko se je zaposlil, so ga izvolili najprej za sekretarja konference sindikata Gorenje Muta, sedaj pa je že pol leta njen predsednik.

»Največ pozornosti je naš sindikat posvetil uresničevanju zakona o združenem delu. Vsak samoupravni akt smo obravnavali po sindikalnih, informativnih oziroma samoupravnih delovnih skupinah, preden smo ga sprejeli. Delavce smo informirali — to je sedaj že stalna praksa — v našem glasilu »Izpod ponve in kladiva«, s pomočjo oglašnih desk in neposredno prek delegatov posameznih skupin. Od teh smo dobili tudi povratne informacije. Za razpravo smo izkoristili tudi nove desetminutne odmore. Zato lahko rečem, da pri nas razprava o samoupravnih

aktih ni bila le formalnost.

V sindikatu posvečamo malo pozornosti tudi družbenopolitičnemu standardu. Tako pospešeno šujemo stanovanjsko vprašanje. Namesto šest odstotkov davka v stanovanjski sklad devet odstotkov od osebnih dohodkov. Vse več se odločamo za gradnjo družbenih stanovanj, saj ugotavljamo, da individualna gradnja izčrpa ljudi. Reševanje stanovanjskih problemov uspešno preduje, saj imamo od 1.200 poslenih le še trideset naprošenj.

Tudi prehrano bodo kmalu spravili z dnevnega reda. Vredno investicijo, ki jo pravkar kosimo, je, so na pobudo sindikata zahtevali delavcev vključiti v gradnjo obrata družbene prehrane. V novembru bodo začeli iz lastne kuhinje, z nočnim letom pa bodo začeli pripravljati tudi kosila.

»Tako bomo marsikateri z žni podaljšali prosti čas. Delavci prav od družinskega kosila imajo veliko pričakujejo.«

V zadnjem času pa je naš sindikat posvetil največ pozornosti razpravi o kongresnih dokumentih.

»Najprej smo analizirali mouppravne razmere v delovni organizaciji. Rezultate smo skrbno proučujemo, vendar nam lahko naštel nekaj najpomembnejših ugotovitev. Seveda bomo morali napraviti za reševanje človekovih odnosov. Povsem bomo morali sodelovanje v družbenopolitičnih organizacijah, legacijami SIS, izboljšati in vključiti v družbenopolitičnih organizacijah, predvsem pa programiranje dela.«

Vera Pilih: kandidatka za RS ZSS

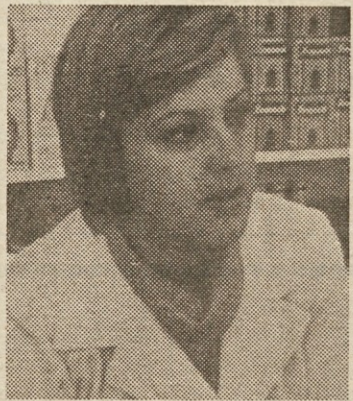
»Po končanem sedmem razredu osnovne šole sem v počitnicah priložnostno prodajala »lučke«. To me je zastripilo.« Tako pripoveduje o sebi trinadvajsetletna trgovka Vera Pilih iz Velenja. »Delo mi je bilo všeč, ker ni bilo dolgočasno in ker sem imela veliko opraviti z ljudmi.«

Po končani osemletki se je Vera odločila za trgovski poklic. Vpisala se je na poklicno trgovsko šolo, praktično pa se je izobraževala v trgovini ERE v Velenju, kjer je še danes.

»Sedaj imam pet let delovne dobe, od tega tri leta samo za prodajno mizo. Medtem sem izredno končala srednjo komercialno šolo. Delam vse: prodajam, prevzemam blago, knjžim ... tudi za metlo primem, če je potrebno. Že drugo leto se vpisujem na mariborski višji ekonomsko-komercialni šoli. Rada bi se posvetila notranji trgovini ali pa organizaciji dela. Na predavanja hodim enkrat do dvakrat na teden v Celje. V trgovini mi pomagajo tudi sodelavke, saj me zamenjajo tiste popoldneve, ko imam predavanja. Učim pa se večinoma ponoči.«

Vera nima veliko prostega časa, saj pravi, da še na možitev nima časa misliti. Vera je tudi že od petnajstega leta aktivna družbenopolitična delavka. Najprej v mladinski organizaciji, bila je tudi predsednica osnovne organizacije ZSMS ERE, pa članica odbora občinske konference in članica sekretariata osnovne organizacije ZSMS v krajevni skupnosti. V sindikatu je začela aktivno delati pred štirimi leti. Zdaj je tudi članica predsedstva velenjskega občinskega odbora sindikata delavcev trgovine.

»Mnogo je težav, o katerih se pogovarjamo na naših sindikalnih sestankih. Poskušamo jih re-

ševati, žal pa pogosto ugotavljam, da marsikatero rešitve niso odvisne od nas samih. Kar nas najbolj peči, »nadaljuje Vera, »je odhajanje delavcev iz trgovskega poklica, ki zadnje čase vse bolj narašča. Specifične, da ne rečem težke delovne razmere in sorazmerno nizki osebni dohodki silijo trgovce, da si izbirajo druga delovna mesta.

Najprej poglejmo delovne razmere. Delo je izmensko ali pa deljeno. To povzroča hude težave predvsem materam z majhnimi otroki, saj so vzgojno-varstveni zavodi v Velenju odprti le do 18. ure, mati pa dela najmanj do 20. ure ali pa še dlje. Tudi za sobote gre. Specifične trgovine morajo biti odprte, tako da je lahko le tretjina zaposlenih prosta. Tudi ob praznikih, če sta dva dneva skupaj, moramo imeti en dan odprto.

Tudi tople malice nimamo, niti polurnega odmora. Čeprav so okrog nas obrati družbene prehrane, nimamo časa, da bi šli jest. Kadar najdeš trenutek, daš v usta. Se zgodi, da tudi po dve uri jem sendvič. Saj imamo v ERI organizirano prehrano, vendar samo za tiste v pisarnah. Mnogokrat smo o tem govorili na sindikalnih sestankih in tudi na delav-

skem svetu, nismo pa našli rešitve. To so pravzaprav specifične težave našega poklica.

Naslednji problem pa so osebni dohodki, ki so v primerjavi z drugimi znatno nižji. Eden od poglavitnih vzrokov za to so zamrznjene marže. Nekateri že sedmo leto pod ledom. Pri dobi prodajalka tudi samo 50 dinarjev na mesec. Prodajalka, dokaj veliko materialno odvisnostjo in z zelo napetim nom prodaje pa zasluži 6.000 narjev, kar je manj kot marsikatera tajnica. Vrednost točke sicer gibljiva, odvisna je od polnitve plana poslovne enote ne pa od vloženega dela posameznika.«

Posledice vsega tega je Vera omenila.

»Še pred leti smo določili pogoj za sprejem prav do uspeh, zdaj smo zadovoljni z dostnim — a še teh kandidati ni. Kar poglejte v časopis, ko objavljajo potrebe po novih delavcih. Največ prostih delovnih mest je za trgovce in gostince. Še to! Od mojih sošolk in sodelavcev jih je po petih letih odšlo trgovine več kot polovica.«

Delavcev s trgovsko izobrazbo potrebuje tudi marsikatera druga delovna organizacija. Zakaj bi se take delovne organizacije trudile in šolale svoj kader, če ga lahko zavoljo boljše delovnih razmer in morda z nekoliko višjimi osebnimi dohodki dobijo v trgovinah? V Velenju je med takimi tudi Gorenje.

Vera Pilih bi o težavah svojega poklica bržčas lahko še veliko povedala. Morda bo o tej temi spregovorila tudi na bližnjem kongresu slovenskih sindikatov, zagotovo pa v republiškem svetovnem mandatu na novem mandatnem obdobju.